

KASZUBSKI PIERŚCIEŃ

Program organizacji i rozwoju turystyki

Zespół autorski:

mgr Elżbieta Wilczak-Dąbrowska

mgr Jacek Dąbrowski

mgr Wojciech Okroj (*Stowarzyszenie Turystyczne KASZUBY*)

dr inż. arch. Artur Kostarczyk

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork

2003–2004

UKŁAD TREŚCI

Wprowadzenie

Znaczenie Kaszubskiego Pierścienia dla rozwoju Województwa Pomorskiego
Regionalny Zespół Realizacyjny Kaszubskiego Pierścienia

II. Potencjał regionu

Potencjał środowiska przyrodniczego
Potencjał środowiska kulturowego
Infrastruktura
Literatura

III. Struktura Kaszubskiego Pierścienia

Główny korytarz Kaszubskiego Pierścienia
Drogi wewnętrzne
Bramy Kaszubskiego Pierścienia
Główne centra logistyczne
Węzły, centra, stacje turystyczne

Strategia Kaszubskiego Pierścienia

Analiza SWOT
Misja
Priorytety
Cele
Działania

V. Proponowane tematy projektów wg priorytetów strategii KP

Załączniki

Prezentacja multimedialna
Zestawienie szlaków turystycznych
Zestawienie bazy noclegowej KP
Zestawienie ośrodków turystyki konnej KP
Mapy

I. WPROWADZENIE

1. Znaczenie Kaszubskiego Pierścienia dla rozwoju Województwa Pomorskiego

Atrakcyjne położenie, liczne i malownicze jeziora, rzeki, kompleksy leśne, rezerваты i parki krajobrazowe, a także unikalne zabytki kultury materialnej i niematerialnej stanowią o wysokich walorach turystycznych Kaszub Jeziornych. Jego turystyczne zagospodarowanie i wykorzystanie posiadanych możliwości są szansą dla rozwoju gospodarczego tego niezwykłego regionu. Znakomity potencjał, aktywność lokalnej społeczności i możliwości rozwoju infrastruktury tworzą podstawę do uczynienia z regionu swoistego „instrumentu”, który będzie miał zasadniczy wpływ na rozwój Województwa Pomorskiego.

W czerwcu 2003 roku starostowie pięciu kaszubskich powiatów: bytowskiego, chojnickiego, kartuskiego, kościerskiego i lęborskiego postanowili podjąć wspólne prace nad Programem Organizacji i Rozwoju Turystyki KASZUBSKI PIERŚCIEN. Programem, który jest strategią turystyczną Kaszub Jeziornych, a zarazem istotną inicjatywą samorządową, popartą partnerstwem publiczno – prywatnym, stwarzającą ważną platformę dla różnych przedsięwzięć będących propozycją naszego regionu do aplikowania po środki unijne. Po fundusze, które wspierając lokalne inicjatywy, będą miały korzystny wpływ na rozwój gospodarczy zarówno Kaszub jak też Województwa Pomorskiego.

Starostowie wspomnianych powiatów koordynację prac nad Programem Organizacji i Rozwoju Turystyki KASZUBSKI PIERŚCIEN powierzyli Stowarzyszeniu Turystyczne Kaszuby – Lokalnej Organizacji Turystycznej. Pełnomocnicy starostów przy wsparciu przedstawicieli różnych jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, instytucji prywatnych pracowali przez osiem miesięcy nad Programem, który został poszerzony o elementy strategii. Wyznacza on bowiem wizję, misję, priorytety rozwoju, cele i działania, a także konkretne programy operacyjne dla terenu objętego Kaszubskim Pierścieniem. Na jego podstawie są już budowane pierwsze projekty do pozyskania środków unijnych.

Kaszuby stają się ważnym partnerem w „Europie Regionów”, miejscem chętnie odwiedzanym w celach wypoczynkowych i turystycznych, bo przecież ... tu spełniają się marzenia !

2. Regionalny Zespół Realizacyjny Kaszubskiego Pierścienia

Autorzy

Elżbieta Wilczak-Dąbrowska

Jacek Dąbrowski

Artur Kostarczyk

Wojciech Okroj

Regionalny Zespół Realizacyjny

Adam Leik -*Starostwo Powiatowe w Bytowie*

Mariola Rodzeń -*Starostwo Powiatowe w Chojnicach*

Kamil Formela -*Starostwo Powiatowe w Kartuzach*

Jerzy Bławat -*Starostwo Powiatowe w Kościerzynie*

Andrzej Kubiak -*Starostwo Powiatowe w Lęborku*

oraz

Marian Gospodarek -*Starostwo Powiatowe w Bytowie*

Mirosław Kwapiszewski -*Starostwo Powiatowe w Chojnicach*

Olga Walaszewska -*Starostwo Powiatowe w Kartuzach*

Dąbrówka Frozyna -*Starostwo Powiatowe w Kościerzynie*

Izabela Jarmakiewicz -*Starostwo Powiatowe w Kościerzynie*

Tomasz Dybowski -*Starostwo Powiatowe w Lęborku*

Adam Maruszak -*Urząd Gminy Przywidz*

Marek Wituszyński - *Promocja Regionu Chojnickiego*

Barański Andrzej - *Lęborskie Bractwo Historyczne*

Bogusławska Jolanta - *Dyrektor Kościerskiego Domu Kultury*

Brzoskowski Tomasz - *Urząd Gminy Stężycza*

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork
2003–2004 r.

Chelkowska Marta – *Urząd Miejski w Łebie*
Chmara Rafał -*Zaborski Park Krajobrazowy*
Dorszyński Dariusz -*Stowarzyszenie „Sworacy”*
Drajok Dorota – *Urząd Gminy Chmielno*
Dymowska Magdalena - *Urząd Gminy Wicko*
Fopke Tomasz – *Urząd Gminy Żukowo, STK*
Frącek Zachariasz - *Lęborskie Bractwo Historyczne*
Geras Jan -*Powiatowy Urząd Pracy w Kartuzach*
Ginter Mirosław -*Powiatowy Urząd Pracy w Kościerzynie*
Gliszczyński Jan -*Urząd Miejski w Czersku*
Godderis Elżbieta– *Urząd Miejski w Lęborku*
Grabowska Helena -*Urząd Gminy Trzebielino*
Gralak Tadeusz – *Gminny Ośrodek Kultury, Oświaty, Sportu i Turystyki w Czarnej Dąbrówce*
Grosz Lilianna – *Urząd Miejski w Bytowie*
Horanin Ewa– *Urząd Miejski w Łebie*
Kajeta Hanna –*Wojewódzkie Zrzeszenie Handlu i Usług o/Kartuzy*
Kapiszka Maria – *Urząd Gminy Parchowo*
Kindler Henryk – *Stowarzyszenie Dulka Chmielno*
Klusek Agnieszka – *Urząd Miasta i Gminy w Miastku*
Kleszczewska Iwona – *Urząd Gminy Nowa Wieś Lęborska*
Knopik Krystyna – *Starostwo Powiatowe w Kościerzynie*
Kukliński Arkadiusz– *Urząd Gminy Kołczygłowy*
Kulwikowska Irena – *Gminny Ośrodek Kultury w Sierakowicach*
Lehman Mirosława – *Urząd Gminy Kartuzy*
Lisewska-Hasulak Agnieszka– *Starostwo Powiatowe w Bytowie*
Lorek Maciej – *Urząd Gminy Żukowo*
Markowska Katarzyna – *Urząd Gminy Przdokowo*
Mikusiński Przemysław – *PTTK Lębork Pomorska Federacja Przewodnicka w Gdańsku*
Miłejko Karolina – *Zarząd Kaszubskiego Parku Krajobrazowego*
Mortas Janusz -*Zarząd Dróg Powiatowych w Bytowie*
Nosewicz Zdzisław – *Lokalna Organizacja Turystyczna Szczyt Wieżyca*
Nowicka Kazimiera – *Miejsko- Powiatowa Biblioteka Publiczna w Kartuzach*

Phalke Sławomir -*Browar Amber*

Pietrzyk Edward - *Urząd Miasta w Chojnicach*

Pioch Danuta – *Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie*

Prądzinski Henryk – *Urząd Gminy Lipnica*

Pruski Mieczysław - *Urząd Gminy Konarzyny*

Pruszek Krzysztof – *Starostwo Powiatowe w Lęborku*

Reszka Justyna– *Gminne Centrum Informacji w Kościerzynie*

Rząska Justyna - *Gminny Ośrodek Kultury w Chojnicach*

Sieciechowska Maria – *Nadleśnictwo Kartuzy*

Skwierawski Bogusław -*Zarząd Dróg Powiatowych w Kościerzynie*

Szkobel Sławomir - *Gminne Centrum Informacji w Kościerzynie*

Szymanowski Henryk – *Urząd Miejski w Bytowie*

Tutak Tomasz - *Powiat Lęborski*

Wardęski Wiesław – *Kaszubskie Stowarzyszenie Żeglarskie Dulka w Chmielnie*

Wejman Kazimierz – *Urząd Gminy Studzienice*

Wenta Ryszard -*Stowarzyszenie św. Jakuba Apostoła w Lęborku*

Woźniak Jan – *Urząd Gminy w Tuchomiu*

Wydrzyńska Małgorzata– *Urząd Gminy Cewice*

Złoch Stanisław – *Stowarzyszenie Agroturystyczne*

Żmuda Trzebiatowski Jacek -*Starostwo Powiatowe w Bytowie*

II. ZASOBY I WALORY REGIONU

Potencjał środowiska przyrodniczego

Prawna ochrona przyrody i krajobrazu

Zasoby środowiska przyrodniczego są jednym z najważniejszych elementów wpływających na rozwój turystyki. Funkcjonujący system prawny ma na celu zachowanie, właściwe wykorzystanie oraz odnawianie zasobów i składników przyrody, co ma szczególne znaczenie dla rozwoju funkcji turystycznych i wypoczynku.

O bardzo wysokich walorach środowiska przyrodniczego obszaru Kaszubskiego Pierścienia, w dużym stopniu unikalnych w skali kraju, świadczy zarówno różnorodność form ochrony, jak i objęty nimi obszar.

W skład systemu ochrony przyrody na terenie Kaszubskiego Pierścienia wchodzi:

2 parki narodowe – Słowiński Park Narodowy, utworzony w 1967 r., od 1977 r. stanowi światowy rezerwat biosfery (zajmuje powierzchnię 18 618,2 ha) oraz Park Narodowy „Bory Tucholskie”, utworzony w 1996 r. (zajmuje powierzchnię 4612,18 ha; otulina zajmuje powierzchnię 12 980,52 ha);

50 rezerwatów przyrody;

5 parków krajobrazowych – Kaszubski Park Krajobrazowy (utworzony w 1983 r.), Park Krajobrazowy „Dolina Słupi” (utworzony w 1981 r.), Wdzydzki Park Krajobrazowy (utworzony w 1983 r.), Zaborski Park Krajobrazowy (utworzony w 1990 r.), częściowo Tucholski Park Krajobrazowy (utworzony w 1985 r.);

18 obszarów chronionego krajobrazu;

8 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych;

ponad 650 pomników przyrody.

Charakterystyka form ochrony przyrody w powiatach Kaszubskiego Pierścienia zaprezentowana została w tabeli 1. Wynika z niej, iż w niektórych przypadkach obszary objęte ochroną zajmują nawet do prawie 100% powierzchni poszczególnych gmin. Zaś w przypadku powiatów wielkość ta waha się

od 20,3% w przypadku powiatu bytowskiego, poprzez 23,%% w powiecie lęborskim, 48,7% w powiecie kartuskim, 54,8% w powiecie kościerskim do 55,3% w powiecie chojnickim.

Tab. 1. Formy ochrony przyrody na obszarze Kaszubskiego Pierścienia

Miasto/ gmina	Pow. [ha]	Powierzchnia w ha						Suma powierzchni objętych różnymi formami ochrony przyrody		Liczba pomników przyrody
		Rezerwaty przyrodne	Parki krajobrazowe	Obszary chronionego krajobrazu	Użytki ekologiczne	Stanowiska dokumentacyjne	Zespoły przyrodniczo- krajobrazowe	[ha]	udział w pow. miasta / gminy [%]	
bytowski	219 281,0	557,7	20 672,0	23 304,0	69,9	0,0	0,0	44 418,9	20,3	128
Borzytuchom	10 857	27,0	4 480,0					4 480,0	41,3	2
Bytów	19 744	62,9	1 440,0		162,0			1495,8	7,6	25
Czarna Dąbrówka	29 828	51,4	7 292,0		63,3			7 353,3	24,7	5
Kołczygłowy	17 334		7 460,0					7 460,0	43,0	6
Lipnica	30 957	8,1		9 700,0	29,0			9 708,1	31,4	2
Miastko	46 682	99,2		13 454,0				13 454,0	28,8	3
Parchowo	13 091	213,6			6,6			220,2	1,7	7
Studzienice	17 596	49,0						49,0	0,3	1
Trzebielino	22 545	46,5		150,0				196,5	0,9	66
Tuchomie	10 647							0,0	0	11
chojnicki	136 425,0	298,2	45 349,0	30 032,0	401,9	0,0	0,0	75 448,5	55,3	221
Brusy	40 074	163,4	20 128,0	8 061,0	157,1			28 189,1	70,3	75
Chojnice m.	2 105							0,0	0	8
Chojnice gm.	45 834	37,8	14 631,0	1 911,0	176,1			16 607,1	36,2	97
Czersk	37 985	97,0	10 590,0	12 828,0	68,7			23 420,3	61,7	39
Konarzyny	10 427			7 232,0				7 232,0	69,4	2
kartuski	112 004,0	811,5	31 405,0	22 943,0			11 937,0	54 561,6	48,7	123
Chmielno	7 918		7 717,0				3 924,0	7 717,0	97,5	10
Kartuzy	20 528	609,4	9 805,0	4 495,0			3 653,0	14 458,5	70,4	23
Przodkowo	8 539			131,0				131,0	1,5	1
Sierakowice	18 236	29,1	5 134,0	4 393,0			1 191,0	9 527,0	52,2	8

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork
2003–2004 r.

Somonino	11 227	15,0	1 366,0	2 293,0			230,0	3 659,0	32,6	9
Stężycza	16 030	88,7	7 383,0	325,0			2 939,0	7 763,1	48,4	27
Sulęczyno	13 131			8 831,0				8 831,0	67,3	5
Żukowo	16 395	69,3		2 475,0				2 475,0	15,1	40
kościerski	116 585,0	46,1	17 977,0	45 898,0	0,0	0,0	72,0	63 889,1	54,8	65
Dziemiany	12 497		5 585,0	6 649,0				12 234,0	97,9	3
Karsin	16 920		4 644,0	4 025,0				8 669,0	51,2	4
Kościerzyna m.	1583	3,6						3,6	0,2	5
Kościerzyna gm.	31 015	10,5	6 443,0	5 925,0			72,0	12 378,5	39,9	24
Liniewo	11 007	19,0		3 475,0				3 475,0	31,6	8
Lipusz	10 920		669,0	10 244,0				10 913,0	99,9	4
Nowa Karczma	11 333		120,0	1 970,0				2 090,0	18,4	10
Stara Kiszewa	21 310	13,0	516,0	13 610,0				14 126,0	66,3	7
łęborski	70 699,0	452,6	0,0	16 131,0	0,0	0,0	0,0	16 583,6	23,5	104
Cewice	18 786			9 431,0				9 431,0	50,2	17
Lębork	1 786			700,0				700,0	39,2	–
Łeba	1 480	299,7						299,7	20,3	1
Nowa Wieś Lęborska	27 039			6 000,0				6 000,0	22,2	24
Wicko	21 608	152,9						152,9	0,7	62
Przywidz gm.	12 962	4,6		7 892,0				7 892,0	60,9	11

Źródło: M. Przewoźniak, *Przestrzenne formy ochrony przyrody*, tab. 5 [w:] *Materiały do monografii przyrodniczej regionu gdańskiego*, t. VIII, Gdańsk 2002.

Zasoby wodne

Obszar Kaszubskiego Pierścienia leży na terenach Pojezierzy Kaszubskiego i Bytowskiego oraz Pobrzeża Słowińskiego. Charakteryzuje go bardzo bogata i urozmaicona sieć jezior i rzek. Odpływ wód odbywa się w dwóch kierunkach: poprzez Brdę, Wieżycę i Radunię w kierunku dolnej Wisły, a poprzez Łebę, Łupawę i Słupię, bezpośrednio do Bałtyku.

Największą atrakcją wśród zasobów wodnych obszaru Kaszubskiego Pierścienia są bardzo liczne jeziora. Są to akweny bardzo zróżnicowane powierzchniowo, głębokościowo oraz lokalizacyjnie. Należą do nich m.in. jeziora: Wdzydze, Charzykowskie, Mausz, Jasień, Łebskie, Raduńskie itp.

Zasoby leśne

Lasy zajmują średnio ok. 42% powierzchni Kaszub, przy średniej krajowej wynoszącej zaledwie 28%. Zwarte kompleksy leśne występują w rejonie jezior Raduńskich i Mirachowa na Pojezierzu Kaszubskim, wzdłuż pasa wysoczyzn na południe od Lęborka, w Borach Tucholskich, na obszarze Pojezierza Bytowskiego, a także w dolinach rzecznych.

Na obszarach sandrowych przeważają bory sosnowe, natomiast na obszarach morenowych licznie występują lasy bukowo-dębowe. Z siedliskami den dolinnych i i dolinnych partii zboczy związane jest występowanie lasów dębowo-grabowych (grądy) i łągów.

W większości obszary leśne są bardzo atrakcyjne krajobrazowo, zwłaszcza w połączeniu z rzeźbą terenu i wodami. Często są one bardzo cenne z punktu widzenia ochrony przyrody i mają rangę krajową. Należą do nich doliny małych i średnich rzek (Brdy, Łeby, Raduni, Wierzycy i ich dopływów), Lasy Mirachowskie, które już przed wojną ze względu na swą wartość planowano uznać za park narodowy, kompleks otaczający Jezioro Wdzydze, czy kompleks leśny Zabroskiego Parku Krajobrazowego i Parku Narodowego „Bory Tucholskie”.

Odsetek terenów leśnych w gminach Lipusz i Studzienice przekracza 64%, w gminie Cewice 58%, w gminach Brusy, Czarna Dąbrówka, Dziemiany, Konarzyny i Lipnica wynosi około 50%. Najniższym procentem lesistości (poniżej 20%) legitymują się gminy: Chmielno i Przodkowo oraz miasta: Brusy, Bytów, Kościerzyna i Żukowo.

Rzeźba terenu

Obszar Kaszubskiego Pierścienia charakteryzuje się bardzo urozmaiconą rzeźbą terenu. W strefach pojezierzy: Kaszubskiego i Bytowskiego oraz Pobrzeża Kaszubskiego występują charakterystyczne, młodoglacjalne struktury geomorfologiczne, jak moreny czołowe, moreny denne, sandry, rynny glacialne czy strefy krawędziowe porozcinane dolinami erozyjnymi. Także tutaj, w paśmie Wzniesień Szymbarskich, znajduje się najwyższe wzniesienie Nizy Środkowoeuropejskiego – Wieżyca (329 m).

Z kolei Bory Tucholskie Wschodnie i Zachodnie charakteryzują się stosunkowo mało

urozmaiconą rzeźbą równin sandrowych, poprzecinanych jedynie rynnami subglacjalnymi, dolinami rzecznyymi i wytopiskami.

Do obszarów o największych walorach przyrodniczych i krajobrazowych należą:

łęborska strefa krawędziowa Pojezierza Kaszubskiego – unikalna w skali europejskiej struktura geomorfologiczna, stanowiąca obszar silnie rozcięty dolinami erozyjnymi, które utworzyły rozległe zgrupowania odosobnionych pagórków, o wysokościach względnych sięgających nawet 100 m i nachyleniach stoków przekraczających 40°;

Wzniesienia Szymbarskie i Rynny Raduńsko-Ostrzyckie – zespół najwyższych wzniesień morenowych na Niziu Europejskim, w sąsiedztwie dużego zespołu, głęboko wciętych rynien glacialnych, tworzących specyficzny układ przestrzenny zbliżony do elipsy. Cały ten kompleks jest unikalnym w skali kraju przykładem pojeziernego krajobrazu młodoglacjalnego;

Jezióra Wdzydzkie – unikat hydrologiczny w skali kraju, na obszarach sandrowych, reprezentowany przez układ równoległych i krzyżujących się rynien glacialnych, wypełnionych wodami jezior, o głębokości maksymalnej 71,4 m, częściowo z wysokimi, wystromionymi brzegami;

Sandr Brdy – w rejonie Jezior Somińskiego i Kruszyńskiego na północy po Jezioro Charzykowskie na południu – unikalny w skali kraju, bardzo zróżnicowany morfologicznie obszar sandrowy, ze złożonym układem rynien glacialnych i rzecznych, o bardzo dużej liczbie jezior;

Pojezierze Bytowskie – ponad 50 jezior lobeliowych wyjątkowo czysta woda itd.

Klimat

Klimat jest jednym z istotnych czynników wpływających na rozwój określonych form turystyki i wypoczynku.

Kaszuby charakteryzują się klimatem umiarkowanym, przejściowym między morskim a lądowym. Ścierają się tu wilgotne masy powietrza oceanicznego znad Atlantyku z suchymi masami powietrza kontynentalnego z Europy Wschodniej. Położenie Kaszub – w bezpośrednim sąsiedztwie Morza Bałtyckiego – powoduje, że tutejszy klimat jest bardziej narażony na wpływ mas powietrza

oceanicznego. Ich wpływ oraz zmiany napływu mas powietrza powodują stosunkowo dużą zmienność warunków pogodowych.

Wnioski

Wybitna atrakcyjność zasobów środowiska przyrodniczego obszaru Kaszubskiego Pierścienia sprzyja rozwojowi funkcji turystycznych.

W sporym stopniu obszary przyrodnicze są już eksploatowane turystycznie. Pełne i zrównoważone wykorzystanie zasobów przyrodniczych wpłynie pozytywnie na rozwój turystyki *Kaszubskiego Pierścienia*.

Potencjał środowiska kulturowego

Środowisko kulturowe Kaszubskiego Pierścienia należy do jednego z zasobniejszych w zabytki w skali całego Pomorza. Obszar ten przez stulecia stanowił pogranicze pomiędzy Królestwem Polskim a państwami pruskimi. Oprócz skutków ściśle politycznych wiązało się to ze znaczącym wpływem na krajobraz kulturowy – zarówno sposoby użytkowania przestrzeni, jak również charakter osadnictwa wiejskiego i miejskiego oraz poszczególne obiekty – ich styl, formę, stosowane materiały budowlane itp.

Dla potrzeb programu Kaszubski Pierścień dokonano rozpoznania i oceny stanu środowiska kulturowego na tym terenie ze szczególnym uwzględnieniem ich atrakcyjności turystycznej. Często wymieniane niżej obiekty są już w różnej formie wykorzystywane turystycznie. Jednak zarówno one, jak i obiekty słabo bądź zupełnie niewykorzystywane dzięki określonemu miejscu w krajobrazie kulturowym, swojej historii czy formie architektonicznej, stanowią o atrakcyjności miejsca. Pełniejsze wykorzystanie tych obiektów może w wydatny sposób poszerzyć ofertę turystyczną Kaszubskiego Pierścienia.

2.1. Obiekty i zespoły zabytkowe

Historyczne układy przestrzenne

Chojnice – zespół urbanistyczny miasta z murami obronnymi,

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork
2003–2004 r.

- bramami i zabytkową zabudową starego miasta;
- Bytów – zabytkowe śródmieście miasta z zabytkowymi kamienicami
- Juszki (gm. Kościerzyna) – zespół ruralistyczny wsi;
- Kartuzy – zespół urbanistyczny miasta;
- Kościerzyna – zespół urbanistyczny miasta;
- Lębork – zabytkowy układ przestrzenny z relikdami murów obronnych i zabudową starego miasta;
- Przytarnia (gm. Karsin) – zespół ruralistyczny wsi;
- Wąglkowice (gm. Kościerzyna) – zespół ruralistyczny wsi;
- Wdzydze Tucholskie (gm. Karsin) – zespół ruralistyczny wsi;
- Wiele (gm. Karsin) – zespół ruralistyczny wsi;

Architektura sakralna, cmentarze

- Białogarda (gm. Wicko) – kościół p.w. św. Jana Chrzciciela (1890 r.);
- Borowy Młyn (gm. Lipnica) – kościół p.w. św. Ducha (1914–1916 r.);
- Borzyszkowy (gm. Lipnica) – drewniany kościół p.w. św. Marcina (1724 r.);
- Borzytuchochom – kościół ryglowy (1804 r.);
- Brusy – kościół p.w. Wszystkich Świętych (1876–1879 r.);
- Brzeźno Szlacheckie (gm. Lipnica) – drewniany kościół p.w. św. Katarzyny (1716 r.);
- Bukowina (gm. Cewice) – szachulcowo-drewniany kościół p.w. Narodzenia NMP (1728 r.);
- Bytów – gotycka wieża dawnego kościoła p.w. św. Katarzyny (połowa XIV w.);
- kościół p.w. św. Katarzyny (1854 r.);
- kościół poewangelicki p.w. św. Jerzego, obecnie cerkiew bizantyjsko-ukraińska (1675–1685 r.);
- Cetyń – szachulcowy kościół p.w. Zbawiciela (1696 r., 1754 r., XIX w.);

- Charbrowo (gm. Wicko) – kościół p.w. św. Józefa (2 połowa XVII w.);
- Chmielno – kościół p.w. św. Piotra i Pawła (1845–1846 r.);
- Chocielewko (gm. N.W. Lęborska) – kościół p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa (1922–1926 r.);
- Chojnice – kościół p.w. Ścięcia św. Jana Chrzciciela (1340–1360 r.);
- Chwaszczyno (gm. Żukowo) – kościół p.w. św. Szymona i Judy Tadeusza (XVIII, XIX w.);
- Ciechocin (gm. Chojnice) – szachulcowy kościół p.w. św. Marcina (2 połowa XVIII w.);
- Czersk – kościół (początek XX w.);
- Dziemiany – kościół p.w. św. Antoniego (1922–1923 r.);
- Garczegorze (gm. N.W. Lęborska) – kościół p.w. św. Marii Magdaleny (1817–1897 r.);
- Garczyn (gm. Liniewo) – kościół p.w. św. Andrzeja (XVII–XVIII w.);
- Goręczyno (gm. Somonino) – kościół p.w. św. Trójcy i Wszystkich Świętych (1639 r.);
- Grabowo Kośc. (gm. N. Karczma) – kościół p.w. św. Anny (1631 r.);
- Janowice (gm. N.W. Lęborska) – kościół p.w. św. Józefa (2 połowa XIX w.);
- Jasień (gm. Cz. Dąbrówka) – kościół szachulcowy p.w. Bożego Ciała (1699 r.);
- Karsin – kościół p.w. MB Różańcowej (1906 r.);
- Kartuzy – kaplica p.w. Św. Krzyża (na Szpiczastej Górze) (połowa XVII w.);
 zespół klasztorny Kartuzów (XIV–XIX w.): kościół p.w. Wniebowzięcia NMP, refektarz, erem (ob. dom kościelny), mury klasztorne;
 kościół p.w. św. Kazimierza (1882 r.);
- Kielpino (gm. Kartuzy) – kościół p.w. św. Michała Archanioła (1647 r.);
- Kończyłowy – szachulcowo-murowany kościół p.w. Chrystusa Króla (1823 r.);
- Konarzyny (gm. loco) – kościół p.w. Św. Piotra i Pawła (1731 r.);
- Konarzyny (gm. St. Kiszewa) – kościół p.w. św. Antoniego (1936 r.; odb. l. 50–60 XX w.);

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork

2003–2004 r.

- Kosobudy (gm. Brusy) – kościół ewangelicko-augsburski (ob. rzymskokatolicki)
p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa;
- Kościerzyna – kościół p.w. Św. Trójcy (1915–1917);
kościół p.w. Zmartwychwstania Pańskiego (1893 r.);
kaplica Zakładu NMP Anielskiej (1864 r.);
- Krępkowice (gm. Cewice) – kościół p.w. św. Antoniego Padewskiego (1890 r.);
- Krojanty (gm. Chojnice) – kościół ewangelicki (ob. rzymskokatolicki) p.w.
Niepokalanego Poczęcia NMP (1892 r.);
- Leśno (gm. Brusy) – drewniany kościół p.w. Św. Krzyża (XVIII w.) z
najwyższą drewnianą wieżą w Polsce (32 m);
- Leśnice (gm. N.W. Lęborska) – kościół p.w. MB Częstochowskiej (1909 r.);
- Lębork – kościół p.w. św. Jakuba Apostoła (XV w., XVII w.);
– kościół ewangelicki (ob. rzymskokatolicki) p.w. NMP
Królowej Polski (1866–1870 r.);
- Lubowidz (gm. N.W. Lęborska) – kościół p.w. św. Anny (1909 r.);
- Lipusz – kościół p.w. św. Michała Archanioła (1866–1867);
– kościół poewangelicki (1865 r.);
- Łąg (gm. Czersk) – kościół (XIX w.);
- Łeba – kościół p.w. Wniebowzięcia NMP (1683 r.);
– ruiny kościoła p.w. św. Mikołaja (XIV w.);
- Łebień (gm. N.W. Lęborska) – kościół p.w. NMP Królowej Polski (1882 r.);
– drewniany kościółek (1766 r.), fundator ks. Ignacy Lniski,
wuj Józefa Wybickiego;
- Łebunia (gm. Cewice) – kościół p.w. św. Michała Archanioła (1870 r.);
- Łubno (gm. Kołczygłowy) – szachulcowy kościół p.w. św. Antoniego Padewskiego
(1620 r.);
- Miastko – kościół p.w. NMP Wspomożenia Wiernych (1730 r.);
- Mikorowo (gm. Cz. Dąbrówka) – szachulcowy kościół p.w. św. Kazimierza (koniec XVIII
w.);

Miłocice (gm. Miastko)	– szachulcowy kościół (XVIII w.);
Mirachowo (gm. Chmielno)	– kościół p.w. MB Nieustającej Pomocy (1740 r.);
Moszczenica (gm. Chojnice)	– kościół p.w. św. Bartłomieja;
Niedamowo (gm. Kościerzyna)	– kościół p.w. św. Barbary (1932 r.);
Nowa Cerkiew (gm. Chojnice)	– kościół p.w. św. Marii Magdaleny (1911–1913 r.);
Nowa Wieś Lęborska	– kościół p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP (1845–1847 r.);
Nw. Barkoczyn (gm. Nw. Karczma)	– kościół ewangelicki (ob. rzymskokatolicki) p.w. MB Królowej Polski (1891–1897);
Nw. Polaszki (gm. St. Kiszewa)	– kościół p.w. Niepokalanego Serca NMP (1842 r.)
Ogorzeliny (gm. Chojnice)	– kościół p.w. Św. Krzyża (XIV w., XVIII w.);
Olpuch (gm. St. Kiszewa)	– kościół p.w. MB Częstochowskiej (1933 r.);
Orlik (gm. Brusy)	– klasztor SS. Franciszkanek;
Ostrowite (gm. Chojnice)	– kościół p.w. św. Jakuba (1402 r., 1652 r.);
Parchowo	– neoromański kościół ryglowy (1855 r.);
Pomieczyno (gm. Przodkowo)	– drewniany kościół p.w. św. Józefa (1925 r.);
Pomysk Wielki (gm. Bytów)	– kościół p.w. Niepokalanego Serca Marii (1890 r.);
Przodkowo	– kościół p.w. św. Andrzeja (1878 r.)
Przyjaźń (gm. Żukowo)	– kościół p.w. św. Jana Ewangelisty (XIV; 1611 r.);
Przywidz	– kościół p.w. MB Różańcowej (1910 r.);
	– kościół p.w. św. Franciszka Ksawerego (1904 r.);
Pyszno (gm. Bytów)	– cmentarz ewangelicki (zasłużonych leśników niemieckich) (2 połowa XIX w.).
Rekownica (gm. N. Karczma)	– kościół p.w. św. Michała Archanioła (1904 r.);
Rytel (gm. Czersk)	– kościół p.w. NMP Królowej Różańca Świętego (1909–1911 r.);
Roszczyce (gm. Wicko)	– kościół p.w. Wniebowzięcia NMP (1659 r.);
Sarbsk	– poewangelicki kościół p.w. św. Anny (1925/1926 r.);
Sianowo	– szachulcowy kościół p.w. Narodzenia NMP (1816 r.);

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork

2003–2004 r.

- Sierakowice – kościół (1820 r.);
- Sominy (gm. Studzienice) – drewniany kościół p.w. MB Królowej Polski (1756 r.);
(<http://www.sominy.pl>)
- Stara Kiszewa – kościół p.w. św. Marcina (1891–1892 r.);
- Stare Polaszki (gm. Str. Kiszewa) – kościół p.w. św. Mikołaja (połowa XVIII w.);
- Stężycza – kościół p.w. św. Katarzyny (1706 r.);
– kościół ewangelicki (XIX/XX w.);
- Sulmin (gm. Żukowo) – kościół ewangelicki (ob. galeria sztuki) (koniec XIX w.);
- Swornegacie (gm. Chojnice) – kościół p.w. św. Barbary (1912–1916 r.);
- Świerzno (gm. Miastko) – kościół ewangelicki (ob. rzymskokatolicki) p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP (1710 r.);
- Trzcinnio (gm. Miastko) – szachulcowy kościół ewangelicki (ob. rzymskokatolicki) p.w. Macierzyństwa NMP (XVIII w.);
- Trzebielino – kościół ewangelicki (ob. rzymskokatolicki) p.w. Niepokalanego Serca NMP (2 poł. XVI w.; wieża z XVIII w.);
- Tuchomie – kościół p.w. św. Michała Archanioła (XVII w.);
- Ugoszcz (gm. Studzienice) – szachulcowo-drewniany kościół p.w. św. Marii Magdaleny (1822 r.);
- Wałdowo (gm. Miastko) – szachulcowy kościół ewangelicki (ob. rzymskokatolicki) p.w. św. Stanisława Kostki (1716 r.);
- Wiele (gm. Karsin) – kościół parafialny p.w. św. Mikołaja (1904–1905 r.);
- Wielki Klincz – kościół p.w. św. Rodziny (XIX w.);
- Wielki Podleś (gm. Kościerzyna) – kościół p.w. św. Andrzeja Boboli (1905 r.);
- Wysin (gm. Liniewo) – kościół p.w. Wszystkich Świętych (1893 r.);
- Żukowo (gm. Żukowo) – kościół p.w. św. Jana Chrzciciela (1201 r., 1604 r.);
– zespół klasztorny norbertanek: kościół p.w. Wniebowzięcia NMP (1209 r., XIII/XIV w., XVII w.), klasztor (XVII w.), cmentarz z kaplicą p.w. św. Jana

Nepomucena (1754 r.);

Zamki i ich ruiny

- Bytów – zamek krzyżacki (XIV/XV w., XVI/XVII w.);
- Kościerzyna – zameczek starościński: najstarszy budynek w Kościerzynie, w miejscu tym znajdował się gród księżniczki Gertrudy w czasach książęcych, a później zamek krzyżacki;
- Lębork – zamek krzyżacki wraz z kompleksem zabudowań (spichlerz zbożowy, solny, browar, młyn, dom młynarza, piekarnia) (XIV w.);
- Nowęcín (gm. Wícko) – zamek Wejherów (zachowane fosy i gotycka kaplica jerozolimska) (XV w.);
- Zamek Kiszewski – zespół zamkowy (XIV, XVII, XIX w.): mury obronne zamku, brama, dwór, budynek gospodarczy, park.

Zespoły pałacowo- i dworsko-parkowe

- Barnowiec – zespół dworski (1863 r.);
- Barnowo (gm. Kołczygłowy) – zespół dworski (XVIII, XIX w.);
- Będomin (gm. Nw. Karczma) – zespół dworski z parkiem (2 połowa XVI w., XVIII w., XIX/XX w.);
- Borz (gm. Somonino) – zespół dworsko-parkowy z folwarkiem (XIX/XX w.);
- Brda (gm. Czersk) – zespół dworsko-parkowy (po 1890 r.);
- Broczyna (gm. Trzebielino) – zespół dworsko-parkowy (koniec XIX w.);
- Cewice – zespół pałacowo-parkowy (2 połowa XIX w.);
- Charbrowo (gm. Wícko) – zespół pałacowo-parkowy (2 połowa XVII–XX w.);
- Chwarzno (gm. St. Kiszewa) – Dworek Czarliński (XIX w.);
- Cisewie (gm. Karsin) – relikty założenia dworsko-parkowego (kon. XIX w.): aleja dojazdowa do dworu;

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork

2003–2004 r.

- Czarłomie (gm. Chojnice) – zespół dworsko-parkowy (1 połowa XIX–XX w.);
- Czerniki (gm. St. Kiszewa) – pałacyk myśliwski (XIX w.);
- Darzewo (gm. N.W. Lęborska) – zespół dworsko-parkowy (koniec XIX w.);
- Dąbrówka Bytowska – dwór (połowa XIX w.);
- Dolne Maliki (gm. St. Kiszewa) – zespół dworsko-parkowy (XIX/XX w.);
- Gałężna Mała (gm. Kołczygłowy) – zespół dworski (XVIII w.);
- Gostkowo (gm. Bytów) – zespół pałacowy (XIX w.);
- Janowice (gm. N.W. Lęborska) – dwór (XVIII–XIX w.);
- Jarcewo (gm. Chojnice) – zespół dworsko-parkowy (1 połowa XIX w.);
- Jasień (gm. Cz. Dąbrówka) – zespół pałacowy (XVIII–XIX w.); podpalony w 1994 r. – obecnie ruiny;
- Kamnica (gm. Miastko) – zespół pałacowy (początek XIX w.);
- Kaszuba (gm. Brusy) – zespół dworski (1912 r.);
- Kartkowo (gm. Cz. Dąbrówka) – zespół pałacowy (2 połowa XIX w.);
- Kołczygłówki – zespół pałacowo-parkowy (XIX w.);
- Konarzynki (gm. Konarzyny) – dworek ziemiański z połowy XIX w.;
- Korne (gm. Konarzyny) – dworek (połowa XIX w.);
- Kościerzyna – dworek (kon. XIX w.);
- Kozin (gm. Cz. Dąbrówka) – zespół dworski (XVIII–XIX w.);
- Krępkowice (gm. Cewice) – zespół dworsko-parkowy (2 połowa XIX w.);
- Krojanty (gm. Chojnice) – zespół dworsko-parkowy z aleją (1884 r.);
- Lamk (gm. Brusy) – dworek;
- Laska (gm. Brusy) – zespół dworski hr. Koeingsmarcka;
- Leśnice (gm. N.W. Lęborska) – dworek Wejherów (XVIII–XIX w.);
- Leśno (gm. Brusy) – dwór rodziny Sikorskich (XIX w.);
- Leżno (gm. Żukowo) – zespół pałacowo-parkowy z aleją i folwarkiem (XVIII–XIX w.);
- Lędziechowo (gm. N.W. Lęborska) – zespół pałacowo-parkowy (2 poł. XIX w.);
- Łebień (gm. N.W. Lęborska) – dwór (pocz. XX w.);

Łebunia (gm. Cewice)	– zespół pałacowo-parkowy (XIX/XX w.);
Małoszyce (gm. N.W. Lęborska)	– zespół dworsko-parkowy (1833 r.);
Maszewko (gm. Wicko)	– zespół pałacowo-parkowy (XVIII w.);
Mirachowo (gm. Chmielno)	– dwór (koniec XVIII w.);
Niebędzino	– zespół dworsko-parkowy (XIX w.);
Nowęcín (gm. Wicko)	– zespół pałacowo-parkowy (XVI w., 1909 r.);
Osowo (gm. Cewice)	– zespół dworsko-parkowy (XIX w.);
Parchowo	– dwór (XIX w.),
Poborowo (gm. Trzebielino)	– pałac (2 połowa XVIII w., XIX w.);
Pogorszewo (gm. N.W. Lęborska)	– zespół dworsko-parkowy (XIX w.);
Pogorzelice (gm. N.W. Lęborska)	– zespół dworsko-parkowy (1 poł. XIX w.);
Poraj (gm. Wicko)	– willa z parkiem (początek XX w.);
Przyjaźń (gm. Żukowo)	– zespół dworsko-parkowy (2 połowa XIX w.);
Radusz	– pałac (1836 r.);
Sarbsk (gm. Wicko)	– dworek (poł. XIX w.);
Sikorzyn (gm. Stężyca)	– zespół dworsko-parkowy (koniec XVIII, XIX w.);
Silno (gm. Chojnice)	– zespół dworsko-parkowy (początek XX w.);
Struga (gm. Stara Kiszewa)	– zespół dworsko-parkowy (XIX/XX w.);
Sulęcyno	– zespół pałacowy (XIX w.);
Stare Polaszki (gm. Str. Kiszewa)	– zespół dworsko-parkowy (1748 r.);
Stary Bukowiec (gm. Str. Kiszewa)	– dwór (1682 r., 2 połowa XIX w.);
Strzeszewo (gm. Wicko)	– zespół dworsko-parkowy (2 poł. XIX w.);
Szlachetna Nowa Cerkiew	– zespół dworsko-parkowy z aleja lipową (2 połowa XIX w.);
Trzcínno (gm. Miastko)	– zespół pałacowo-parkowy (2 połowa XIX–XX w.);
Trzebielino	– pałac (początek XIX w.);
Tuchomie	– zespół dworski (1 połowa XIX w.);
Tursko (gm. Miastko)	– zespół pałacowo-parkowy (XVIII, XIX w.);
Ulinia (gm. Wicko)	– zespół pałacowo-parkowy (1924 r.);

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork
2003–2004 r.

- dworek (2 poł. XIX w.);
  - Wicko – zespół dworsko-parkowy (XIX w.);
  - Wielkie Chełmy (gm. Brusy) – zespół pałacowo-parkowy (2 połowa XIX w.);
  - Wielki Klincz (gm. Kościerzyna) – park dworski (kon. XIX w.);
  - Wyczechowo (gm. Somonino) – zespół dworsko-parkowy (XIX–XX w.);
  - Zbeniny (gm. Chojnice) – zespół dworsko-parkowy (1857 r.);
  - Zdrzewno (gm. Wicko) – zespół pałacowo-parkowy (2 połowa XIX w.);
  - Żabno (gm. Brusy) – zespół dworski (1859 r.);
- Zabytki techniki**
- Białogarda (gm. Wicko) – młyn wodny (tradycja miejsca – XIII w.);
  - Broczyna (gm. Trzebielino) – kuźnia (XVIII w.);
  - Bytów – kamienny most kolejowy na rzece Boruji (1882–1884 r.);
  - Czernica (gm. Brusy) – zespół młyna (XIX/XX w.);
  - Fojutowo – największy akwedukt w Polsce (poł. XIX w.);
  - Gałężnia Mała (gm. Kołczygłowy) – elektrownia wodna (1912 r.), zamek wodny (1913 r.);
  - Grzybowski Młyn (gm. Kośc.) – stary młyn wodny (XVII w.), obecnie w młynie funkcjonuje mała elektrownia wodna;
  - Jutrzenka (gm. Borzytuchom) – szachulcowy młyn wodny z 1844 r.;
  - Kartuzy – wieża ciśień (XIX w.);
  - Kościerzyna – zabytkowy komin w kształcie łodzi z XIX w. na budynku dawnych browarów kościerskich;
  - Stary Młyn Kościerski – młyn parowy z 1911 r.;
dokładniejsze informacje na temat pracy młyna i okoliczności jego zamknięcia w 1924 r. są nam nieznane, ponieważ w budynku młyna wybuchł pożar i wszystkie dokumenty uległy spaleni;
  - Lipusz – czynny młyn wodny nad rzeką Wdą (pierwsza wzmianka o młynie pochodzi z 1438 r.)

Lębork	– wieża ciśnień (1912 r.); w latach 30. XX w. umieszczono tu reflektor wskazujący kurs samolotom latającym na linii Berlin-Królewiec;
	– browar (1898 r.);
Lędziechowo (gm. N.W. Lęborska)	– młyn wodny (ok. 1664 r.);
Lipusz	– młyn wodny
Łeba	– ruiny wyrzutni rakiet V-2 (<i>Rheintochter</i> i <i>Rheinbote</i>) (II wojna światowa);
Maszewo (gm. Cewice)	– budynek stacji kolejowej (1891 r.);
	– fabryka drożdży (1910 r.);
Miechucino (gm. Chmielno)	– zespół dworca kolejowego „Miechucino”: dworzec, przepompownia, wieża ciśnień (początek XX w.);
Młynek (gm. Brusy)	– młyn wodny;
Mylof (gm. Czersk)	– zaporę wodną na rzece Brdzie z przepustem schodkowym (z połowy XIX w.) oraz Wielki Kanał Brdy;
Otnoga (gm. Czarna Dąbrówka)	– szachulcowy młyn wodny (1 połowa XIX w.);
Pałubin (gm. Stara Kiszewa)	– młyn wodny (1910 r.);
Pałubin Dolny (gm. Stara Kiszewa)	– młyn wodny (1880 r.);
Parchowski Młyn	– młyn wodny;
Parzyn (gm. Brusy)	– młyn wodny z tartakiem;
Raduń (gm. Dziemiany)	– kuźnia (koniec XIX w.);
Rolbik (gm. Brusy)	– młyn wodny;
Ruda (gm. Stara Kiszewa)	– młyn (1909 r.);
Rutki	– elektrownia wodna (1921 r.);
Skrzydłówko (gm. Nowa Karczma)	– młyn, dom młynarza (1906–1907 r.);
Sominy (gm. Studzienice)	– zagroda owczarza i owczarnia (XIX w.);
(http://www.sominy.pl)	
Soszyca (gm. Parchowo)	– najstarsza w Europie działająca elektrownia wodna (XIX w.);

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork
2003–2004 r.

- Stary Bukowiec (gm. Stara Kiszewa) – młyn (1935 r.);
- Trzebielino – kuźnia podcieniowa z XVIII w.
- Wilcze Błota (gm. Stara Kiszewa) – kuźnia (XIX w.);
- Zdrzewno (gm. Wicko) – wiatrak holender (2 połowa XVIII w., XIX w.);
- Zielenin (gm Kościerzyna) – kuźnia (1926 r.);
- Żukowo – zespół piarni (XVIII–XX w.): piarnia (ob. młyn), dom dzierżawcy, urządzenia hydrotechniczne);

Stanowiska archeologiczne

- Babi Dół-Borcz (gm. Somonino) – cmentarzysko kurhanowe z kręgami kamiennymi kultury wielbarskiej (I–III w. n.e.);
- Będominek (gm. Kościerzyna) – cmentarzysko kurhanowe;
- Białogarda (gm. Wicko) – grodzisko wczesnośredniowieczne, dawna siedziba kasztelanii;
- Bobięcino (gm. Miastko) – wczesnośredniowieczny zespół osadniczy (grodzisko, osada, relikty mostu na jeziorze Bobięcińskim);
- Borcz (gm. Somonino) – grodzisko wczesnośredniowieczne;
- Borzestowo (gm. Chmielno) – grodzisko wczesnośredniowieczne;
- Borzytuchom – grodzisko wczesnośredniowieczne;
- Bytów – grodzisko wczesnośredniowieczne;
- Chmielno – grodzisko wczesnośredniowieczne;
- Chocielewko (gm. N.W. Lęborska) – grodzisko wczesnośredniowieczne;
- Darzewo (gm. N.W. Lęborska) – grodzisko wczesnośredniowieczne;
- Garczyn (gm. Liniewo) – grodzisko wczesnośredniowieczne
- Grabówek (gm. Nw. Karczma) – grodzisko wczesnośredniowieczne;
- Grabówko (gm. Nw. Karczma) – cmentarzysko kurhanowe;
- Główczewice (gm. Brusy) – cmentarzysko kurhanowe kultury wielbarskiej;
- Gołczewo (gm. Parchowo) – grodzisko wczesnośredniowieczne;
- Gołub (gm. Stężycy) – grodzisko wczesnośredniowieczne;
- Gostomie (gm. Kościerzyna) – grodzisko wczesnośredniowieczne;

	– cmentarzysko kurhanowe;
Grabowo (gm. Parchowo)	– cmentarzysko kurhanowe;
Jamno (gm. Parchowo)	– grodzisko wczesnośredniowieczne;
Kamienica Szlachecka (gm. Stężycza)	– grodzisko wczesnośredniowieczne;
Kopaniewo (gm. Wicko)	– torfowisko – miejsce znalezienia skarbu z V okresu brązu;
Krępa Kaszubska	– grodzisko wczesnośredniowieczne;
Leśno (gm. Brusy)	– rezerwat archeologiczno-przyrodniczy „Kamienne kręgi”, cmentarzysko kurhanowe z kręgami kamiennymi kultury wielbarskiej (I–II w. n.e.);
Liniewo (gm. Kościerzyna)	– grodzisko wczesnośredniowieczne;
Lubowidz (gm. N.W. Lęborska)	– liczne osady i cmentarzyska (4200 p.n.e.–350 n.e.);
Mikorowo (gm. Czarna Dąbrówka)	– cmentarzysko kurhanowe;
Mirachowo (gm. Chmielno)	– cmentarzysko kurhanowe;
Młynek (gm. Przdokowo)	– grodzisko wczesnośredniowieczne;
Mściszewice (gm. Sulęczyno)	– cmentarzysko kurhanowe;
Niesiołowice (gm. Stężycza)	– cmentarzysko kurhanowe;
Nowa Karczma	– cmentarzysko kurhanowe;
Nowa Wieś Lęborska	– grodzisko wczesnośredniowieczne;
Nowe Polaszki (gm. Str. Kiszewa)	– grodzisko wczesnośredniowieczne;
Nw. Barkoczyn (gm. Nw. Karczma)	– grodzisko wczesnośredniowieczne;
Odry (gm. Czersk)	– rezerwat archeologiczno-przyrodniczy „Kamienne kręgi”, cmentarzysko kurhanowe z kręgami kamiennymi kultury wielbarskiej (I–III w. n.e.);
Okalice (gm. Cewice)	– grodzisko wczesnośredniowieczne;
Parchowo	– grodzisko wczesnośredniowieczne;
Piekło Górne i Piekło Dolne	– wczesnośredniowieczne cmentarzyska kurhanowe;
Piotrowo (gm. Somonino)	– grodzisko wczesnośredniowieczne;
Podjazzy (gm. Sulęczyno)	– grodzisko wczesnośredniowieczne;
Przewóz (gm. Chmielno)	– grodzisko wczesnośredniowieczne;
Przywidz	– grodzisko wczesnośredniowieczne;

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork
2003–2004 r.

- cmentarzysko kurhanowe;
- Rąb (gm. Przdokowo) – cmentarzysko kurhanowe;
- Rekownica-Będomin – cmentarzysko kurhanowe;
- Rokity (gm. Cz. Dąbrówka) – osada / grodzisko wczesnośredniowieczne;
- Siemirowice (gm. Cewice) – grodzisko wczesnośredniowieczne;
– cmentarzysko kurhanowe kultury łużyckiej;
- Skorzewo (gm. Kościerzyna) – cmentarzysko kurhanowe;
- Skrzydłowo (gm. Nw. Karczma) – grodzisko wczesnośredniowieczne;
- Stara Łeba – miasto średniowieczne zniszczone przez morze i wydmy;
- Stare Czaple (gm. Stężyca) – cmentarzysko kurhanowe;
- Stary Wiec (gm. Nw. Karczma) – cmentarzysko kurhanowe;
- Szumleś Królewski – cmentarzysko kurhanowe;
- Tuchomie (gm. Żukowo) – grodzisko wczesnośredniowieczne;
- Tuszkowy (gm. Lipusz) – cmentarzysko kurhanowe;
- Uniradze (gm. Stężyca) – grodzisko wczesnośredniowieczne;
– cmentarzysko kurhanowe z okresu wczesnego średniowiecza;
- Węsiory (gm. Sulęczyno) – cmentarzysko kurhanowe z kręgami kamiennymi kultury wielbarskiej (I–III w. n.e.);
- Wyczechowo (gm. Somonino) – cmentarzysko kurhanowe;
- Żarnowska (gm. Wicko) – znaleziska łodzi średniowiecznych (XII–XIII w.).

2.2. Wartości niematerialne

Miejsca bitew

- Korne (gm. Kościerzyna) – pomnik bitwy pod Łubianą; bitwa została stoczona 26 maja 1944 roku między partyzantami „Gryfa Pomorskiego” a oddziałami SS;
- Krojanty (gm. Chojnice) – miejsce szarży 18 Pułku Ułanów Pomorskich z września 1939 roku – obelisk upamiętniający to wydarzenie;

Miejsca pamięci i martyrologii

Krępa Kaszubska (gm. N.W. Lęb.) – cmentarz więźniów obozu koncentracyjnego Stutthof;

Miejsca pielgrzymkowe

Kościerzyna – Sanktuarium Matki Boskiej Królowej Rodzin w kościele p.w. Św. Trójcy – (1915–1917);

kościół p.w. Zmartwychwstania Pańskiego (lata 90. XIX w.);

– kaplica Zakładu Najświętszej Marii Panny Anielskiej – Sanktuarium Matki Boskiej Bolesnej;

Sianowo – sanktuarium Najświętszej Maryi Panny Królowej Kaszub w kościele p.w. Narodzenia NMP (1816 r.);

Wiele (gm. Karsin) – Sanktuarium Kalwaryjskie (1915–1924 r.): park kalwaryjski, 16 kaplic, 6 stacji drogi krzyżowej (figury), pustelnia (dom dla stróża);

Sławni ludzie

Otto von Bismarck – Wybitny pruski mąż stanu, kanclerz

Florian Ceynowa – Żyjący w latach 1817–1881 lekarz, pisarz kaszubski i działacz narodowy; autor licznych publikacji, m.in. *Skôrb Kaszëbskosłowjanskjé mové*; uczestnik zrywów niepodległościowych na Pomorzu, w roku 1846 przewodził zbrojnej napaści na Starogard; skazany na karę śmierci, został uwolniony w 1848 r. podczas Wiosny Ludów; badacz folkloru i języka kaszubskiego, podkreślał odrębność kulturową Kaszubów.

Józef Chełmowski – Urodził się 26.02.1934 r. w Brusach. Twórca ludowy, artysta, malarz, rzeźbiarz, myśliciel, filozof. Tworzy od ponad 30 lat. Jego zbiory znajdują się w Muzeum Zachodnio-Kaszubskim w Bytowie, Muzeum Etnograficznym w Toruniu i Muzeum narodowym w Gdańsku. Jego dom i ogród to prawdziwy skansen.

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork
2003–2004 r.

- Hieronim Derdowski – Urodził się 9.03.1852 r. we Wielu. Nauczyciel, dziennikarz. Świętą twórczością dał początek literaturze kaszubskiej. Autor hymnu kaszubskiego. Zmarł 13.08.1902 r.
- Tadeusz Fiszbach – Pochodzący z Kartuz polityk, były poseł na Sejm i Wicemarszałek tzw. Sejmu kontraktowego (1989–1991), czołowy polityk w okresie porozumień tzw. okrągłego stołu, zwolennik postępowej frakcji w PZPR.
- Ewa Gawryluk – Aktorka, znana m.in. z popularnego obecnie serialu *Na Wspólnej*.
- Jan Karnowski – Urodził się 16.05.1886 r. w Czarnowie k/Brus. Zmarł 2.10.1939 r. Prawnik i poeta kaszubski, regionalista, publicysta i historyk.
- Gerard Labuda – Urodzony w 1916 roku w Nowej Hucie koło Kartuz wybitny historyk-mediewista – badacz dziejów Słowiańszczyzny Zachodniej, a w szczególności Pomorza w średniowieczu; od 1950 roku profesor Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu.
- Czesław Lang – Jeden z najlepszych polskich kolarzy, srebrny medalista IO w Moskwie (1980 r.). Obecnie dyrektor wyścigu Tour de Pologne.
- Edmund Wnuk Lipiński – Profesor socjologii.
- Aleksander Majkowski – Urodzony w 1876 roku w Kościerzynie słynny pisarz kaszubski, publicysta, działacz społeczny i polityczny, doktor medycyny; autor wielu książek, w tym *Historii Kaszubów* oraz napisanej w języku kaszubskim *Žécé i przigodě Remusa*; przywódca ruchu tzw. Młodokaszubów; kontynuator dzieła Floriana Ceynowy, aktywnie działał na rzecz propagowania kultury i języka kaszubskiego; był zwolennikiem włączenia całego obszaru Kaszub do państwa polskiego po odzyskaniu niepodległości w 1918 roku; zmarł w Gdyni w 1938 roku, został pochowany w ukochanych przez siebie Kartuzach.
- Franciszek Necel – Garncarz, na początku XX w. założył słynny, pracujący do dziś warsztat ceramiczny w Chmielnie, produkujący ludową ceramikę o

charakterystycznych wzorach.

- Paul Nipkow – Urodził się 22 VIII 1860 r. w Lęborku. Twórca telewizji – 15 stycznia 1885 r. otrzymał patent na urządzenie, które umożliwiło przekazywanie obrazu na odległość. Do roku 1923 był jedynym właścicielem urzędowo potwierdzonego wynalazku telewizyjnego, tzw. tarczy Nipkowa. W styczniu 1936 r. otwarto pierwszą publiczną stację telewizyjną „Fernsehsender Paul Nipkow.” Od 1935 r. Doktor honoris causa uniwersytetu we Frankfurcie nad Menem.
- Max Pechstein – Niemiecki malarz i grafik, ekspresjonista, od 1945 prof. w Wyższej Szkole Sztuk Pięknych w Berlinie, w 20-leciu międzywojennym tworzył w Łebie, jego dzieło *Matka Boska Orędowniczka* znajduje się w kościele p.w. Wniebowzięcia NMP w Łebie.
- Stanisław Sikorski – Urodził się w 1855 r. w w Wielkich Chełmach. Członek Rady Narodowej w Poznaniu, członek Towarzystwa Naukowego w Toruniu. W 1919 r. polski delegat przy landracie w Chojnicach. W 1920 r. pierwszy komisaryczny starosta chojnicki. Przyczynił się ukształtowania na Pomorzu nowoczesnego kapitalistycznego społeczeństwa. W 1913 r. otrzymał tytuł honorowy szambelana papieża Piusa X, w 1922 r. Order Polonia Restituta. Zmarł 29.06.1929 r. Pochowany w grobowcu rodzinnym przy kościele w Brusach istniejącym do dzisiaj.
- Danuta Stenka – Urodzona w 1961 roku w Sierakowicach znakomita aktorka teatralna, telewizyjna i filmowa; powszechnie znana z ról m.in. w głośnych serialach telewizyjnych *Ekstradycja*, *Boża Podszewka*, *Zaginiona* i *Boża Podszewka 2*, w filmach *Nocne Grafitti*, *Cud purymowy*, *Quo Vadis*, *Chopin. Pragnienie miłości*, *Wszyscy święci* oraz w głównej roli w kinowej adaptacji powieści Katarzyny Grocholi *Nigdy w życiu*.
- Mieczysław Stryjewski – Poeta z Lęborka (1918–1984), debiutował na łamach Lubelskiej

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork
2003–2004 r.

Kameny, autor wielu utworów (tomik poetycki *Białe Panny*), które ukazały się w polskiej prasie, członek Związku Literatów Polskich.

- Bernard Sychta – Żył w latach 1907–1982; etnograf, ksiądz, dramatopisarz i poeta, silnie nawiązujący w swej twórczości do patriotyzmu i zwyczajów kaszubskich; podczas II wojny światowej poszukiwany był przez Gestapo; w jego domu w rodzimym Puzdrowie znajduje się dziś izba pamięci.
- Jan Szomburg – Ur. w 1954 r., Łebianin, Doktor nauk ekonomicznych, absolwent Uniwersytetu Gdańskiego, założyciel i prezes Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową. Autor opracowania pierwszego w Europie Wschodniej programu powszechnej prywatyzacji, członek Rady Polityki Regionalnej Państwa, dyrektor Polskiego Forum Strategii Lizbońskiej, zdobywca wielu nagród i wyróżnień polskich i zagranicznych, autor wielu publikacji polskich i zagranicznych;
- Andrzej Urbańczyk – Ur. w 1936 r. Przez dziesięć lat mieszkaniec Łeby. Pisarz i żeglarz, rekordzista samotnej żeglugi, m.in. odbył samotny rejs dookoła świata. Autor blisko czterdziestu książek.
- Andrzej Wroński – Urodził się w 1965 roku w Kartuzach, dzieciństwo spędził w Babim Dole pod Żukowem; wybitny zapaśnik w stylu klasycznym, dwukrotny mistrz olimpijski: z Seulu (1988) i Atlanty (1996), mistrz świata, wielokrotny mistrz Europy i Polski.

Muzea, izby pamięci

- Będomin – Muzeum Hymnu Narodowego;
- Bytów – Muzeum Zachodnio-Kaszubskie;
- Chojnice – Muzeum Historyczno-Etnograficzne;
- Kartuzy – Muzeum Kaszubskie im. Franciszka Tredera;
- Konarzyny – Regionalna Izba Pamięci;
- Kościerzyna – Skansen Parowozownia;
- Ekspozycja muzealna PCK

	Ekspozycja muzealna „Kościerzyna i ziemia kościerska”;
Lębork	– Muzeum w Lęborku;
Lipusz	– Muzeum Gospodarstwa Wiejskiego;
Odry	– ekspozycja muzealna w filii Muzeum Historyczno-Etnograficznego w Chojnicach;
Płotowo	– Muzeum Szkoły Polskiej
Przodkowo	– Muzeum Pożarnictwa;
Silno	– Chata kaszubska – filia Muzeum Historyczno-Etnograficznego w Chojnicach;
Wdzydze Kiszewskie	– Muzeum – Kaszubski Park Etnograficzny im. Teodory i Izydora Gulgowskich;
Wiele	– Muzeum Ziem Zaborskiej im. Leonarda Brzezińskiego;

Inne atrakcje turystyczne

Na obszarze powiatów Kaszubskiego Pierścienia organizowane są bardzo liczne imprezy o charakterze folklorystycznym, artystycznym, sportowym i innym. Stanowią one już obecnie bardzo ważny element oferty turystycznej. Ich rozwój i dobra promocja mogą przyczynić się do wzrostu atrakcyjności obszaru Kaszubskiego Pierścienia i wzbogacić różnorodność pakietów turystycznych.

2.3.1. Imprezy, spotkania, festiwale, konkursy, zawody

Imprezy historyczne

Nazwa imprezy	Data	Główny organizator	Krótki opis	Ocena zasięgu (R – regionalny/ województwi; O – ogólnopolski; M – międzynarodowy)
Wspólne Korzenie	czerwiec	Grupa Młodych Archeologów przy Powiatowym Młodzieżowym Domu Kultury w Brusach	Cykl zajęć z archeologii doświadczalnej.	R
Wielki Turniej Rycerski Gryfa Pomorskiego	lipiec	Bractwo Rycerzy Zamku Bytowskiego	Impreza kulturalno-historyczna	O
Jarmark Odpustowy Św. Jakuba Apostoła w Lęborku	lipiec	Miasto Lębork, Stowarzyszenie Św. Jakuba Apostoła, Starostwo Lęborskie	Kiermasze, wystawy, występy, pokazy, zawody jeździeckie	O

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork
2003–2004 r.

Turniej Rycerski w Księstwie Łebskim (Łeba)	sierpień	Gdański Klub Kultury „Schron” Drużyna Kasztelanii gdańskiej	Pielęgnowanie tradycji historycznych	R
Pieczenie chleba w Widnie	sierpień	Urząd Miejski w Brusach	Pokaz tradycyjnego wypieku chleba połączony z festywnym rekreacyjnym MIEJSCE: plac przy piecu chlebowym w Widnie	R
Kaszubi pod Wiedniem	wrzesień	Starostwo Powiatowe w Bytowie	Plenerowa inscenizacja wymarszu i bitwy regimentów kaszubskich pod Wiedniem	O

Festiwale

Nazwa imprezy	Data	Główny organizator	Krótki opis	Ocena zasięgu (R – regionalny/ wojewódzki; O – ogólnopolski; M – międzynarodowy)
Festiwal Piosenki Religijnej w Kartuzach	kwiecień - czerwiec	Parafia p.w. św. Wojciechaw Kartuzach	Szansa na sukces, przedsięwzięcie scalające lokalną społeczność	O
Kaszubski Festiwal Pieśni Religijnej i Patriotycznej	maj	GOK w Sierakowicach	Impreza odbywa się w Sierakowicach. Uczestniczą w niej zespoły z całego kraju.	O
Pobocza Folku	lipiec	GOK, Stowarzyszenie Cassubia – Parchowo	Uczestniczą zespoły z Niemiec, Litwy, Łotwy, Białorusi i Polski	M
Festiwal Muzyki Chrześcijańskiej „Communio” w Lęborku	lipiec	Stowarzyszenie św. Jakuba Apostoła, Parafia św. Jakuba Apostoła	Występy zespołów chrześcijańskich z całej Polski połączonych z konkursem indywidualnych przesłuchań www.communio.republika.pl	M
Festiwal „Jazz w Lesie” w Sulęczynie	lipiec	Ośrodek wypoczynkowy „Leśny Dwór” w Sulęczynie	Impreza cykliczna z udziałem całej plejady gwiazd polskiej sceny jazzowej oraz gościnnie występujących muzyków z zagranicy	O
Koncert na dachu	lipiec	Państwo Szroederowie z Kączna	Impreza kulturalna; kapele klezmerskie i kaszubskie	R
Międzynarodowy Festiwal Folkloru „Dni Kultury Kaszubskiej”	ostatni tydzień lipca	Stowarzyszenie Kaszubski Zespół Folklorystyczny "Krebane" z Brus	Występy zespołów folklorystycznych, prezentowanie kultur całego świata z całego świata MIEJSCE: Brusy, Chojnice, Charzykowy, Sierakowice, Kościerzyna, Bytów, Wiele	M

Międzynarodowa prezentacja sztuki ulicznej „Sierpniowa Fiesta”	sierpień	Chojnicki Dom Kultury, Urząd Miejski w Chojnicach	przeгляд sztuki ulicznej w wykonaniu zespołów z Polski i zagranicy MIEJSCE: Chojnice	M
Przeгляд Piosenki Żeglarskiej	sierpień	Urząd Miejski w Chojnicach, Urząd Gminy w Chojnicach	trzydniowy festiwal piosenki żeglarskiej MIEJSCE: Amfiteatr Charzykowy	O
Pomorski Przeгляд Muzyki i Sygnałów Myśliwskich	wrzesień	Koła łowieckie, Nadleśnictwo Bytów	Impreza kulturalna	R

Konkursy, turnieje, przeglądy, spotkania

Nazwa imprezy	Data	Główny organizator	Krótki opis	Ocena zasięgu (R – regionalny/ wojewódzki; O – ogólnopolski; M – międzynarodowy)
Powiatowy Konkurs Amatorskich Zespołów Teatralnych i Kabaretowych w Kartuzach	luty	Związek Harcerstwa Polskiego Hufiec Kartuzy	MIEJSCE: Kartuzy	O
Ogólnopolski Turniej Tańców Polskich w Formie Towarzystwej o Naszyjnik Królowej Gerd z Leśna	luty	Stowarzyszenie Kaszubski Zespół Folklorystyczny „Krebane” z Brus	Turniej polskich tańców towarzyskich MIEJSCE: Brusy	O
Przeгляд Teatrów Szkolnych	marzec	GOK w Sierakowicach	Cykliczna impreza o zasięgu lokalnym, odbywa się w Sierakowicach	R
Lęborskie Dni Techniki	kwiecień – maj	NOT Lębork	Wystawy z różnych dziedzin związanych ze Stowarzyszeniem Inżynierów i Techników	R
Kiermasz Agroturystyczny w Somoninie	maj	Gminny Ośrodek Kultury w Somoninie	Dwudniowa impreza o charakterze turystyczno - rekreacyjnym	R
Europejska Wiosna Muzyczna	maj	Starostwo Powiatowe w Chojnicach	Trzydniowa impreza spotkań z muzyką poważną	R
Konkurs Prozy i Poezji Kaszubskiej „Rodno Mowa” w Chmielnie	maj	Urząd Gminy Chmielno	Celem konkursu jest poznanie i popularyzacja literatury, tradycji i folkloru kaszubskiego.	R
Kaszubskie Spotkania Rodzin Muzykujących i Śpiewających w Sierakowicach	czerwiec	Gminny Ośrodek Kultury w Sierakowicach		R
Prezentacje Artystyczne o „Statuetkę Młodego	czerwiec	Chojnicki Dom Kultury, szkoły, Urząd Miasta, Promocja	Chojnice	R

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork
2003–2004 r.

Kaszuba”		Regionu Chojnickiego.		
Noc Świętojańska w Piasznie (gm. Tuchomie)	23.06.04	Stowarzyszenie Rozwoju Agroturystycznego Gminy Tuchomskiej	Odbywa się w gospodarstwie agroturystycznym Klemensa Lemana – bogaty program (kultura, tradycja)	M
Przegląd Filmów Policyjnych	lipiec	Komenda Powiatowa Policji w Chojnicach	Filmy, kabarety o tematyce policyjnej	R
Regaty "Chojnicki Złoty Konik Morski"	lipiec	Chojnicki Klub Żeglarski	Regaty na Jez. Charzykowskim	R
Biesiada Rodzinna – koncert rodzin muzykujących	lipiec	GOK Sierakowice	Impreza muzyczna, odbywa się w Sierakowicach	O
Dni Chojnic	lipiec	Chojnicki Dom Kultury	Miejsce Chojnice	R
Jarmark Wdzydzki	lipiec	Muzeum – Kaszubski Park Etnograficzny im. T i J Gulgowskich we Wdzydzach Kiszewskich	Jedna z ważniejszych imprez Powiatu Kościerskiego jak i również całych Kaszub. Impreza odbywa się na terenie najstarszego polskiego muzeum na wolnym powietrzu. Co roku impreza ściąga turystów z całej Polski. Podczas Jarmarku można zobaczyć występy zespołów folklorystycznych, zwiedzić skansen, zobaczyć pokazy plecionkarstwa, rzeźby kaszubskie, skosztować kuchni kaszubskiej, wziąć udział w „lekcjach szkolnych po kaszubsku”, zakupić różnego rodzaju pamiątki.	O
Złot Czarownic i Rzeczy magicznych w Piasznie (gm. Tuchomie)	lipiec	Mieszkańcy Piaszna	Odbywa się w gospodarstwie agroturystycznym Klemensa Lemana; impreza kostiumowa; mnóstwo zabaw i konkursów (się. na najpiękniejszą miotłę)	O
Dni Bytowa	lipiec	Miejski Dom Kultury, MOSiR, ZKZ, Urząd Miejski	Impreza kulturalna	R
Dni Studzienic	lipiec	Urząd Gminy i GOK w Studzienicach	Impreza kulturalno-rozrywkowa	R
Koncert na dachu	lipiec	Państwo Szroederowie z Kączna	Impreza kulturalna; kapele klezmerskie i kaszubskie	R
Święto Patrona Miasta Lęborka	lipiec	Miasto Lębork, Stowarzyszenie św. Jakuba Apostoła, Parafia św. Jakuba Apostoła, Starostwo Lęborskie	W ramach siedmiodniowych obchodów odbywają się: konkursy muzyczne, sportowe, plenery malarskie, przeglądy artystyczne, wystawy, turnieje rycerskie i spotkania kulturowe.	M
Europejskie Spotkania z Muzyką	lipiec-sierpień	Gminny Ośrodek Kultury w Sierakowicach	Impreza muzyczna. Odbywa się w Sierakowicach	M
Symposium	lipiec-		Biorą udział artyści z Polski i	M

Artystów Działających Zagranicą w Tuchomiu	sierpień		zagranicy	
Święto Chleba i Miodu	sierpień	Urząd Miasta w Kościerzynie, Kościerski Dom Kultury, kościerscy piekarze i pszczelarze	Impreza cykliczna odbywająca się w centralnym punkcie miasta Kościerzyna, wystawiają się na niej kościerscy piekarze i pszczelarze. Odbywa się na niej degustacja tych produktów i występują również konkursy towarzyszące	R
Chojnicka Noc Poetów	sierpień	Urząd Miejski w Chojnicach, Chojnicki Dom Kultury	prezentacje poezji, zaproszone gwiazdy MIEJSCE: Fosa Miejska - Chojnice	O
Chojnicki Złot Samochodów Terenowych	sierpień	JEEP - CLUB	ogólnopolski zlot samochodów terenowych MIEJSCE: Chojnice, Swornegacie	O
Kaszubska Wystawa Psów Rasowych	sierpień	Polski Związek Kynologiczny	MIEJSCE: Chojnice	R
Prezentacja Miast Bytów-Kartuzy-Kościerzyna	sierpień	UM w Bytowie, kartuzach i Kościerzynie	Impreza kulturalna	R
Biesiada Europejska	15 sierpnia	GOKOSiT, Urząd Gminy, Stowarzyszenie „Nasz Gmina – Nasz Dom”, Zarząd Gminny OSP, PZW „Lipień” i SZS w Czarnej Dąbrówce	Impreza kulturalno-rekreacyjna	M
Plener malarski w Masłowiczkach (gm. Tuchomie)	sierpień	Jolanta Dorszewska-Potting	Biorą udział artyści z kraju i zagranicy	M
Regaty "Międzynarodowy Chojnicki Tydzień Żeglarski"	sierpień	Chojnicki Klub Żeglarski	Regaty na Jez. Charzykowskim	
Plenery malarskie	sierpień/ wrzesień	Lucyna Herbasz, Ośrodek Wypoczynkowy „Camping nr 20” – Przywidz	Impreza odbywa się od 1994 r., gości artystów z kraju i z zagranicy – malarzy i rzeźbiarzy; odbywają się warsztaty, spotkania dyskusyjne, wernisaż prac i wystawa poplenerowa	M
Złot Turystyczny	wrzesień	Starostwo Powiatowe w Chojnicach	Rajd turystyczny po powiecie chojnickim: rowerowy i pieszy	R
Europejski Tydzień Mobilności	wrzesień	Zakład Promocji Zdrowia, Promocja Regionu Chojnickiego, Fundacja Ekologiczna Ziemi Chojnickiej i Zaborskiej, Chojnicki Dom Kultury, szkoły,	Cykl imprez promujących: zdrowy styl życia, dzień bez samochodu, festyny ekologiczne	M

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork
2003–2004 r.

		instytucje		
Światowy Dzień Turystyki i Kulinaria Ziemi Lęborskiej w Lęborku	wrzesień	Koło przewodników PTTK	Prezentacja dorobku turystycznego Ziemi Lęborskiej połączona z konkursem o certyfikat „Kulinaria Ziemi Lęborskiej”	R
Łebska Enklawa Malarzy w Łebie	wrzesień	Biblioteka Miejska i Ośrodek „Wodnik”	Plener malarski z uczestnictwem międzynarodowych artystów malarzy	M
Ogólnopolski Konkurs Literacki im. M. Stryjewskiego w Lęborku	listopad	Miasto Lębork, Miejska Biblioteczna Publiczna w Lęborku	Konkurs literacki w kategorii poezji i prozy, w tym kaszubskiej.	O
Festiwal „Pomuchla” w Łebie	grudzień	Biblioteka Miejska w Łebie; patronat Burmistrza Łeby	Kulinaria kaszubskie – prezentacja specjalów morskich; prezentacja kultury kulinarnej regionów (obecni czołowi polscy prezytenci kulinarni)	M

Folklor

Nazwa imprezy	Data	Główny organizator	Krótki opis	Ocena zasięgu (R – regionalny/ wojewódzki; O – ogólnopolski; M – międzynarodowy)
Przeгляд Zespołów Kolędniczych Województwa Pomorskiego w Sierakowicach	styczeń	Gminny Ośrodek Kultury w Sierakowicach	Impreza cykliczna z udziałem zespołów teatralnych i jasełkowych. Nagrodą jest statuetka „Złotego diabełka”	O
Regionalny Przeгляд Zespołów Kolędniczych	styczeń	GOK w Tuchomiu	Biorą udział grupy teatralne i zespoły ze szkół z regionu	R
Przeгляд Twórczości Kaszubskiej Dzieci i Młodzieży	czerwiec	Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie o/Bytów	Impreza kulturalna	R
Turniej Gawędziarzy Ludowych	lipiec	Dom Kultury we Wielu	Impreza o charakterze ludowym	R
Bytowska Watra	lipiec	Związek Ukraińców Koło w Bytowie	Impreza kulturalna; grupy muzyczne z Polski i Europy	M
Miedzynarod. Festiwal Folklorystyczny	lipiec	Kościerski dom Kultury, Dom Kultury we Wielu	Impreza cykliczna skupiająca zawsze dużą liczbę turystów oraz mieszkańców powiatu. Na scenie ustawionej w centralnym punkcie miasta Kościerzyna występują zespoły folklorystyczne z całego świata. Impreza trwa kilka dni.	M
Kaszubska Fajka Pokoju w	sierpień	Gminne Centrum Kultury w Cewicach	Gawędy kaszubskie, tabaka,	R

Cewicach			występy regionalnych zespołów kaszubskich.	
Biesiada Muzyczna	sierpień	GOK Kołczygłowy	Z udziałem mniejszości niemieckiej, ukraińskiej, holenderskiej i Kaszubów	M
Forum Twórczości Ludowej Kaszub w Somoninie	październik	Gminny Ośrodek Kultury w Somoninie	Spotkania tematyczne z twórcami ludowymi Kaszub, występy zespołów folklorystycznych, prezentacja kuchni kaszubskiej.	R

Imprezy sportowe

Nazwa imprezy	Data	Główny organizator	Krótki opis	Ocena zasięgu (R – regionalny/ wojewódzki; O – ogólnopolski; M – międzynarodowy)
Zawody Kultury i Sportu Województwa Pomorskiego	marzec	Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji (Bytów)	Impreza sportowa	R
Otwarte Mistrzostwa Kościerzyny w Karate Tradycyjnym	kwiecień	Klub Karate, Starostwo Powiatowe, Urząd Miasta, Urząd Gminy w Kościerzynie	Zawody w karate	O
XIC Ogólnopolski Bieg Orłów	3 maja	GOKOSiT, Urząd Gminy, Nasz Gmina - Nasz Dom, Zarząd Gminny PZW, Zarząd Gminny SZS w Czarnej Dąbrówce, Starostwo Powiatowe w Bytowie, Zrzeszenie Wojewódzkie LZS	Impreza sportowa	O
Szosowy Wyścig Kolarski „Kryterium uliczne”	maj	Miejski Ludowy Klub Sportowy Baszta (Bytów)	Impreza sportowa	R
Ogólnopolskie Kryterium Kolarskie o Puchar Burmistrza Miasta Kościerzyna	maj	Urząd Miasta w Kościerzynie, Kościerski Dom Kultury, Pomorski Okręgowy Związek Kolarski w Gdańsku	Wyścig kolarski	O
Mini Kryterium Kolarskie o Puchar Starosty Kościerskiego	maj	Starostwo Powiatowe, Związek Kolarski	Wyścig kolarski w kategoriach: szkoły podstawowej, gimnazjalnej i średniej	R
Żukowskie Ogólnopolskie Biegi Przelajowe	maj	Urząd Gminy w Żukowie	Impreza ma miejsce w Żukowie, w dwóch kategoriach wiekowych, z podziałem na płeć	O
Ogólnopolski Bieg Przelajowy o Puchar	maj	Fundacja Ekologiczno-Sportowa im. Tomasza	Bieg Przelajowy przez tereny leśne; 20-letnia tradycja	O

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork
2003–2004 r.

Leśny pam. Tomasza Hopfera w Oblivicach k/ Lęborka		Hopfera, Starostwo Lęborskie	imprezy	
Ogólnopolskie Zawody Sołtysów i Vipów w Biegach Przełajowych w Oblivicach k/ Lęborka	maj	Fundacja Ekologiczno- Sportowa im. Tomasz Hopfera, Starostwo Lęborskie	Promocyjny Bieg Przełajowy	O
Mistrzostwa Polski w Wędkarstwie Morskim (Łeba)	maj	Miejski Dom Kultury	Możliwość spędzenia czynnego wypoczynku połączone z uprawianiem sportów morskich	O
Bytowski Półmaraton Gochów	czerwiec	MOSiR	Impreza sportowa	O
Zawody jeździeckie w skokach przez przeszkody	czerwiec	Zajazd „Ułan W”	Impreza sportowa	O
Międzynarodowy Festiwal Szachowy o Puchar Stolema w Kartuzach	czerwiec	UKS Mat	Miejsce: Kartuzy	M
Międzynarodowy Festiwal Szachowy o Puchar Stolema w Kartuzach	czerwiec	UKS Mat	Miejsce: Kartuzy	M
Ogólnopolski Bieg Tura	czerwiec	Urząd Miasta w Chojnicach, Urząd Miasta w Człuchowie, OSiR Człuchów	Zawody sportowe o zasięgu ogólnopolskim Ulice Chojnic i Człuchowa	O
Międzynarodowy Maraton Ekologiczny im. Tomasza Hopfera (Lębork)	czerwiec	Fundacja Ekologiczno- Sportowa im. Tomasz Hopfera, Starostwo Lęborskie	Posiada atest PZLA, w ramach imprezy odbywają się Mistrzostwa Polski Weteranów w Maratonie	M
Regionalne Zawody w Skokach przez przeszkody w Nowęcinnie k. Łeby	czerwca, sierpnia	Łebski Klub Jeździecki, Stadnina Koni - Franciszek Maciukiewicz	Zawody hippiczne w Nowęcinnie k/Łeby	R/W
Międzynarodowe Mistrzostwa Polski w Windsurfingu (Łeba)	koniec czerwca	Polskie Stowarzyszenie Żeglarstwa Deskowego	Zawody windsurfingowe w Łebie	M
Memoriał Żeglarski im. Ottona Weilanda	lipiec	CHKŻ	J. Charzykowskie	O
Regaty o Puchar Stolema	lipiec	Stowarzyszenie Przyjaciół Wdzydz, Fundacja Bezpieczni w Ruchu Drogowym	Regaty odbywają się na wodach Jeziora Wdzydzkiego. Z roku na rok przyciągają większą liczbę uczestników i obserwatorów. Regaty podzielone są na kilka kategorii. Impreza bardzo	O

			widowiskowa.	
Zawody Jeździeckie w ramach Pomorskiej Ligi Jeździeckiej	lipiec	Urząd Miejski w Brusach Pomorska Liga Jeździecka	Zawody w skokach przez przeszkody odbywające się w Brusach i Małych Chełmach	R
Turniej Szachowy na Zamku	lipiec	Bytowski Klub Szachowy	Impreza sportowa	R
Uliczny Bieg Św. Jakuba w Lęborka	lipiec	Miasto Lębork, Stowarzyszenie Św. Jakuba Apostoła	Bieg po starówce lęborskiej (podczas Jarmarku Św. Jakuba Apostoła)	O
Pomorska Liga Jeździecka	lipiec, sierpień	Stowarzyszenie Przyjaciół Wdzydz	Impreza cykliczna, bardzo widowiskowa, skupiająca wielu zawodników	R
Rajd Rowerowy pod hasłem „Na dwóch kołach w trzecie tysiąclecie jedzie trzeźwy ojciec i jego dziecię”	sierpień	Stowarzyszenie Rozwoju Agroturystycznego Gminy Tuchomskiej i Gminny Ośrodek Kultury w Tuchomiu	Trasa rajdu przebiega przez Tuchomie-Piaszno-Górę Siemierzycą-Tuchomko-Tuchomie	R
Ogólnopolskie Regaty Turystyczno - Wyczynowe o Puchar J. Łukomie	sierpień	Ludowy Klub Sportowy w Charzykowach	Regaty w klasach turystycznych i wyczynowych Jezioro Charzykowskie, Charzykowy	O
Mistrzostwa Polski Radioorientacji Sportowej	sierpień		Teren gminy Chojnice (Kopernica, Wolność)	O
„Konie na stadionie” – konkurs skoków i powożenia bryczkami w Goręczynie (gmina Somonino)	sierpień	Gminny Ośrodek Kultury w Somoninie		R
Regaty „Błękitna Wstęga” akwenu Jezior Wdzydzkich	sierpień	Zakład usług Turystycznych Gminy Kościerzyna, Jachtklub „Portowiec” Gdańsk i Portowe Usługi Socjalne „Portus”	regaty	R
Bieg po „Złocistej Plaży” (Łeba)	sierpień	Fundacja Ekologiczno-Sportowa im. Tomasza Hopfera, Starostwo Lęborskie	Impreza biegowa duktami leśnymi i plażą.	O
Wyścig Kolarski o Puchar Wójta Gminy	wrzesień	MLKS Baszt Bytów, Urząd Gminy, Lang Team	Z udziałem czołówki polskich grup zawodowych	O
Bieg Mazurka	wrzesień	Stowarzyszenie Przyjaciół Wdzydz, Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Nowej Karczmie	Bieg masowy	R
Ogólnopolskie Zawody w Rajdach	wrzesień	Ośrodek Jeździecki „SENNY” z Nowęcina	Rajdy długodystansowe na trasie 30 km	M

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork
2003–2004 r.

Długodystansowych		k/Łeby		
Runda Rajdowych Mistrzostw Polski	październik	JEEP – CLUB	Chojnice, Swornegacie	O
„Bieg Rodła”	listopad	MLKS Baszta Bytów	Impreza sportowa	R
Bieg Niepodległości	11 listopada	ULKS TALEX Borysław	Impreza sportowa	R

Szlaki i drogi

Szlaki pradziejowe i drogi historyczne

Szlak Gotów – jest jednym ze szlaków, który od dawna funkcjonuje na mapie turystycznej Kaszub. Wędrówka tym szlakiem to jedna z najbardziej pasjonujących przygód na drogach pradziejowych regionu.

Szlak Gotów tworzą duże stanowiska archeologiczne, tj. cmentarzyska kurhanowe z kręgami kamiennymi rozpoznane w wyniku przeprowadzonych tam badań archeologicznych. Wiadomo, dzięki nim, że na początku naszej ery na mapie kulturowej Pomorza pojawiło się nowe zjawisko utożsamiane z kulturą wielbarską. Jednym z elementów wyróżniających tę kulturę był nowy sposób grzebania zmarłych (groby kurhanowe, kręgi kamienne) nie znany dotychczas na tym terenie. Od dłuższego czasu już w literaturze naukowej archeologiczna kultura wielbarską łączy się z etnograficznym pojęciem Gotów.

Najstarsze dzieje tego skandynawskiego ludu znane są nie tylko ze źródeł archeologicznych, ale i historiograficznych. Autorem jednego z dzieł historiograficznych był mnich Jordanes, który zresztą także przyznawała się do gockiego pochodzenia. W oparciu o starożytne dzieło Kasjodora „O pochodzeniu i czynach Gotów”, Jordanes wydał w 551 roku swoją historię tego ludu – „Gethica”. Z niej to dowiadujemy się, że Goci wyruszyli ze swej praojczyzny – wyspy Skandii wraz z królem Berigiem i dotarli do nieznannej ziemi, która nazwali Gothiskandza. Do dzisiaj badacze próbują ustalić dokładną lokalizację nowej ojczyzny Gotów. Wiadomo jednak, że lud ten zasiedlił Pomorze i przez ponad 150 lat zamieszkiwał Pojezierze Kaszubskie, zanim wywędrował dalej nad Morze Czarne, a następnie na podbój Imperium Rzymskiego.

Kolejne pokolenia Gotów rodziły się i umierały na terenie Kaszub wpisując się wyraźnie w dziedzictwo kulturowe regionu. Do dzisiaj przetrwały miejsca ich pochówków, które tak

często odwiedzają turyści oraz sami mieszkańcy Kaszub. Najbardziej znane to: Odry, Węsiory, Leśno i Babi Dół. Z racji swojej wartości zostały objęte ochroną konserwatorską. Nie znaczy to jednak, iż zostały zamknięte dla turystów. Przeciwnie, wiele z nich posiada już własny system informacji (tablice na stanowisku) oraz zaplecze turystyczne.

Być może z czasem Szlak Gotów stanie się impulsem do podjęcia szerszych działań o wpisanie go do programu „Europejskich Dróg Kulturowych” realizowanego przez Radę Europy przy współpracy UNESCO, podobnie jak to uczyniono z Drogą Cystersów (wraz z pomorską pętlą szlaku).

Nadrzędnym założeniem idei szlaku gockiego byłoby łączenie narodów i krajów europejskich w kultywowaniu i pogłębianiu wiedzy o wspólnych korzeniach.

Droga Kasztelanów – szlak łączący funkcjonujące we wczesnym średniowieczu siedziby kasztelanii. Są to: Białogarda, Chmielno i Goręczyno. Dwie pierwsze łączą się z istniejącymi w tych miejscowościach potężnymi grodziskami, stanowiącymi pozostałość dawnej świetności. Kasztelanie były bardzo ważnymi ośrodkami administracyjnymi, z których zarządzano w imieniu księcia. Spełniały one także ważną rolę centrum gospodarczego dla dużych obszarów, a dzięki potężnym umocnieniom stanowiły bardzo istotną funkcję militarną, broniąc podległego im kraju. Można do tego szlaku włączyć także Mirachowo, będące już od czasów średniowiecza siedziba powiatu.

Droga Cystersów – na obszarze Kaszubskiego Pierścienia brak typowych cysterskich założeń klasztornych. Był to jednak na tyle atrakcyjny region, iż pośrednio, poprzez liczne nadania książęce, związany został z dużymi ośrodkami klasztorными w Oliwie i Pelplinie. Jak wynika ze źródeł historycznych w pierwszym okresie Cystersi pozyskiwali dobra przede wszystkim na drodze darowizn, a następnie od drugiej połowy XIII w., kiedy spadła hojność darczyńców, duża część nowych dóbr pochodziła już z transakcji kupna, sprzedaży, zamian.

Szerokie nadania w ziemi w szybkim tempie powodowały wzrost areału poszczególnych opactw. Posiadłości klasztorów cysterskich dochodziły niekiedy do znacznych rozmiarów. Skupiały się w dużych kluczach zlokalizowanych w okolicach klasztoru, a także w mniejszych na terytoriach, na których Cystersi znaleźli życzliwość darczyńców.

Znaczne posiadłości na Pojezierzu Kaszubskim posiadali Cystersi oliwscy. Według

źródeł historycznych, w roku 1308, w rękach zakonu oliwskiego, znajdowało się ponad 60 miejscowości. Wsie klasztorne tworzyły znaczne zaplecze ekonomiczne dla samego klasztoru. Niemalże dochody czerpano także z dziesięcin karczem i targów posiadanych w miastach. Oprócz ziemi, Cystersi w swoich dobrach, mieli w stałym lub przejściowym posiadaniu kilka jezior oraz cieków wodnych. Wśród jezior należących do cystersów oliwskich znajdowały się obecne Jezioro Tuchomskie (dawniej Jeziora Małe i Wielkie Warsno), Jezioro Witoczno i Jezioro Długie.

Dobra opactwa pelplińskiego na Pojezierzu Kaszubskim, oprócz nadań ziemskich, dotyczyły trzech wymienianych w źródłach jezior: Sobąckie, Hutowe i Gołuń (będące częścią Jeziora Wdzydzkiego).

Obraz wspólnoty cysterskiej i jej dokonań oraz zasad dziedzictwa duchowego, artystycznego i materialnego, stał się impulsem do podjęcia w 1990 roku przez Radę Europy, działającą przy UNESCO, decyzji o utworzeniu szlaku turystycznego drogami Cystersów. Projekt ten realizowany jest w ramach międzynarodowego programu Europejskich Dróg Kulturowych. Jedną z dróg tego szlaku obejmuje Polskę. Ważnym jego elementem składowym jest pętla pomorska, która obejmuje klasztory m.in. na Pomorzu Gdańskim.

Być może w przyszłości szlak cysterski stanie się drogą łączącą Kaszubski Pierścień z innymi i ciekawymi propozycjami międzynarodowego projektu Drogi Cystersów.

Szlaki turystyczne

Na obszarze Kaszubskiego Pierścienia funkcjonują liczne szlaki przystosowane do uprawiania turystyki pieszej, rowerowej, wodnej, konnej, narciarskiej itp.

Szczególne znaczenie mają szlaki długodystansowe, przebiegające przez najbardziej atrakcyjne tereny co najmniej dwóch powiatów.

Zestawienie funkcjonujących szlaków – por. załącznik nr 1.

Miejsca wspólne – miejsca spotkań (historyczne i współczesne)

Będomin – jedyne na świecie Muzeum Hymnu Narodowego – słynie z dawnego majątku Wybickich;

Borzyszkowy – wieś o wybitnych tradycjach kaszubskiego rodu Borzyszkowskich;

Brusy – centrum kaszubskiej kultury Zaborów, miejsce organizacji międzynarodowych festiwali folklorystycznych;

Brzeźno Szlacheckie – miejsce imprezy plenerowej „Kaszubi pod Wiedniem” połączone z inscenizacją bitwy;

Bytów – centrum społeczne, gospodarcze, kulturalne i administracyjne powiatu bytowskiego, miejsce wielu imprez;

Chmielno – wieś o już ugruntowanym charakterze turystycznym, duże centrum wypoczynkowe powiatu kartuskiego, muzeum ceramiki grancarzy z rodu Neclów;

Chojnice – centrum społeczne, gospodarcze, kulturalne i administracyjne powiatu chojnickiego, miejsce wielu imprez;

Garczyn (gm. Kościerzyna) – miejsce zjazdów młodzieży, skautów i harcerzy;

Kartuzy – centrum społeczne, gospodarcze, kulturalne i administracyjne powiatu kartuskiego, miejsce wielu imprez;

Kościerzyna – centrum społeczne, gospodarcze, kulturalne i administracyjne powiatu kościerskiego, miejsce pielgrzymkowe;

Leśno – znane w całym kraju cemntarzysko kurhanowe z kręgami kamiennymi i grobami skrzynkowymi ludności kultury pomorskiej, planowany rezerwat przyrodniczo-archeologiczny „Kręgi Kamienne”;

Lębork – centrum społeczne, gospodarcze, kulturalne i administracyjne powiatu lęborskiego, miejsce wielu imprez;

Odry – znane w całym kraju cemntarzysko kurhanowe z kręgami kamiennymi, jednocześnie rezerwat przyrodniczo-archeologiczny „Kręgi Kamienne”, chroniący unikalne porosty;

Sianowo – sanktuarium maryjne w kościele p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny;

Wdzydze Kiszewskie – największa wieś turystyczno-letniskowa powiatu kościerskiego, miejsce sportów wodnych; Muzeum Wsi Kaszubskiej prezentujące liczne przykłady tradycyjnego, kaszubskiego budownictwa ludowego;

Węsiory – znane w całym kraju cemntarzysko kurhanowe z kręgami kamiennymi;

Wiele (gm. Karsin) – Kalwaria Wielewska – miejsce pielgrzymkowe;

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork

2003–2004 r.

Wieżyca – najwyższe wzniesienie Nizy Środkowoeuropejskiego (329 m n.p.m.), wspaniały widok na rozległe tereny Pojezierza Kaszubskiego;

Wieżyca – Uniwersytet Kaszubski

Żukowo – miejscowość o dużym potencjale rozwojowym i bardzo dogodnym położeniu – skrzyżowanie dróg krajowych, niewielka odległość od aglomeracji trójmiejskiej.

3. Infrastruktura

Miejsca noclegowe¹

	hotele, pensjonaty	ośrodki wypoczynkowe	kwatery agroturystyczne
powiat bytowski	13	10	ok. 110
powiat chojnicki	17	28	ok. 60
powiat kartuski	16	41	ok. 75
powiat kościerski	11	30	ok. 75
powiat lęborski	39	29	pow. 75

Turystyka konna²

	stadniny, ośrodki jeździeckie
powiat bytowski	6
powiat chojnicki	6
powiat kartuski	9
powiat kościerski	12
powiat lęborski	9

4. Literatura

Borzyszkowski J., Mordawski J., Treder J., *Historia, geografia, język i piśmiennictwo Kaszubów*, Gdańsk 1999.

Budkowski W., Mikusiński P., *Ziemia Lęborska. Lębork, Łeba, Słowiński Park Narodowy. Przewodnik*, Lębork 2002.

Klaman E., Rzymowski St., Skupowa J., Szukalski J., *Kaszuby. Leksykon geograficzny*, Gdańsk 2002.

Mamuszka T., Trojanowska I., *Kościerzyna i ziemia kościerska*, Gdańsk 1972.

Materiały do monografii przyrodniczej regionu gdańskiego, t. 8, Diagnoza stanu i koncepcja ochrony środowiska przyrodniczo-kulturowego w województwie pomorskim, red. A. Kostarczyk, M. Przewoźniak, Gdańsk 2002.

Materiały do monografii przyrodniczej regionu gdańskiego, t. 9, Zaborski Park Krajobrazowy. Problemy trójochrony i współistnienia z Parkiem Narodowym „Bory Tucholskie”, red. M. Przewoźniak, Gdańsk 2003.

Pobrzeże Pomorskie, red. B. Augustyński, Wrocław 1984.

Pojezierze Kaszubskie, red. B. Augustyński, Gdańsk 1979.

¹ Pełne zestawienie miejsc noclegowych wraz z danymi adresowymi – por. załącznik nr 3.

² Pełne zestawienie stadnin i ośrodków jeździeckich wraz z danymi adresowymi – por. załącznik nr 4.

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork
2003–2004 r.

Wykaz muzeów w Polsce, opr. A. Kucińska, M. Sołtysiak, Warszawa 2003.

Wyrwa A., *Opactwa cysterskie na Pomorzu*, Poznań 1999.

STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA

PIERŚCIENIA

Potencjał zasobów dziedzictwa kulturowego obszaru Kaszubskiego Pierścienia w wraz z zasobami krajobrazowymi i środowiska przyrodniczego (tu zwłaszcza dwa parki narodowe: Słowiński i Bory Tucholskie) stanowił zasadniczą przesłankę budowy założeń projektu.

Struktura Kaszubskiego Pierścienia jest konstruowana w relacji do powiązań zewnętrznych (międzynarodowych i krajowych) oraz głównych korytarzy transportowych jakie przebiegają przez województwo pomorskie. Szczególne znaczenie mają tu trzy drogi krajowe: droga nr 6 biegnąca z Gdyni przez Lębork do Słupska, droga nr 20 z Gdyni przez Kościerzynę i Bytów do Szczecinka, droga nr 22 biegnąca z Tczewa przez Starogard, Czersk, Chojnice, Człuchów oraz skrzyżowanie drogi krajowej nr 7 (Gdańsk–Warszawa) z drogą nr 20 w Żukowie. Istotne znaczenie dla ruchu turystycznego posiada również linia kolejowa z Gdańska do Szczecina przez Lębork oraz drogi turystyczne: wzdłuż brzegu Bałtyku (nr 213), droga z Chojnic do Bytowa i Lęborka (nr 212) i droga z Warlubia przez Kościerzynę do Łeby (nr 214), a także port morski w Łebie (z dobrymi perspektywami rozwoju międzynarodowej turystyki morskiej).

Główny korytarz Kaszubskiego Pierścienia

Osią, na której oparta została organizacja struktury funkcjonalno-przestrzennej programu jest główny korytarz Kaszubskiego Pierścienia rozumiany przede wszystkim jako sposób organizacji logistyki turystycznej programu Pierścienia.

Główny korytarz Pierścienia wykorzystuje istniejący układ dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych. Idąc od strony Trójmiasta ruchem wskazówek zegara, główny korytarz biegnie od punktu 0 drogi krajowej nr 7 (skrzyżowanie z drogą nr 20 w centrum Żukowa) drogą nr 20 w kierunku Egierkowa, gdzie skręca na drogę nr 224 i przez Nową Karczmę zmierza do Starej Kiszewy skąd drogą nr 214 do Kościerzyny; stąd przez Wąglikowice, Wdzydze Kiszewskie, Gołuń i Wdzydze Tucholskie

zmierza do Wiela; skąd do Czerska i dalej drogą nr 22 do Chojnic; stąd drogą nr 212 do Lipnicy i dalej przez Brzeźno Szlacheckie do drogi nr 20 skąd tą drogą do Tuchomia, następnie przez Borzytuchom do Bytowa skąd drogą 212 do Czarnej Dąbrówki i Lęborka; z Lęborka do Łebuni i Sierakowic skąd przez Mirachowo i Sianowo do Kartuz; z Kartuz do Przodkowa skąd do Żukowa.

Bramy Kaszubskiego Pierścienia

Położone zewnętrznie wobec Głównego Korytarza Pierścienia „Bramy Kaszubskiego Pierścienia” są bardzo istotnymi elementami projektu. Są to okna i pomosty łączące obszar Pierścienia z otaczającymi regionami i miejscem pierwszego kontaktu z gośćmi. Największą grupę potencjalnych użytkowników Kaszubskiego Pierścienia stanowią mieszkańcy obszaru metropolitalnego Zatoki Gdańskiej. Drugą – liczną tylko w sezonie letnim – grupę stanowią turyści polscy i zagraniczni kierujący się do regionu Zatoki Gdańskiej i na Wybrzeże Bałtyku. Dlatego szczególne znaczenie mają bramy Pierścienia od strony Trójmiasta i pasa nadmorskiego. Bramy są również łącznikami z innymi projektami, a także miejscami przejścia szlaków międzynarodowych i ponadregionalnych przez terytorium Kaszubskiego Pierścienia – dotyczy to zwłaszcza bram od strony Kociewia, Krajny i Pomorza Zachodniego. Jedną z głównych funkcji bram Kaszubskiego Pierścienia jest centrum informacji turystycznej o Pierścieniu, dzięki któremu turysta będzie mógł dokonać wyboru ofert i stworzyć sobie z pomocą personelu centrum bardzo szczegółowy program pobytu na terytorium Pierścienia.

Bramy Kaszubskiego Pierścienia zostały zlokalizowane w następujących miejscach:

Chwaszczyno – leży na drodze krajowej nr 20 z Gdyni do Żukowa; pierwszy punkt kontaktu podróżujących z Gdyni z programem Kaszubskiego Pierścienia;

Żukowo – skrzyżowanie dróg krajowych nr 7 i nr 20, ważny węzeł komunikacyjny; dogodny dojazd z kierunku Trójmiasta w stronę centrum KP z Kartuzami i Kościerzyną;

Przywidz – leży na drodze 221 prowadzącej z Gdańska w kierunku centrum Kaszubskiego Pierścienia, do Kościerzyny; pierwsze miejsce kontaktu potencjalnych gości podążających z

tego kierunku z programem KP;

Nowa Karczma – leży na drodze nr 224 na; tu znajduje się skrzyżowanie dróg łączących Trójmiasto, Tczew i Starogard Gdański z jednej strony z Kościerzyną i Kartuzami z drugiej; dodatkowym atutem jest tradycja miejsca – skrzyżowanie dróg i umiejscowienie tutaj karczmy;

Stara Kiszewa – dogodne położenie na drodze nr 214 biegnącej ze Świecia nad Wisłą do Łeby; tu dochodzi droga z Nowej Karczmy; ważne wejście na teren KP z kierunku południowo-wschodniego;

Karsin – leży na skrzyżowaniu dróg łączących Czersk z centrum Kaszubskiego Pierścienia i odnogą w kierunku Borska, potencjalnego centrum turystycznego i centrum turystyki lotniczej;

Czersk – leży na drodze krajowej nr 22 („Berlinka”); brama łącząca Tucholę z Brusami i Karsinem;

Chojnice – ważny węzeł komunikacyjny leżący na drodze krajowej nr 22 („Berlinka”), tu dochodzą drogi z kierunku Tucholi i Kamienia Krajeńskiego, stąd wychodzą drogi nr 212 (z Bytowa) i 235 (z Kornego k/Kościerzyny), prowadzące do wnętrza KP;

Konarzyny – wieś na drodze nr 212 (do Bytowa), stąd wychodzą trasy wewnętrzne KP w kierunku Swornychgaci i Brus oraz Parku Narodowego „Bory Tucholskie”;

Miastko – węzeł komunikacyjny leżący na skrzyżowaniu dróg krajowych nr 20 i nr 21; główna droga w kierunku Bytowa i centrum KP; brama o bardzo istotnym znaczeniu i dużych możliwościach rozwojowych;

Kolczygłowy – brama leżąca na drodze nr łączącej Bytów z drogą krajową nr 21 i dalej rejonem Słupska, Ustki i Darłowa; główna brama KP w kierunku północno-zachodnim;

Czarna Dąbrówka – brama w węźle komunikacyjnym na skrzyżowaniu dróg nr 211 (Żukowo–Słupsk) i nr 212 (Chojnice–Bytów–Lębork);

Lębork – ważny węzeł komunikacyjny (drogowy i kolejowy) na skrzyżowaniu dróg: krajowej nr 6 (Gdańsk–Szczecin), nr 212 (z Chojnic) i nr 214 (do Łeby); bardzo ważna brama KP odbierająca ruch wzdłuż wybrzeża;

Wicko – brama KP na skrzyżowaniu dróg: nr 214 (Lębork–Łeba) i nr 213 „nadmorskiej” (Słupsk–Reda); głównym zadaniem tej bramy KP jest przekierowywanie ruchu turystycznego z kierunku wschód–zachód, na kierunek południowy – centrum KP;

Leba – jedyna brama morska KP; o bardzo dużych możliwościach rozwojowych (żegluga pasażerska), w Lebie funkcjonuje morski port jachtowy Marina;

Sierakowice – brama KP na skrzyżowaniu dróg: nr 211 (Żukowo–Słupsk) i nr 214 (Świecie n/Wisłą–Leba); zadaniem bramy jest kierowanie ruchu turystycznego w stronę południową (Jeziora Raduńskie) i południowo-zachodnią KP (Sulęczyno).

Główne centra logistyczne

Strategicznymi elementami struktury funkcjonalno-przestrzennej Kaszubskiego Pierścienia są jego główne centra logistyczne umiejscowione w ośrodkach powiatowych: Bytów, Chojnice, Kartuzy, Kościerzyna, Lębork. Wynika to z dwóch powodów:

- 1) tylko ośrodki powiatowe mają odpowiednią wydolność logistyczną,
- 2) stolice powiatów są dużymi węzłami komunikacyjnymi drogowo-kolejowymi.

Węzły logistyczne i ośrodki turystyczne

W pozostałych węzłach komunikacyjnych obszaru Kaszubskiego Pierścienia zlokalizowane zostały węzły logistyczne, w których turysta może dokonać zmiany środka transportu, a także zmiany ustalonego wcześniej programu eksploracji obszaru Kaszubskiego Pierścienia (zmiany trasy, harmonogramu lub produktu turystycznego).

Z węzłów logistycznych turyści docierają do ośrodków turystycznych oferujących określone produkty turystyczne – budowane na bazie potencjału miejsc zabytkowych i miejsc spotkań (miejsc wspólnych).

Węzły logistyczne i ośrodki turystyczne umiejscowiono w następujących miejscach:

Powiat Bytowski:

Borzytucho

Brzeźno Szlacheckie

Czarna Dąbrówka

Kończygłowy

Miastko

Parchowo

Studzienice

Tuchomie

Powiat Chojnicki:

Brusy

Charzykowy

Czersk

Leśno

Konarzyny

Powiat Kartuski

Chmielno

Mirachowo

Przodkowo

Sianowo

Sierakowice

Stężyca

Sulęczyno

Wieżyca

Żukowo

Powiat Kościerski

Będomin

Borsk

Garczyn

Dziemiany

Liniewo

Lipusz

Nowa Karczma

Stara Kiszewa

Wdzydze Kiszewskie

Wiele

Powiat Lęborski

Cewice

Lubowidz

Łeba

Nowęcín

Wicko

Główne drogi turystyczne

Główne drogi turystyczne pełnią w systemie Kaszubskiego Pierścienia trzy strategiczne funkcje:

łącznika bramy z głównym korytarzem pierścienia,

łącznika głównego korytarza pierścienia z głównym centrum logistycznym,

łącznika pomiędzy głównymi centrami logistycznymi i węzłami logistycznymi.

Stacje turystyczne

Dla obsługi turystów na głównym korytarzu pierścienia oraz na głównych drogach turystycznych i innych drogach, trasach i szlakach lokalizowane są stacje turystyczne, których umiejscowienie ma związek z miejscami zabytkowymi, rezerwatami przyrody, szlakami historycznymi i „miejscami spotkań”.

IV. STRATEGIA KASZUBSKIEGO PIERŚCIENIA

Analiza SWOT

Czynniki wewnętrzne	
<i>Mocne strony</i>	<i>Słabe strony</i>
bogate walory krajobrazowo-przyrodnicze bogate walory historyczno-kulturowe bogata kultura i tradycja regionu zasoby ludzkie (aktywność społeczności lokalnych) lokalizacja (bliskość aglomeracji trójmiejskiej) układ komunikacyjny – w tym bliskość portów: morskich i lotniczego rozwój małej i średniej przedsiębiorczości brak uciążliwego przemysłu dążenie samorządów do współpracy	słaba infrastruktura turystyczna brak zintegrowanej oferty turystycznej nieodpowiednia infrastruktura drogowa niezadowalający poziom bezpieczeństwa niewystarczający system informacji i promocji turystycznej zagrożenie ekologiczne (m.in. system gospodarki odpadami) wysoka stopa bezrobocia niezharmonizowany sposób zagospodarowania przestrzeni nieodpowiedni do potrzeb system edukacji niski poziom nakładów na turystykę i promocję

Czynniki zewnętrzne	
<i>Szanse</i>	<i>Zagrożenia</i>
położenie geograficzne (bliskość Trójmiasta i Morza Bałtyckiego) integracja z Unią Europejską rozwój gospodarczy Województwa Pomorskiego poprawa dostępności komunikacyjnej (m.in. autostrady, trasy ekspresowe) napływ turystów zainteresowanie turystyką aktywną i kwalifikowaną Strategia Rozwoju Turystyki Województwa Pomorskiego	ubożenie społeczeństwa odpływ młodego wykształconego potencjału ludzkiego niezrównoważony rozwój (Trójmiasto – Kaszuby) polityka władz centralnych słaba jakość usług w zakresie bezpieczeństwa i opieki zdrowotnej wzrost konkurencji ze strony innych regionów kraju

Misja

**Kaszubski Pierścień regionem gościnnym,
bogatym kulturą i tradycją,
atrakcyjnym dla wypoczynku
i rozwoju turystyki.**

Wizja

Kaszubski Pierścień jest regionem dynamicznie rozwijającej się turystyki, będącej podstawową gałęzią lokalnej gospodarki. Nowoczesny sposób jej organizacji i zarządzania wpływa na równomierny rozwój całego obszaru.

Bogactwo przyrodniczo-krajobrazowe oraz kulturowe, gościnność i solidność mieszkańców tej ziemi oraz aktywność lokalnych władz kreują jej wizerunek w Europie Regionów. Miejscowi przedsiębiorcy oferują kompleksową, uzupełniającą się wzajemnie szeroką gamę pakietów usług. Wyznacznikiem ich wysokiej jakości jest używany znak „Kaszubski Pierścień”.

Priorytety, cele i działania

Priorytety

Budowa partnerstwa lokalnego i rozwój zasobów ludzkich.

Rozwój infrastruktury *Kaszubskiego Pierścienia*.

Rozwój gospodarczy

Cele i działania

PRIORYTET 1 – Budowa partnerstwa lokalnego i rozwój zasobów ludzkich

<i>Cel</i>	<i>Działania dla Celu 1.1</i>
Utrzymanie i rozwój współpracy samorządów, podmiotów gospodarczych i organizacji pozarządowych w ramach programu „Kaszubski Pierścień”.	Współdziałanie dla efektywnego pozyskiwania i wykorzystania środków zewnętrznych. Podjęcie działań dla rozwoju współpracy publiczno-prywatnej. Współdziałanie samorządów z organizacjami pozarządowymi. Współpraca samorządów różnego szczebla.

Tworzenie zapo kultu

<i>Cel</i>	<i>Działania dla Celu 1.3</i>
Podnoszenie świadomości i poziomu edukacji społeczeństwa.	Poprawa poziomu wykształcenia mieszkańców. Dostosowanie sieci placówek oświatowych i kulturalnych do potrzeb regionu, w tym poprzez upowszechnianie nauki języków obcych i wiedzy ekologicznej. Wspieranie inicjatyw społecznych. Wspieranie edukacji informacyjnej.

<i>Cel</i>	<i>Działania dla Celu 1.4</i>
Współpraca regionów (Europa Regionów).	Inicjowanie i rozwijanie partnerskiej współpracy w ramach Unii Europejskiej oraz poza jej granicami.

PRIORYTET 2 – Rozwój infrastruktury Kaszubskiego Pierścienia

<i>Cel</i>	<i>Działania dla Celu 2.1</i>
Rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej.	Budowa i modernizacja infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej, w tym drogowej. Tworzenie sieci, pakietów turystycznych. Rewitalizacja obszarów miejskich, przemysłowych i powojaskowych. Tworzenie i rozbudowa infrastruktury dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego, w tym tworzenie publicznych punktów dostępu do sieci internetowej.

<i>Cel</i>	<i>Działania dla Celu 2.2</i>
Pełne wykorzystanie istniejących obiektów infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej.	Prowadzenie badań marketingowych. Dostosowanie oferty do potrzeb rynku. Wdrażanie i rozwój zintegrowanego systemu zarządzania bazą turystyczną. Promocja oferty turystycznej.

<i>Cel</i>	<i>Działania dla Celu 2.3</i>
Wydłużenie sezonu turystycznego.	Przystosowanie bazy turystycznej i okołoturystycznej dla potrzeb turystyki całorocznej. Poszerzenie oferty turystycznej o nowe formy turystyki.

<i>Cel</i>	<i>Działania dla Celu 2.4</i>
Dbłość o zachowanie dziedzictwa kulturowego.	Zachowanie i rewitalizacja obiektów zabytkowych. Zachowanie i rewitalizacja układów przestrzennych. Zachowanie i rewitalizacja krajobrazu kulturowego. Zachowanie i rewitalizacja kultury niematerialnej.

<i>Cel</i>	<i>Działania dla Celu 2.5</i>
Dbłość o zachowanie i rewitalizację środowiska przyrodniczego.	Rekultywacja elementów przyrodniczych zdegradowanych w wyniku nieodpowiednich działań człowieka. Racjonalna eksploatacja zasobów środowiska przyrodniczego. Zachowanie właściwych proporcji pomiędzy obszarami chronionymi a pozostałymi obszarami przyrodniczymi.

PRIORYTET 3 – Rozwój gospodarczy

<i>Cel</i>	<i>Działania dla Celu 3.1</i>
Wykorzystanie położenia geograficznego i walorów krajobrazowych w celu rozwoju gospodarczego.	Kreowanie produktów markowych. Rozwój sieci transportowej i informatycznej. Stworzenie nowoczesnego i wydajnego systemu gospodarki odpadami. Opracowanie oraz wdrożenie w życie wspólnych zasad prawidłowego zagospodarowania przestrzeni. Wspieranie produkcji odnawialnych źródeł energii. Promocja <i>Kaszubskiego Pierścienia</i> .

<i>Cel</i>	<i>Działania dla Celu 3.2</i>
Zwiększenie atrakcyjności turystycznej poprzez	Tworzenie oferty pakietów turystycznych. Wspieranie inicjatyw zmierzających do przedłużenia

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork

2003–2004 r.

poszerzenie oferty turystycznej, dostosowanie jej do potrzeb turystyki kwalifikowanej oraz wydłużonego sezonu turystycznego.	sezonu turystycznego. Tworzenie instrumentów wsparcia dla operatorów turystycznych. Wspieranie sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) branży turystycznej dla podniesienia konkurencyjności na wspólnym rynku Unii Europejskiej oraz poza jej granicami, między innymi poprzez tworzenie systemów informacji i szkoleń, a także funduszy poręczeń kredytowych. Skuteczne wykorzystanie dostępnych instrumentów finansowych.
---	---

<i>Cel</i>	<i>Działania dla Celu 3.3</i>
.Wzrost znaczenia branży turystycznej dla gospodarki regionu.	Tworzenie ram i warunków sprzyjających podejmowaniu aktywności gospodarczej w branży turystycznej. Konwertowanie gospodarstw rolnych dla potrzeb branży turystycznej.

V. PROPONOWANE TEMATY PROJEKTÓW *KASZUBSKIEGO PIERŚCIENIA*

Budowa partnerstwa lokalnego i rozwój zasobów ludzkich

Twórcy ludowi

Obecnie obserwujemy swoisty renesans kaszubskiej twórczości ludowej. Wyraża się ona wszechstronnym sięganiem do dawnych tradycji, zwyczajów i wierzeń. Na terenie Kaszubskiego Pierścienia prowadzi działalność około setki ludowych artystów oraz przeszło trzydzieści folklorystycznych zespołów muzycznych.

Celem projektów jest wspieranie popularyzacji i rozwoju sztuki ludowej, nadanie jej charakteru promocyjnego oraz ścisłe jej powiązanie z turystyką.

Kultura niematerialna

Kaszubi od stuleci pielęgnują własne dziedzictwo, na które składają się m.in. własny język i obyczaje. Istotne jest ich zachowanie i popularyzacja oraz budowanie w oparciu o nie produktów markowych, np. wprowadzanie dwujęzycznych tablic informacyjnych czy dwujęzycznych menu w karczmach kaszubskich.

Tabaka w życiu Kaszubów

Tabaka pełni wśród kaszubskich obyczajów szczególną rolę. Jej zażywanie jest formą okazywania serdeczności z jednej, oraz przywiązania do rodzimej tradycji z drugiej strony. Szacuje się, iż tabakę na Kaszubach zażywa kilkadziesiąt tysięcy osób, zaś obyczaj przekazywany jest z pokolenia w pokolenie. Istotne wydaje się być ugruntowanie „tabaczenia” jako jednego ze znamion kaszubskość, a poprzez to wykreowanie tabaki i produktów służących jej wyrobowi oraz zażywaniu na markowy produkt regionu.

Szlak im. Józefa Wybickiego

Szlak łączy miejsca związane z osobą Józefa Wybickiego oraz osobami z jego rodziny. Na trasie

znajdują się Kościerzyna, Będomin, Sikorzyno, Ostrzyce, Goręczyno, Somonino, Kartuzy, Lniska, Lębork. W ramach Szlaku przewiduje się organizowanie cyklicznej imprezy **Bieg Mazurka**.

„Szlak Patriotów” (Szlak Patriotyczny)

Łączy miejsca związane z historią Polski: Garczyn – Kościerzyna – Korne – Będomin – Szarlota – Brzeźno Szlacheckie (impreza pt. „Bitwa pod Wiedniem”) – Somonino – Kartuzy – Kaliska k. Kartuz – Brodnica Górna – Krojanty (szarża 18 Pomorskiego Pułku Kawalerii – 1939 r.)

Rozwój infrastruktury *Kaszubskiego Pierścienia*

Bramy Kaszubskiego Pierścienia

Projekt związany ze stworzeniem (budowa lub adaptacja) 16 centrów informacji turystycznej i obsługi ruchu turystycznego. Miejsca lokalizacji bram KP wytypowano w oparciu o strukturę funkcjonalno-przestrzenną KP.

W obiekcie pełniącym funkcję bramy powinny być realizowane następujące zadania: centrum informacji turystycznej, centrum obsługi ruchu turystycznego, oraz punkt publicznego dostępu do internetu.

Szlak pielgrzymkowy Kalwaria Wielewska – Kościerzyna – Kartuzy – Sianowo – Sierakowice – Lębork – Kalwaria Wejherowska

Szlak łączy istniejącą na terenie KP Kalwarię Wielewską z sanktuariami maryjnymi w Kościerzynie i Sianowie oraz ołtarzem papieskim w Sierakowicach, a w perspektywie mógłby wychodzić poza granice KP, łącząc się z Kalwaria Wejherowską. W ramach szlaku pielgrzymkowego mogą funkcjonować mniejsze projekty, np. centra kultu religijnego w Wielu i Sianowie czy szlak pielgrzymkowy po Ziemi Lęborskiej *Od Jakuba do Jakuba* (Lębork–Łeba).

Śladami proajców

Szlak łączy liczne na obszarze KP grodziska datowane na okres wczesnego średniowiecza. W zasadzie w sferze oddziaływania tego projektu znajdzie się obszar czterech powiatów: bytowskiego, kartuskiego, kościerskiego i lęborskiego.

Ośrodek sportów lotniczych w Borsku

Bogaty w wiele funkcji Borsk może być atrakcją dla każdego, lubiącego aktywnie wypoczywać. Urozmaiconą okolicę można eksplorować tak z powietrza (szybowce, motolotnie itp.), jak i korzystając ze szlaków pieszych, rowerowych, kajakowych i konnych. Celem projektu miałyby być zagospodarowanie terenu byłego lotniska wojskowego jako centrum sportów lotniczych, wykorzystującego „lotnicze” tradycje miejsca oraz wszelkie walory wynikające z atrakcyjnego położenia.

Szlakiem Perle Kaszubskich po rzece, jeziorze i morzu

Jest to system (pakiet) szlaków wodnych, zarówno szlaków kajakowych jak i żeglarskich. Szlaki są wyznaczone w ciągu jezior i rzek łączących poszczególne zbiorniki wodne. Poszczególne szlaki nie muszą być ze sobą bezpośrednio połączone, mimo to zebrane w jedną całość stwarzają nowe możliwości dla turystów – wodniaków. Potencjalne projekty związane ze szlakiem Perle Kaszubskich będą ukierunkowane w znacznej mierze na budowę i rozbudowę infrastruktury służącej turystom poruszającym się po tych szlakach (przystanie, pola biwakowe, oznakowanie).

- a) Jachtem po Brdzie
- b) Kółko Raduńskie,
- c) Wdzydze – Morzem Kaszubskim,
- d) Błękitna Ziemia Lęborska nad Morzem Bałtyckim

Rowerem po Kaszubach (wg projektu STK)

Na obszarze Kaszubskiego Pierścienia istnieją już obecnie liczne znakowane trasy rowerowe, mające jednak charakter lokalny. System tras rowerowych kompleksowo scalających obszar Kaszubskiego Pierścienia opracowany został w Stowarzyszeniu Turystycznym Kaszuby (szczegółowy opis tras przedstawiono w załączniku nr 1).

Rozwój gospodarczy

Śledzimy naturę

Na terenie Kaszubskiego Pierścienia znajdują się liczne rezerваты przyrody, mające bardzo różny charakter: florystyczny i faunistyczny. W oparciu o ich ogromny potencjał możliwy jest do stworzenia szlak rezerwatów przyrody, o zróżnicowanym programie – od wysoce specjalistycznego (dla potrzeb turystyki kwalifikowanej) do ogólnego (dla szerokich rzesz turystów). W oparciu o program szlaku można prowadzić różnorodne zajęcia edukacyjne z zakresu ekologii i ochrony przyrody.

Szlak rezerwatów – na terenie Kaszubskiego Pierścienia znajdują się liczne rezerваты przyrody, mające bardzo różny charakter: florystyczny i faunistyczny. W oparciu o ich ogromny potencjał możliwy jest do stworzenia szlak rezerwatów przyrody, o zróżnicowanym programie – od wysoce specjalistycznego (dla potrzeb turystyki kwalifikowanej) do ogólnego (dla szerokich rzesz turystów). W oparciu o program szlaku można prowadzić różnorodne zajęcia edukacyjne z zakresu ekologii i ochrony przyrody.

Turystyka zdrowotna

Na wzrost atrakcyjności turystycznej regionu oraz wydłużenie sezonu turystycznego w znaczący sposób może wpłynąć tzw. turystyka zdrowotna. W ramach tego tematu można zrealizować takie projekty, jak: Pomorskie Centrum Rehabilitacji w Kościerzynie, Centrum Rehabilitacyjno-Rekreacyjne w Chojnicach, Łeba – uzdrowisko.

Turystyka biznesowa

Teren Kaszubskiego Pierścienia doskonale nadaje się dla turystyki biznesowej. W ramach programu zasadne jest powstanie centrów konferencyjno-szkoleniowych (np. Czarna Dąbrówka, Bytów, Łeba) oraz przygotowanie odpowiednich terenów sportowo-rekreacyjnych, z możliwością uprawiania tenisa, golfa, jazdy konnej, etc.

Szlak Od Dworu do Dworu i Szlak Parków Dworskich

Na obszarze Kaszubskiego Pierścienia znajduje się wiele zabytkowych zespołów pałacowo-parkowych i dworsko-parkowych. Często, pomimo objęcia ich prawną ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków, są one bardzo zaniedbane gospodarczo i socjalnie.

Potencjalne możliwości ich turystycznego wykorzystania są bardzo duże. Dlatego, w opraciu o te zespoły, można utworzyć konkretne projekty. Pierwszy z nich jest *Szlak Od dworu do dworu*, którego zadaniem będzie prezentacja dawnego, dworskiego stylu życia, udział w balach i biesiadach, przejażdżkach, kuligach itp. W ramach tego projektu zakłada się renowację obiektów i adaptację ich do funkcji pensjonatowych i kulturowo-edukacyjno-szkoleniowych. Drugim projektem może być rewitalizacja parków i nadanie im charakteru **ekologiczno-agroturystycznego**. Jednym z najważniejszych celów będzie aktywizacja ludności zamieszkałej tereny wiejskie.

Płetwonurkowanie

Płetwonurkowanie należy do kategorii sportów ekstremalnych. Na terenie Kaszubskiego Pierścienia możliwe tak uprawianie nurkowania śródlądowego (np. jez. Jasiień, Wdzydze, Chmielno itp.), jak i morskiego, w tym wrakowego (Łeba).

Rozpowszechnienie tej interesującej branży turystyki kwalifikowanej wymaga głównie inwestycji infrastrukturalnych, a zwłaszcza promocji.

Bojery na Jez. Charzykowy i Jez. Wdzydze

Wypromowanie jako produktu turystycznego o charakterze wypoczynkowym sportu bojerowego służyć powinno wydłużeniu sezonu turystycznego na obszarze kaszubskiego Pierścienia. Projekty w tym zakresie mogłyby dotyczyć rozwoju infrastruktury turystycznej skierowanej do zamożniejszych turystów, mogłyby też promować tę, stosunkowo mało popularną dyscyplinę sportu wśród młodzieży (obozy bojerowe – zamiast obozów narciarskich). Same Charzykowy stanowią mogą centrum aktywnego wypoczynku i sportów wodnych.

Karczmy i zajazdy kaszubskie

Szlak ten opiera się na tradycji miejsca lokowania karczm i zajazdów, często będącymi czynnikiem osadniczym dla swego otoczenia (np. Nowa Karczma). Od wieków stanowiły one miejsce spotkań, wymiany informacji o świecie i dokonywania transakcji. Karczmy były nieodzownym

punktem na szlaku komunikacyjnym zbliżającym ludzi.

Do dziś przetrwało wiele budynków dawnych karcz i zajazdów. Część z nich funkcjonuje nadal, oferując gościom dobre jadło i życzliwą atmosferę.

Działające zajazdy mogą stanowić bazę dla stworzenia programu związanego z tradycją kuchni regionalnej oraz promocją nowej formy spotkań turystów na szlaku Kaszubskiego Pierścienia. Być może istniejące budynki, a obecnie niewykorzystywane, zostaną włączone w proponowany szlak i dzięki niemu ponownie ożyją i uatrakcyjnią program Kaszubskiego Pierścienia.

Skarby Kaszubskiej Kuchni

Kuchnia regionalna to jeden z najbardziej unikalnych i wyjątkowych elementów dziedzictwa kulturowego każdego regionu.

Jedną z ciekawszych na mapie kulinarnej Polski, jest kuchnia kaszubska. Nie ma turysty, który nie interesowałby się wyjątkowym smakiem i zapachem odwiedzanego miejsca.

Szlak kuchni regionalnych to propozycja połączenia miejsc o wyjątkowych walorach kulinarnych w powiązaniu z organizowanymi imprezami tego samego typu, np.: Kulinaria Ziemi Lęborskiej (X), Festiwal Pomuchła (XII), Kaszubskie Grzybobranie, Święto Ziemniaka (Zamarte), Święto Karfofla (Wdzydze Kiszewskie), Bruski Prawdziwek, Ogórki Kartuskie, zagłębienie truskawkowe (Złota Góra), Piece chlebowe czy święto miodu i chleba w Kościerzynie. Szlak ten stwarza także możliwości połączenia go ze Szlakiem Zajazdów i Karczm.

Dobra promocja obecnie funkcjonujących imprez i miejsc, dałoby już dziś świetne efekty.

Szlak Gotów

W oparciu o istniejące cmentarzyska kurhanowe z kręgami kamiennymi (Babi Dół, Leśno, Odry, Węsiory) oraz zbiory muzealne (Chojnice, Gdańsk), możliwe jest stworzenie trasy turystycznej o dobrych perspektywach rozwojowych nawet w skali kraju i poza nim – Europejska Droga Gotów.

Szlak zakonów

Z historią i tradycją regionu nierozdzielnie związane są zakony (np. Cystersi, Kartuzi, Norbertanki, Niepokalanki, Elżbietanki). Ich lokacja na tych terenach w istotnym stopniu przyczyniła się do rozwoju kulturowego otoczenia. Dlatego byłoby błędem pominięcie znaczenia jednego z

najważniejszych klasztorów – Kartuzów w Kartuzach i Norbertanek w Żukowie.

Do dzisiaj korzystamy ze spuścizny, którą nam pozostawili i bez którego nie wyobrażamy sobie dziedzictwa kulturowego regionu. Stworzenie szlaku po reliktach klasztornych stanowi ciekawą propozycję turystyczną. Klasztory należą do najczęściej odwiedzanych obiektów architektury sakralnej, odsłaniając rąbek średniowiecznych tajemnic reguł zakonnych.

Szlak Zakonu Krzyżackiego

Na obszarze KP istnieją liczne, materialne, ślady dawnej obecności Zakonu Szpitala Najświętszej Marii Panny Domu Niemieckiego w Jerozolimie – powszechnie nazywanych Krzyżakami. Jedyne istniejące na terenie KP zamki są wzniesione właśnie przez Krzyżaków i świadczą dobitnie o ich ówczesnej potędze. Istnieją tu również ślady krzyżackiej działalności gospodarczej w postaci pozostałości potężnych niegdyś folwarków. Liczne obecne miasta i wsie zawdzięczają swoje powstanie i późniejszy rozwój właśnie polityce zakonu krzyżackiego.

Na podstawie materialnych i niematerialnych śladów pobytu i działalności Krzyżaków na tym terenie można budować różnorodne, interesujące projekty wykraczające poza granice *Kaszubskiego Pierścienia*.

Turystyka kolejowa (Szlaki kolejowe)

Począwszy od 2 połowy XIX w. na obszarze Kaszub rozwijała się sieć kolei żelaznych i związana z tym infrastruktura – stacje kolejowe, posterunki, budowle techniczne (mosty, przepusty itp.). Tędy też przebiega jedna z najważniejszych tras zbudowanych w II Rzeczypospolitej, łącząca Gdynię, przez Kościerzynę z resztą Polski.

Obecnie coraz więcej linii wyłączanych jest z ruchu pasażerskiego, a sprowadzanie ich do roli wciąż malejącego ruchu towarowego, sprzyja jedynie powolnej degradacji.

W oparciu o jeszcze istniejącą sieć, Skansen Parowozownia w Kościerzynie i planowany w Łebie można stworzyć bardzo interesujące projekty rewitalizacji kolejowych połączeń na Kaszubach, ze szczególnym naciskiem na przewozy turystyczne. Już istnieje trasa przejazdów zabytkową koleją pt. *Costerina*. Wstępne założenia innych projektów nazwane zostały: *Transcassubia*, *Kaszubskie Retro* oraz *Przejażdżki drezyną po Kaszubach*.

Przykładem powodzenia takich projektów jest na powrót funkcjonująca (od dwóch lat) kolejka wąskotorowa na Żuławach Wiślanych, ciesząca się ogromnym zainteresowaniem turystów.

Szlak zabytków hydrotechniki

Na obszarze powiatów „Kaszubskiego Pierścienia” istnieje liczna grupa zabytków tego typu, ściśle związanych z wykorzystaniem energetycznym i nawadniającym wód trzech rzek: Słupi, Raduni i Brdy. Wszystkie przepływają przez obszar „Kaszubskiego Pierścienia” jedynie na pewnych odcinkach i właśnie na nich zlokalizowane są zabytkowe obiekty hydrotechniczne.

Na Słupi:

- Soszyca – najstarsza w Europie działająca elektrownia wodna,
- Gałąźnia Mała – elektrownia wodna,
- Konradowo – elektrownia wodna.

Na Raduni:

- Rutki – elektrownia wodna,
- Łapino – elektrownia wodna (na granicy z gminą Kolbudy).

Na Brdzie:

- Myłof – unikatowa zaporę ze schodkowym przepustem dla tratw,
- Fojutowo – najdłuższy akwedukt w Polsce.

Szlak browarów

Pierwotnie browary znajdowały się w wielu miejscowościach kaszubskich. Często powstawanie karczm wiązało się z utworzeniem niewielkiego browaru, bądź z korzystaniem z produkcji większych browarów (często klasztornych – Kartuzów). Do dziś zachowały się zabudowania dawnych browarów w Lęborku, Kartuzach i Kościerzynie.

Możliwy do stworzenia projekt oparty na współpracy z Browarem Bielkówko oraz małymi, lokalnymi nowopowstałymi browarami. W ofercie znalazłyby się zarówno możliwości poznawania historii browarnictwa na Kaszubach oraz procesu warzenia piwa, jak również degustacje piwa w karczmach lub w niewielkich browarnianych piwiarniach.

Koniem po Kaszubach

Turystyka konna jest integralnym elementem kultury i sportu kwalifikowanego, co odzwierciedla

się w organizacji rajdów, gonitw, tradycyjnych polowań konnych i w terapii – rehabilitacji oraz w codziennej pracy.

Na obszarze Kaszubskiego Pierścienia znajduje się wiele stadnin, które posiadają programy turystyki konnej. W tym przypadku istotne jest oznakowanie istniejących oraz wytyczenie nowych tras jazdy konnej (m.in. określenie długości tras i czasu przejazdu), a także opracowanie i wydanie przewodnika z mapą lokalizacyjną: stadnin, ośrodków hipoterapii, hoteli-pensjonatów (oferujących ten rodzaj turystyki) oraz tras jazdy konnej.

Szlakiem zielonych szkół – osobliwości przyrody i świata zwierząt

Zielone szkoły organizowane są w miejscach położonych wśród pięknych krajobrazów, parków narodowych i krajobrazowych oraz ośrodków przyrodniczo-dydaktycznych. Planuje się utworzenie następujących szlaków:

Wdzydzkiego,
Szwajcarii Kaszubskiej,
Nadmorskiego,
Tucholskiego,
Słupi.

Projekt ma znaczenie przyrodniczo-dydaktyczne. Tworzony jest z myślą o ekoturystach i młodzieży, która dzięki zielonym szkołom, poznając przyrodę, może odpoczywać w czystym środowisku, z dala od zgiełku miast i osiągnięć cywilizacji.

Załącznik nr 1.

Zestawienie szlaków turystycznych na obszarze Kaszubskiego Pierścienia

Powiat bytowski	
Rodzaj szlaku	Krótka charakterystyka
Szlak Doliną Słupi – pieszy (żółty)	95 km długości, prowadzi z Ustki poprzez Słupsk, Dębnicę Kasz. do Bytowa. Na trasie zabytkowe elektrownie wodne, kompleksy leśne,
Szlak Krainą Lasów i Jezior – pieszy (niebieski)	112 km prawie w całości przebiega przez obszar powiatu bytowskiego. Jasioł – Bobięcino. Wspaniałe krajobrazy i przyroda. Dziewiczo zachowana flora i fauna.
Szlak Doliną Wieprzy i Studnicy – pieszy (czarny)	71 km ze Słupska do Miastka. Prowadzi miejscami mało uczęszczanymi wzdłuż dolin tych dwóch wspaniałych rzek.
Szlak Dolina Łupawy – pieszy (niebieski)	67 km prowadzi z Gardny Wlk. Do Czarnej Dąbrówki. Unikalny krajobraz doliny Łupawy.
Szlak Krajobrazów Młodoglacjalnych – pieszy (zielony)	82 km w całości po terenie powiatu bytowskiego. Tereny, które ukształtował, lądolód skandynawski są głównym elementem edukacyjnym szlaku
Szlak Zwiniętych Torów – rowerowy znakowany	160 km. Osią szlaku jest dawna trasa kolejowa łącząca Miastko z Bytowem i Lęborkiem. Trasa ostatecznie prowadzi do Łeby.
Karwieńskie Uroczyska – rowerowy znakowany	Jest to krótka 14 kilometrowa trasa rowerowa oparta na oznakowanej przez nadleśnictwo w Łupawie ścieżce przyrodniczej. Początek trasy na parkingu leśnym przed jez. Karwieńskim
Pętla Tuchomska – rowerowy oznakowany	Lokalny szlak rowerowy po gminie Tuchomie. Dość wymagający ze względu na nawierzchnię i wzniesienia. Początek i koniec w Tuchomiu
Szlak Elektrowni nad Słupią – rowerowy oznakowany	Prawie w całości przebiegający przez lasy wspaniałe szlak wiodący do istniejących, starych elektrowni wodnych na terenie powiatów bytowskiego i słupskiego.
Rzeka Słupia – szlak kajakowy	135 km. Początek od Jez. Gowidlińskiego. Przebycie całego szlaku do morza zajmuje 7 dni
Rzeka Kamienica – szlak kajakowy	35 km. Spływy kajakowa rzadko odbywają się na tym szlaku, ze względu na wysoki stopień trudności (wartki i bystry nurt). Zajmuje ok. pół dnia.
Rzeka Łupawa – szlak kajakowy	
Atrakeje przyrodnicze okolic Rekowa	Ścieżka oznaczona kolorem zielonym, prowadzi na zachód od Rekowa na najwyższe wzniesienie Pojezierza Bytowskiego – Górę Siemierzycką - po drodze jezioro lobeliowe i torfowisko kotłowe; trasa długości 6 km wiedzie przez mieszane i sosnowe lasy, częściowo wzdłuż brzegów jezior.
Wśród leśnych jezior i bagien	Oznaczona kolorem czerwonym, prowadzi przez lasy rosnące na wschód od Rekowa; ma charakter specjalistyczny, na trasie najwięcej miejsca poświęcono zagadnieniom związanym z ekosystemami wodnymi i bagiennymi; długość ścieżki –

	7,5 km; bezcenne obiekty przyrodnicze (torfowiska kotłowe, jezioro lobeliowe).
Gołębia Góra	Ma formę 3-kilometrowej pętli, leży w granicach Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi”; częściowo wiedzie przez teren rezerwatu „Gołębia Góra”; po drodze można podziwiać fragmenty doliny Słupi wciętej głęboko w wysoczyznę morenową, której krawędź opada w kierunku rzeki, pomnikowych rozmiarów sosny i buki.
Szlakiem Otto Smaliana	Przebiega przez rezerwat „Bukowa Góra nad Pysznem”, liczy 1500 m, po drodze cmentarz leśników niemieckich, jezioro Pyszne, kurhany, z głównej drogi odchodzą pętle.
Szlakiem pięciu jezior	Wiedzie między jeziorami: Modre, Obrowo Małe, Jasień, Pomyskie i Żabie; ścieżka składa się z dwóch pętli: mniejszej – 8 km (między ww. jeziorami) i 11 km – okrążającej południową część jeziora Jasień przez Obrowo, Jasień i Łupawsko; na trasie: jeziora lobeliowe, torfowiska i inne atrakcje.
Ścieżka edukacyjno-przyrodnicza „Gałąźnia Mała” w wąwozie Huczek	gm. Kołczygłowy
Ścieżka Różańcowa im. Błogosławionej Urszuli Ledóchowskiej	Gm. Kołczygłowy – okolice Podgórze i Turowa
Ścieżka rowerowa Tuchomie-Piaszno-Góra Siemierzycza-Tuchomko-Tuchomie	Zaczyna się przy starym młynie i tartaku, przebiega przez Europejskie Laboratorium Sztuki, koło wieży widokowej na górę Siemierzyczą, następnie przez lasy do Tuchomka, koło j. Białego i starym nasypem kolejowym do Tuchomia.
„Szlakiem strażnic przygranicznych”	Trasa wiedzie wzdłuż dawnej granicy polsko-niemieckiej
	Studzienice – Kłęczno-Prądzonka-Sominy
	Sominy – Róg – Skwierawy

Powiat chojnicki	
Nazwa	Krótka charakterystyka
Szlaki piesze	
szlak zielony – BY 2061: „Szlak Strugi Siedmiu Jezior”	Chojnice- Jarcewo – Klosnowo – Dębowa Góra – Małe Swornegacie – Chojniczki – Charzykowy (46 km)
szlak czerwony – BY 2016c: „Szlak Kaszubski im. Juliana Rydzkowskiego”	Chojnice – Chojniczki – Bachorze – Stara Piła – Męcikał – Giełdon - Wiele (51 km)
szlak niebieski – BY 2059n „Szlak Zbrzycy”	Swornegacie – Zbrzyca – Kłonecznica – Laska – Widno – Rolbik – Kaszuba – Leśno – Orlik – Lamk (33 km) przebiegający dalej do Wdzydz Kiszewskich
szlak zielony – BY2056	Brusy – Zalesie – Leśno – Parzyn – Kruszyn – Kubianowo – Laska – Płesno – Drzewicz (41 km)
szlak żółty – im. Józefa Bruskiego	Charzykowy – Wolność – Babilon – j. Duże Łowne – Charzykowy – o długości 27 km;
szlak niebieski – BY 202n „Szlak Brdy”	Konarzyny – Małe Swornegacie – Swornegacie – Drzewicz – Męcikał – Mylof – Rytel, szlak przebiega dalej do Bydgoszczy

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork
2003–2004 r.

szlak niebieski „Partyzantów AK”	Szlachta – Dabki – Twarożnica – Fojutowo – Czersk Świecki
szlak zielony „Wielkiego Kanału Brdy”	Rytel – Lutom – Legbąd
Szlak żółty „Kasztelański”	Rytel – Lotyń – Wysoka, szlak dochodzi do miejscowości Gostycyn
Szlaki wodne	
Brda	Wielodniowy – rozpoczynający się od Jeziora Głębokiego, poprzez Pitrzykowskie Wielkie i wiedzie przez teren Borów Tucholskich, a kończy się w Bydgoszczy.
Zbrzyca	Wielodniowy – rozpoczyna się na Jeziorze Sarnowiczym Wielkim i łączy się z Brdą w Jeziorze Witoczno.
Szlak Chociny	Jednodniowy – z miejscowości Zielona Chocina do Swornychgaci
Wda	Szlak wodny wielodniowy przebiegający częściowo przez gminę Czersk bezpośrednio przy Rezerwacie „Kręgi Kamienne” w Odrach
1. Szlak Charzykowski 2. Szlak kajakowy (odcinek Brdy) 3. Zaborski Szlak Kajakowy	Ad 1 Jednodniowy – z Charzykowych wzdłuż brzegów jeziora do Małych Swornychgaci, gdzie łączy się ze Szlakiem Brdy. Ad 2 Jednodniowy – Ciecholewy /przystań przy moście drogowym, droga nr 212 do Charzyków lub do Swornychgaci Ad 3 - Szlak kajakowy wiodący rzeką Zbrzycą i Brdą, od miej. Peplin do wsi Czernica – długość 45 km. - Drugi wariant szlaku wiedzie rzekami: Młosiną, Zbrzycą i Brdą, od dawniejszego leś. Popówka do wsi Ryteł.
Szlaki (trasy) rowerowe	
Znakowana – trasa czarna po Borach Tucholskich	długość 113 km – Tuchola – Raciąż – Lutom – Woziwoda – Czersk – Odry – Karsin – Wiele – Leśno – Czapiewice – Drzewicz – PN Bory Tucholskie – Bachorze – Chojnice lub alternatywnie ze wsi Leśno przez Kaszubę – Rolbik – Laskę – Śluzę – Swornegacie – Chociński Młyn do Bachorza
Trasa niebieska	długość 166 km – Bydgoszcz – Tuchola – Woziwoda – Lutom – Ryteł – Mylof – Klosnowo – Drzewicz – Swornegacie – Chociński Młyn – Bachorze – Charzykowy – Chojnice
Szlak rowerowy	Konarzyno- Kielpin- Binduga- Nierostowo- Zielona Chocina- Dziegiel- do Swornychgaci- długość 25 km.
Szlak Greenway „Naszyjnika Północy”	870 km (8 powiatów Pomorza Środkowego)

Powiat kartuski

Rodzaj szlaku	Krótką charakterystyka
Szlak pieszy kaszubski	Czerwony – 124 km – Kamienica Królewska – Jez. Potęgowskie – Diabelski Kamień – Mirachowo – Sianowo – Kartuzy – Chmielno – Ostrzyce – Krzeszna – Gołubie – Garczyn – Grzybowo – Czarlina – Wdzydze Kiszewski – Gołuch – Olpuch Wdzydze

	(PKP)
Szlak pieszy Wzgórz Szymbarskich	Czarny – 117 km – Kamienica Królewska – Bącz – Łączyno – Gołubie – Wieżycza – Borcz
Szlak pieszy kręgów kamiennych	Zielony – 101 km – Kamienica Król. – Sierakowice – Mściszewice – Węsiory
Szlak pieszy kartuski	Niebieski – 65 km – Gdansk Otomin – Niestępowo – Przyjaźń – Żukowo – Borkowo – Rutki – Rezerwat Przyrody „Jar Rzeki Raduni” – Babi Dół – Mezowo – Kartuzy
Szlak kajakowy szlakiem Jezior Raduńskich	Gołubie – Stężycza – Łączyno – Chmielno – Ostrzyce – Gołubie
Trasa kajakowa szlakiem rzeki Raduni	Ostrzyce – Goręczyno – Babi Dół – Żukowo – Kolbudy
Trasa kajakowa	Młyn Dolny (Jezioro Sianowskie) – Cieszonko – Strysza Buda – Nowa Huta – Tłuczewo (pow. wejherowski)
Trasa kajakowa	Mirachowo (jez. Lubygość) – (Jez. Kocenko) – (Jez. Potęgowskie) – (Jez. Czarne) – Kamienica Królewska Młyn – (Jez. Kamienieckie) – (Jez. Święte) – Skrzyszewo
Trasa kajakowa	Gowidlino (Jez. Gowidlińskie) – (Rzeka Słupia) – (Jezioro Trzebocińskie) – (Jez. Skrzynka) – (Jez. Pręgożyno) – (Jez. Tuchlińskie) – Tuchlino
Trasa kajakowa	Gowidlino (Jez. Gowidlińskie) – Podjazdy – (Rzeka Słupia) – (Jez. Węgorzyno) – Sulęczyno – (Rzeka Słupia)
Trasa rowerowa	Gdańsk Kokoszki – Leżno – Żukowo – Pępowo – Banino – Gdańska Osowa
Trasa rowerowa	Szemudzka Huta – Hopy Szarlata – Grzybno – Kartuzy – Prokowo – zamek w Łapalicach – Chmielno
Trasa rowerowa	Kartuzki – Zamkowa Góra – Chmielno – Chmielno – Reskowo – Cieszenie – Kożyczkowo - Chmielno
Trasa rowerowa	Chmielno – Chmielonko – Sznurki – Przewóz – Zgorzałe – Stężycza- Niesiołowice – Węsiory – Mściszewice – Kamienica Szlachecka – Borucino – Łączyno – Borzestowo – Miechucino – Mirachowo – Kamienica Królewska – Sierakowice – Kamienica Szlachecka
Trasa rowerowa	Kamienica Królewska – Pałubice – Skrzyszewo – Łebunia
Trasa rowerowa	Pałubice – Łyśniewo – Gowidlino – Podjazdy – Kistowo – Chośnica (pow. bytowski)
Trasa rowerowa	Gowidlino – Borowy Las – Bawernica (pow. bytowski)
Trasa rowerowa	Gowidlino – Rokity (pow. bytowski)
Trasa rowerowa	Mściszewice – Bukowa Góra – Sulęczyno – Parchowo (pow. bytowski)
Trasa rowerowa	Stężycza – Zgorzałe – Brodnica Dolna – Goręczyno – Kiełpino – Mezowo – Dzierżążno – Babi Dół – Kolbudy (pow. gdański)

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork

2003–2004 r.

Trasa rowerowa	Żukowo – Przodkowo – Szarlata
Trasa rowerowa	Przodkowo – Smołdzino – Sitno
Trasa rowerowa	Garcz – Sianowo – Staniszewo – Stara Huta – Linia (pow. wejherowski)

Powiat kościerski	
Rodzaj szlaku	Krótka charakterystyka
Szlaki piesze i rowerowe:	
„Kaszubski” - czerwony	Przebieg: Kamienica Królewska – Kartuzy – Gołubie – Skorzewo – Częstkowo – Wieprznica – Lubiana – Grzybowo – Grzybowski Młyn – Loryniec – Czarlina – Wdzydze Kiszewskie – Gołun – Olpuch – Wdzydze PKP; długość: 124 km; czas przejścia: 4 dni; opis: przechodzi przez 2 parki krajobrazowe: Kaszubski i Wdzydzki. Na terenie Gminy Kościerzyna bignie doliną rzeki Rekownicy – Trzebiochy – Wdy. Przechodzi obok Skansenu we Wdzydzech Kiszewskich.
„Kręgów Kamiennych – Partyzancki” - zielony	Przebieg: Kamienica Królewska – Lipusz – Grzybowski Młyn – Loryniec – Wąglikowice – Jezioro Strupino – Olpuch – Czarna Woda; długość: 101 km; czas przejścia: 3 dni; opis: szlak grodzisk i kręgów kamiennych. Na jego trasie znajdują się kręgi kamienne w Węsiarach i Odrach, a także Kamień Diabelski koło Owśnic. Szlak w większości biegnie lasem.
„Wdzydzki” - czarny	Przebieg: Olpuch – Wdzydze PKP – Gołun – Zabrody – Wdzydze Tucholskie – Wiele; długość: 21 km; czas przejścia: 1 dzień; opis: biegnący wschodnim brzegiem Jeziora Wdzydze przez las wchodzący w kompleks Borów Tucholskich. Szlak kończy się we Wielu, gdzie znajduje się Sanktuarium Maryjne i Kalwaria Wejherowska
„Kaszubski im. J. Rydzkowskiego” - czerwony	Prowadzi z Chojnic do Wielu przez Kosobudy i Dąbrowę; długość 67 km.
„Zbrzycy” - niebieski	Prowadzi ze Swornychgać do Wielu przez leśniczówkę Laska – Laska – Widno – Rolbik – Milachowo Młyn – Lęšno – Orlik – Wiele; długość: 45 km.
Ścieżka Przyrodniczo – Dydaktyczna wokół Jeziora Schodno	Czas przejścia: 3 godziny; opis: piesza ścieżka poprowadzona wokół Jeziora Schodno, nad którym położona jest niewielka osada o tej samej nazwie, powstała na początku XVIII wieku. Trasa składa się z 8 przystanków opatrzonych tablicami informacyjnymi w miejscach ciekawych przyrodniczo i krajobrazowo. Początek trasy i tablica informacyjna znajdują się przy Zielonej Szkole w Schodnie, a kolejne etapy to m. in. Projektowany rezerwat przyrody „Trzebiocha”, 200-letnie drzewa – pomniki przyrody – dąb i klon, rosnące nieopodal leśniczówki Grzybowski Młyn, zatorfione oczka wodne tzw. „suchary”.
Piesza ścieżka przyrodnicza we Wdzydzech Kiszewskich	Czas przejścia: 1,5–2 godziny; opis: ścieżka przyrodnicza wytyczona tak, aby ukazać skrawek Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego – ciekawy przyrodniczo i atrakcyjny krajobrazowo. Ścieżka zlokalizowana w pobliżu wsi Wdzydze Kiszewskie, która skupia największy ruch turystyczny na terenie parku. Wędrówka rozpoczyna się w centrum wsi przy tablicy informacyjnej o WPK umiejscowionej przy skrzyżowaniu

	drogi Gołoń – Wdzydze Kiszewskie.
Trasy rowerowe:	
1	Kościerzyna – Sarnowy – Wielki Podleś – Stawiska – Małe Stawiska – Nowa Kiszewa – Stary Bukowiec – Stara Kiszewa – Stare Polaszki – Garczyn – Nowe Polaszki – Niedamowo – Wielki Klincz – Mały Klincz – Nowy Klincz – Kościerzyna (ok. 80 km)
2	Kościerzyna – Sycowa Huta – Grzybowo – Grzybowski Młyn – Wąglikowice – Wdzydze Kiszewskie – Gołoń – Juszy – Retenbark – Kościerzyna (ok. 40 km)
3	Kościerzyna – Łubiana – Korne – Lipusz – Dziemiany – Lubnia – Leśno – Wiele – Borsk – Wdzydze Tucholskie – Gołoń – Wdzydze Kiszewskie – Wąglikowice – Grzybowo – Kościerzyna (ok. 80 km)
4	Kościerzyna – Strzelnica – Wieprznica – Owśnice – Gostomie – Częstkowo – Skorzewo – Kościerzyna (ok. 30 km)
5	Kościerzyna – Będmin – Nowa Karczma – Szatarpy – Skarszewy – Stare Polaszki – Stawiska – Sarnowy – Kościerzyna (ok. 96 km)
6	Kościerzyna – Wielki Puc – Grabowo – Grabówko – Nowa Karczma – Lubieszyn – Liniewo – Wysin – Więckowy – Pogódki – Koźmin – Stare Polaszki – Stawiska – Sarnowy – Kościerzyna (ok. 80 km)
7	Schodno – Słupinko – Przerębska Huta – Czarlina – Wdzydze Kiszewskie – Wąglikowice – Loryniec – Schodno (ok. 28 km)
8	Dziemiany – Bortszal – Turzonka – Kalisz – Słupinko – Dąbrówka – Piechowice – Dziemiany (29 km)
9	Dziemiany – Dywan – Sominy – Trzebuń – Raduń – Jastrzębie – Piechowice – Dziemiany (37 km)
10	Stara Kiszewa – Wygonin – Konarzyny (12 km)
11	Stara Kiszewa – Kobyle – Dolne Maliki – Góra – Zblewo (21 km)
12	Kobyle – Górne Maliki – Lipy – Góra – Kaliska (26 km)
Szlaki kajakowe:	
Szlak rzeki Zbrzycy	Długość: 45 km. Wiedzie jeziorami Równiny Charzykowskiej od jeziora Sarnowicze Wielkie, przez jeziora Dywańskie, Somińskie, Kruszyńskie, Parzyn, Milachowo, Laska, Księżę, Parszczenica, Śluza i łączy się za Szlakiem Brdy na jeziorze Witoczno (łącznie obejmuje przez 11 jezior)
Szlak rzeki Wdy	Długość: 211 km. Szlak rozpoczyna się w północnej części Równiny Charzykowskiej od Jeziora Wieckie i prowadzi przez jeziora - Fiszewo, Lubiszewskie, wieś Lipusz nad Wdą, dalej na terenie Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego przez jeziora – Wyrówno, Bielawy, Schodno, Radolne, Wdzydze, Wdą przez wsie Borsk i Bąk, Jezioro Wieckie w Borach Tucholskich, Wdą przez wsie Czarna Woda i Osowo Leśne, sztuczne zbiorniki wodne, aż do Wisły po

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork

2003–2004 r.

	Świeciem. Liczne przyległe jeziora i dopływy Wdy tworzą sieć krótkich szlaków kajakowych.
Szlak rzeki Wierzycy	Długość: 141 km. Biegnie malowniczą, wąską doliną z jeziora Wierzysko przez jeziora: Zagnanie i Stargard Gdański do Wisły pod Gniewem. Do szlaku przylega 7 jezior m. in. Przywłoczno, Czerwonko, Krąg – połączonych z Wierzycą krótkimi odcinkami cieków dostępnych dla kajaków.
Szlak Małej Wierzycy (Kaczynki)	Długość 27 km. Szlak jezior rynnowych – Wierzchołek, Średnik, Gatno, Hutowe, Sobąckie, Liniewskie, Polaszkowski – łączy się z Wierzycą koło Bożepola Szlacheckiego.
Szlak rzeki Niechwaszcz	Długość 48 km. Rozpoczyna się od jeziora Raduń i przez jeziora Wielkie Młosino, Blewicz, Skąpe, rzekami – Parzenicą i Niechwaszcz, łączy się z Wdą koło Czarnej Wody.
Szlak rzeki Kłonicznicy	Długość 25 km. Kłonicznica jest dopływem rzeki Zbrzycy. Szlak rozpoczyna się na jeziorze Studzieniczo we wsi Studzienice, wiedzie rynnowymi jeziorami Kłaczno, Ryńskie, Małe, Kielskie i dalej Kłonicznicą do jeziora Księżę, gdzie łączy się ze Szlakiem Zbrzycy
Szlak Jezior Kościerskich (Trzebiochy)	Długość 20 km. Rzeką Trzebiochą, nazywaną w tej części biegu Rakownicą, przez jeziora: Wieprznickie, Garczyn, Graniczne, Sudomie, Osuszno, Żołdowo i dalej Trzebiochą do Wdy.
Szlak rzeki Młosienice	Długość 15 km. Szlak prowadzi od jeziora Brzeźno przez jeziora: Małe Młosino, Wielkie Młosino, rzeką Młosiną i dalej jeziora Leśno Górne i Leśno Dolne
Kanał Wdy – Studzienicka Struga	Długość 29 km. Trasa prowadzi XIX-wiecznym kanałem nawadniającym, który począwszy od wsi Miedzno jest równoległy do Wdy.
Szlak rzeki Pilicy	Dopływ Trzebiochy. Jeden z bardziej uciążliwych szlaków ze względu na konieczność częstego przenoszenia kajaków. Zaczyna się we wsi małe Zdunowice nad jeziorem Suminko i dalej biegnie przez jeziora: Sumino i Gostomskie, rzeką Borowa – jezioro Borowe, jezioro Wielkie Długie i Pilicą aż do Trzebiochy, która na tym odcinku nazywa się Graniczną.

Powiat lęborski	
Rodzaj szlaku	Krótką charakterystyka – trasa przebiegu
Lębork	
Ścieżka rowerowo-rekreacyjna	Lębork – Leśnice (Leśna ścieżka wzdłuż drogi nr 6) 3 warianty ścieżki: edukacyjny, rekreacyjny i górski.
Szlak rowerowy	z Miastka przez Bytów i Lębork do Łeby tzw. „Szlak zwiniętych torów” Obecnie zapuszczony i nie funkcjonujący na całej trasie.
Szlak rowerowy	szlak „zielony” biegnący z Łeby przez Krępę Kaszubską, Janowice, Janowiczki, Redkowice, Nową Wieś Lęborską do Lęborka

Ścieżka rowerowa	Łeba-Kluki, Łeba-Lębork, z Ulinii do latarni morskiej „Stilo” – ścieżka rowerowa
Szlak Kajakowy	Nurtem rzeki Łeby (bez infrastruktury)
Łeba	
Szlaki na terenie Słowińskiego Parku Narodowego: Szlaki piesze	północny – czerwony: z Łeby do Rowów długości 40 km, biegnący przez ruchome wydmy oraz wzdłuż północnego brzegu jeziora Gardno południowy – żółty – z Łeby do Gardny Wielkiej długości ok. 38 km biegnący wzdłuż wschodniego brzegu jeziora Łebsko przez: Żarnowską, Gać, Izbicę, Kluki, Smołdzino, oraz wzdłuż Góry Rowokół,
Szlak spacerowy-zielony	długości ok. 17 km biegnący przez: plażę z Łeby, Wydmę Łącką, Górę Łącką, Rąbkę do Łeby.
Rowerowy „Ruck”	Rozpoczyna się od ul. Nadmorskiej w Łebie i biegnie wokół jeziora Sarbsko
Gmina Cewice	
Szlak rowerowy	Lębork – Osowo Skrzyż. – Maszewo – Krępkowice – Dziechlino – Leśnice – Lębork
Szlak rowerowy	Lębork – Osowo – Łebunia – Okalice – Popowo – Lębork
Szlak rowerowy	Cewice – Łebunia – Bukowina – Siemirowice – Oskowo – Cewice
Gmina Nowa Wieś Lęborska	
Ścieżka rowerowa	Miastko – Bytów – Lębork – Łeba
Szlak zielony	Łeba – Krępa Kaszubska – Janowice – Janowiczki – Redkowice – Nowa Wieś Lęborska
Ścieżka dydaktyczno-przyrodnicza	Od szkoły podstawowej w Leśnicach w głąb lasu, ok. 3 km
Ścieżka spacerowo-rowerowa	Wokół stawów w miejscowości Redkowice
Gmina Wiekó	
Szlak Rowerowy Zielony	Łeba – Lębork – Miastko 162 km. początek szlaku na dworcu PKP Łeba skąd wiedzie on na południe i wschód do miejscowości Nowęcín , Sarbsk, Szcznurze, Wrzeście, Wrześcienko, Białogarda, Gęś, Krępa Kaszubska, Janowice, Janowiczki, Redkowice, Nowa Wieś Lęborska, Lębork.
Szlak Rowerowy Żółty Południowy	Łeba – Gardna Wielka długość 39 km. Rozpoczyna się w Łebie na dworcu PKP i kieruje się na południe w stronę Lęborka, przez Żarnowska, Gać, Izbica, Lisia Góra, Ciemino, Kluki, Smołdzino
Szlak Rowerowy Czarny	Smołdziński Las – Czołpino długość 3 km
ścieżki jazdy konnej	w Nowęcinnie i Ulinii
Gmina Przywidz	
Szlak Rowerowy „Trasa Trzech Jezior” dwa warianty:	Szlak rowerowy w formie pętli w dwóch wariantach. Początek i koniec szlaku znajdują się w Przywidzu, jego trasa przebiega wzdłuż trzech jezior: Przywidzkiego

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork

2003–2004 r.

<p>pętla duża – 23 km pętla mała – 18,5 km</p>	<p>Małego, Połęczyńskiego, i jeziora Głębokie (Małe) koło Klonowa Dolnego. PEŁTLA DUŻA: Przywidz- Piekło Dolne- Czarna Huta- Jezioro Połęczyńskie- Roztoka- Nowa Wieś Przywidzka- Michalin- Koronki- Huta Dolna-Klonowo Dolne- Przywidz. PEŁTLA MAŁA: Przywidz- Piekło Dolne- Czarna Huta- Jezioro Połęczyńskie- Roztoka- Klonowo Górne- Klonowo Dolne- Przywidz. Nad jeziorem Połęczyńskim, mniej więcej w połowie trasy, szlak zahacza o gospodarstwo agroturystyczne Kozi Dwór, gdzie istnieje możliwość postoju. Wzdłuż jeziora Połęczyńskiego szlak wiedzie kawałkiem historycznej granicy Wolnego Miasta Gdańska. Oprócz malowniczych jezior na trasie szlaku (jak i wszystkich innych w gminie przywidz) występują znaczne różnice wysokości względnej terenu.</p>
<p>Szlak Rowerowy „Dolina Reknicy” dwa warianty pętla duża – ok. 28km pętla mała – 13 km</p>	<p>Szlak rowerowy w formie pętli w dwóch wariantach. Początek i koniec szlaku znajdują się w Przywidzu, jego trasa wiedzie: PEŁTLA DUŻA: Przywidza - Klonowo Dolne - jezioro Głęboczko – doliną rzeki Reknicy – Huta Dolna – Marszewo - Marszewska Kolonia - Czapielsk – Buszkowy dolne – Buszkowy Górne – Kozia Góra - Przywidz. PEŁTLA MAŁA: Przywidza - Klonowo Dolne - jezioro Głęboczko – doliną rzeki Reknicy – Huta Dolna - Huta Górna – wzgórze nad Jeziorem Dużym Przywidzkim – Przywidz. Szlak wiedzie najurokliwszym zakątkiem gminy – pradoliną jezior Małe, Głęboczko i Ząbrowskie oraz rzeki Reknicy. Dla osób lubiących ekstremalne warunki mogą powstać trasy alternatywne, łączące szlak Wzgórz Przywidzkich oraz Doliny Reknicy, by można było w pełni wykorzystać różnice w wysokościach względnych i zjechać po stokach o obłądnym nachyleniu.</p>
<p>Szlak Rowerowy „Wzgórze Przywidzkie” dł – 13 km</p>	<p>Szlak rowerowy w formie pętli o długości 12 km. Początek i koniec szlaku znajdują się w Przywidzu, jego trasa przebiega drogą najwyższych wzniesień w gminie. Począwszy od południowych wzniesień nad Jeziorem Małym Przywidzkim – Piekło Dolne – Przywidz – Klonowo Dolne – Katarynki – wzgórze północne nad Jeziorem Dużym Przywidzkim. Względna różnica wysokości na trasie dobiega 70 metrów. Szlak prowadzi głównie terenami leśnymi.</p>
<p>Szlak Rowerowy „Piekła” dł – 8,5 km</p>	<p>Szlak w formie „lasso”, rozpoczynający i kończący się w Przywidzu, o długości 8,5 km. Trasa wiedzie przez „piekielne tereny” i przecina miejscowości Piekło Dolne oraz Piekło Górne, robiąc pętle przez lasy. Po drodze usytuowane jest największe skupisko kurhanów na terenie gminy. Jeden z tych obiektów wpisany jest do rejestru zabytków i podlega ochronie ekspozycji.</p>
<p>Krosowe trasy rowerowe</p>	<p>Przywidz – Gromadzin – Piekło Górne – Piekło Dolne – Przywidz; Jodłowno – Marszewo – Huta Dolna – Górna Huta – Katarynki – Klonowo Dolne – Klonowo Górne – Majdany – Ząbrsko Górne – Marszewo – Jodłowno; Trasy rowerowe przebiegające w obszarach mocno pofałdowanych, o dużych względnych różnicach wysokości, przewidywane do użytku dla amatorów ekstremalnej jazdy na rowerze.</p>

Załącznik nr 2**Projekt tras rowerowych (wg Stowarzyszenia Turystyczne Kaszuby)**

Szlaki główne	
Szlak	Opis trasy
Nr 1	Gdynia - Żukowo - Kartuzy - Chmielno - Złota Góra koło Brodnicy Górnej - Ostrzyce - Szymbark - Gołubie - Stężyca - Kościerzyna - Wąglkowice - Wiele - Rytel - Mylof - Chojnice. Na Złotej Górze szlak ten odgałęzia się i prowadzi do Bytowa przez Brodnicę Górną - Borucino - Węsiory - Sulęczyno - Parchowo - Pomysk Wielki.
Nr 2	Gdynia Witomino – Chwarzno – Rogulewo – Koleczkowo – Bierzkowice – Wejherowo – Bolszewo – Kniewo – Kostkowo – Mierzyno – Przebędowo – Borkowo – Maszewko – Wicko – Charbrowo – Steknica – Łeba. W Wejherowie odgałęzia się i prowadzi do Lęborka przez Gowino – Luzino – Bożepole Wielkie – Niedarzyno – Łęczyce.
Szlaki boczne	
Szlak	Opis trasy
Nr 1	Odgałęzienie od szlaku głównego na osiedlu Kolonia Dąbrowa przez Bojano - Kielno i Warzno, do północnego brzegu Jeziora Tuchomskiego oraz zbiegu ze szlakiem głównym (12,9 km)
Nr 2	Odgałęzienie od szlaku głównego w Rewerendzie - Kukawka - Osowa - wschodni brzeg Jeziora Wysockiego - Banino - Pępowo - Żukowo - Leżno - Jezioro Otomińskie - Kolbudy Górne - Czapelsko (51,6 km)
Nr 3	Leżno – wzdłuż torów kolejowych do Kokoszek-szlak nieczynnej linii kolejowej-Brętowo-Wrzeszcz (16,7 km)
Nr 4	Kielno - Kamień - południowo - zachodni brzeg jeziora Wycztok (Wysoka) - Rąb - Trzy Rzeki - Szarłata - Bagniewo - Grzybno - Kartuzy (29,9 km)nie chcę
Nr 5	Szarłata - Przodkowo - Smołdzino - Jezioro Głębokie - Jezioro Sitno- Borowo - z odgałęzieniem z Przodkowa do szlaku głównego (14,5 km)
Nr 6	Szemudzka Huta - Donimierz Wielki - Łebno - Zęblewo - Lewino - Staniszewo - Sianowo - Garcz, z odgałęzieniem do Sianowskiej Huty i Pieczysk (45,9 km)
Nr 7	Lewino - Strzecz - Tłuczewo - Linia - Głodnica - skrzyżowanie dróg - Stara Huta - Staniszewo (31,9 km)
Nr 8	Linia - Potęgowo - Kamienica Królewska - Pałubice - Łyśniewo - Gowidlino (26,6 km)
Nr 9	Pałubice - Jezioro Okońskie - Skrzyszewo - Bukowina - Cewice- Leśniczówka Kamieniec - szlak nieczynnej linii kolejowej - Kostroga - Rokitki - Rokicki Dwór - Rokociny - Dolina Jadwigi - Gowidlino (35,2 km)
Nr 10	Kamienica Królewska - Jeziora Potęgowskie - Mirachowo - Miechucino - Wygoda Łączyńska - Borucino (34,4km)
Nr 11	Kamienica Królewska - Sierakowice - Sierakowska Huta - Kamienica Szlachecka - Borucino

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork

2003–2004 r.

	(18,2 km)
Nr 12	Chmielno - Cieszenie - Reskowo - Jezioro Raduńskie Dolne- Chmielonko - Lampa - Sznurki - Przewóz - Zgorzale - Stężycza (42,9 km)
Nr 13	Kartuzy - Kosy - Góra Biskupia-Chmielno, z dwoma odgałęzieniami w Kartuskim Lesie i w Gaju Świętopelka (29,6 km)
Nr 14	Borowo - Dzierżążno - Kiełpino - Goręczyno - Ostrzyce z odgałęzieniem z Kiełpina przez las do kartuskiej szosy (30,9 km)
Nr 15	Brodnica Dolna-Przewóz, z odgałęzieniem do Czapielskiego Młyna, Starych Czapl i Gołubia (28,7 km)
Nr 16	Borowo - Babi Dół (Przełom Raduni) - Ząbrsko Górne - Górna Huta- Przywidz, z odgałęzieniem do Czapelska (34,5 km)
Nr 17	Czapelsko - Przywidz - Trzepowo - Grabówko (35,7 km)
Nr 18	Kolano - Krzeszna - Gołubie Kaszubskie - Nowa Wieś - Kościerzyna (24,5 km)
Nr 19	Gołubie Kaszubskie (wybudowanie) - Kłobuczyno – Rakownica - Grabówko - Liniewko - Chrtowo - Jeziora Polaskowskie - Stawiska - Juszki (60,7 km)
Nr 20	Gowidlino - Podjazy - Mściszewice - Węsiory - Gostomie - Kościerzyna z odgałęzieniem do Stężycy (45,8 km)
Nr 21	Kamienica Szlachecka - Mściszewice - północny brzeg jeziora Węgorzyno - Sulęczyno - Soszyca - Pomysk Wlk., z odgałęzieniem w kierunku Żakowa i południowego brzegu Jeziora Gowidlińskiego (51,7 km)
Nr 22	Gowidlino - Jasień (18,7 km)
Nr 23	Bytów - Gostkowo - Skotawsko - Łupawsko - Jasień - Chośnica- Kistowo - Amalka (61,5 km)
Nr 24	Sulęczyno - wschodni brzeg jeziora Mausz-Nakla - Oslawa – Dąbrowa - Studzienice - Ugoszcz - Bytów (47,3 km)
Nr 25	Gostomie Sylczno - Nakla (21,7 km)
Nr 26	Kościerzyna - północny brzeg jeziora Garczyn - Lubiana - Wyrównno - Kalisz - Piechowice - Wiele, z odgałęzieniem do Grzybowa (56,2 km)
Nr 27	Piechowice - Dziemiany - Wysoka Zaborska - Peplin - Rynsz - Kłęczno- Studzienice (44,9 km)
Nr 28	Rynsz - Luboń - Zapceń - Mielno - Swornegacie - Kopernica - zachodni brzeg Jeziora Charzykowskiego - Charzykowy - Jarcewo i szlakiem głównym do Chojnic (69,9 km)
Nr 29	Loryniec - Schodno - Płocice - Lipusz - Turzonka - Jabłuszko - Studzienice (37,3 km)
Nr 30	Jastrzębie - Małe Gliśno - Brusy - Małe Chełmy - Miłachowo Młyn-Rolbik - Kruszyn - Jezioro Kruszyńskie, z odgałęzieniem do Laski oraz przez Kaszubę i Parzyn do Windorpu, z odgałęzieniem przez Kosobudy do szlaku głównego (58,7 km)
Nr 31	Wiele - Lubnia - Zalesie - jezioro Warszyn-Miłachowski Młyn (19,7 km)

Nr 32	Swornegacie - Drzewicz - Jaszewo - szlak główny do Chojnic (22,2 km)
Nr 33	Modziel - Laska - Płesno - Młynek - Czernica - Struga - Gieldon- Wądoły-Rytele, z odgałęzieniem wokół jeziora Miłachowo i do Małych Chełmów (47,4 km)
Nr 34	Drzewicz - Męcikał - Myłof - Rytele, z odgałęzieniem do leśniczówki Dębowa Góra (22,4 km)
Nr 35	Brusy - Myłof (14,7 km)
Nr 36	Z Zarzecza, wokół jeziora Śpiewnik (18,5 km)
Nr 37	Wąglkowice - Wdzydze Kiszewskie - Gołun - Wdzydze Tucholskie - Borsk - Górki - Karsin - Pustki - Łubna - Czersk - Krzyż - Kłodnia i dojazd do szlaku głównego, z odgałęzieniem do Zamościa i Bielawy (Niechwaszcz) (82,7 km)
Nr 38	Kościerzyna - Wierzysko - Juski - Gołun - Olpuch - Bartoszylas - Wygonin - Bartel Wielki - Kaliska, z odgałęzieniem do Wąglkowic i brzegu jeziora Jelenie (56 km)
Nr 39	Wiele - Górki - Bąk - okolice wsi Wojtal - Studzienice - Kaliska, z odgałęzieniem do jeziora Grzybno i Bartła Wielkiego (38,2 km)
Nr 40	Górki - stacja PKP Bąk - Bartel Wielki (17,2 km)
Nr 41	Małe Swornegacie do Charzyków wzdłuż wschodnich brzegów Jeziora Charzykowskiego, z odgałęzieniem wzdłuż południowych brzegów jeziora Płesno (9,7 km)
Nr 42	Człuchów – Głędowo – Rychnowy – PGR Krzyżanki – Góra Krzyżanki – Czarnoszyce – Gajówka Pomoc (15,5 km)
Nr 43	Czarnoszyce – Polnica – Kiełpinek – Człuchów (14,5 km)

Załącznik nr 3

Zestawienie miejsc noclegowych na terenie Kaszubskiego Pierścienia

Powiat bytowski	
Lokalizacja hoteli, pensjonatów i zajazdów	
Nazwa	Adres, opis położenia, warunki (lokalowe, gastronomiczne, dostępność sprzętu turystycznego, itp.)
Hotel Zamek	Bytów, ul. Zamkowa 2. 60 komfortowych miejsc noclegowych w pokojach 1,2,3 – osobowych – restauracja, drink bar, parking strzeżony,
Hotel Dana	Bytów, ul. Derdowskiego 1. Kameralny hotelik w centrum miasta, 28 komfortowych miejsc noclegowych, parking, siłownia
Hotel Sportowca	Bytów, ul. Mickiewicza 13. Typowy hotel sportowy, średni standard, 50 miejsc noclegowych w pokojach 1,2,3 i 4 osobowych
Hotel Bismarck	Bytów/Dąbie, 82 komfortowe miejsca noclegowe w pokojach 1 i 2 osobowych. Na miejscu parking, restauracja, drink bar, nowoczesna dyskoteka na 2000 osób
Motel „Jeleń”	Nad jez. Jeleń w Bytowie, 14 miejsc
Motel „Zajazd”	Udorpie 36, k. Bytowa, 8 miejsc (motel przy stacji paliw)
Baza obozowa ZHP	Rekowo, 18 miejsc, domki letniskowe oraz pole namiotowe + natryski, wc i stołówka
Zajazd Ułan W	Bytów, ul. Tartaczna 10. 21 miejsc noclegowych w pokojach 1 i 2 osobowych w bytowskim ośrodku jeździeckim na miejscu również restauracja
Pensjonat Gwiazda	Borowy Młyn, ul. Jeziorna 1. 30 komfortowych miejsc noclegowych w pokojach 1 i 2 osobowych
Pensjonat Żurawi Młyn	Ciemno, urokliwie położony dawny młyn z 20 komfortowymi miejscami noclegowymi. Na miejscu sauna, jakuzi, reštauracja, kort tenisowy
Pensjonat Skotawsko	Nożyno-Skotawsko. Ekskluzywny pensjonat z 40 miejscami noclegowymi. Pokoje 1,2 i 3 osobowe. Własna restauracja, siłownia, kort tenisowy
Pensjonat Boruja	Rekowo 76, 10 komfortowych miejsc noclegowych w pokojach 2 osobowych
Centrum Międzynarodowych Spotkań	Tuchomie, ul. Szkolna 4. 40 miejsc noclegowych w ładnych pokojach 1,2,3 i 4 osobowych.
Zajazd „U Julii”	77–200 Miastko, ul. Kazimierza Wlk. 23 (8 miejsc noclegowych w 3 pokojach, bar gastronomiczny, ogródek piwny, plac zabaw, boisko) położony przy drodze krajowej Nr 20 Szczecinek – Kościerzyna
Noclegi „Monte Christo”	77-200 Miastko, ul. Długa 2 (15 miejsc noclegowych w 5 pokojach, restauracja, parking strzeżony), centrum miasta przy drodze krajowej 20.
Ośrodek Wypoczynkowy „Słoneczny Stok”	Świeszyno 33 k/Miastka – 5 km od Miastka nad jeziorem Głębokie (142 miejsca noclegowe – czynne cały rok) w pawilonie hotelowym oraz domkach drewnianych,

	parking strzeżony, boisko do siatkówki, sala bilardowa, siłownia, wypożyczalnia sprzętu pływającego /
Ośrodek Wypoczynkowy „Adria”	Świeszyno 32 – 5 km od Miastka nad Jeziorem Głębokie / 50 miejsc noclegowych w domkach kempingowych, całodzienne wyżywienie, stołówka, siłownia, bar, wypożyczalnia sprzętu pływającego, mini zoo - owieczki, kozy, strusie/.
Ośrodek Wypoczynkowy „Alicja”	Świeszyno 34 – 5 km od Miastka nad jeziorem Głębokie (65 miejsc noclegowych w domkach kempingowych, całodzienne wyżywienie)
Hotel OSRiRON	77-200 Miastko ul. Mickiewicza 3 a (hala sportowa) – 40 miejsc noclegowych w pokojach 2-, 3-, 4-osobowych, korty tenisowe, boisko do piłki plażowej, 5 pokoi z łazienkami i WC.
Sezonowe Schronisko PTSM	77-200 Miastko, ul. Młodzieżowa 3 przy Zespole Szkół Mechanicznych – 44 miejsca w 11 pokojach 4 osobowych – sezon.
Harcerski Ośrodek Wypoczynkowy	Bobięcino k/Miastka nad jeziorem Bobięcińskim Małym, 42 miejsca noclegowe w pokojach 6 i 8 osobowych oraz 200 miejsc na polu namiotowym, stołówka na 100 miejsc, kajaki, zagłówniki, rowery górskie, boisko do siatkówki i koszykówki, pomost, strzeżone kąpielisko.
Pensjonat myśliwski „Stary Las”	Wiatrołom, 8 miejsc noclegowych w 4 dwuosobowych pokojach, Na miejscu wyżywienie, - możliwość wykupienia odstrzałów oraz udział w polowaniu i rykowiskui w Nadleśnictwie Trzebielino.
Internat Zespołu Szkół RCKU	77-200 Łodzierz – 3 km od Miastka / 22 miejsca noclegowe w pokojach 2 i 3 osobowych, wyżywienie – stołówka internatu, możliwość wynajmu mikrobusu z kierowcą
Gospodarstwa agroturystyczne	
Nazwa / właściciel	Adres, opis położenia, warunki
Stowarzyszenie Agroturystyczne Powiatu Bytowskiego „Agro-Kaszuby”	Bytów, ul. Wojska Polskiego 33. Stowarzyszenie skupia ok. 40 kwaterodawców z terenu powiatu bytowskiego.
Stowarzyszenie Agroturystyczne Gminy Tuchomie	Tuchomie, ul. Szkolna 4. www.agrotuchomie.bytow.pl
Stowarzyszenie Agroturystyczne „Pomorzanie i Kaszubi”	Część gospodarstw z terenu powiatu jest zrzeszona w tym stowarzyszeniu mającym siedzibę w Słupsku
Zdzisława Cyman	Rokity (gm. Czarna Dąbrówka), jezioro, rzeka, las, wędkowanie, jazda konna, tereny łowieckie, kwatery całoroczna, ognisko, rowery, przystanek autobusowy, jedzenie wiejskie, dostępny dla zwierząt, Park Krajobrazowy „Dolina Słupi”, oddzielna łazienka, sklep, gastronomia, oddzielna kuchnia, szlak turystyczny
Janina Batóg	Czarna Dąbrówka, jezioro, rzeka, las, wędkowanie, jazda konna, tereny łowieckie, kwatery całoroczna, ognisko, przystanek autobusowy, żywność wiejska, oddzielna kuchnia, rowery w gospodarstwie, Park Krajobrazowy „Dolina Słupi”
Wiesław Maciaszek	Karwno (gm. Czarna Dąbrówka), jezioro 700 m, las 150 m, wędkowanie 700 m, jazda konna, tereny łowieckie, kwatery całoroczna, ognisko, pole namiotowe, szlak

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork

2003–2004 r.

	<p>turystyczny, przystanek autobusowy, żywność wiejska, sklep 50 m, Park Krajobrazowy „Dolina Słupi” 8 km, liczba pokoi 4, miejsc noclegowych 8, oddzielna kuchnia, oddzielna łazienka, wyżywienie całodzienne,</p>
<p>Maria Bryjka</p>	<p>Mikorowo (gm. Czarna Dąbrówka) jezioro 700 m, las 500 m, wędkowanie 700 m, jazda konna, 15 km, tereny łowieckie, ognisko, pole namiotowe, dostępne dla zwierząt, przystanek autobusowy, sklep, żywność wiejska, kwatera sezonowa, Park Krajobrazowy „Dolina Słupi” 7 km, ilość pokoi – 2, miejsc noclegowych – 4, oddzielne kuchnia i łazienka, wyżywienie całodzienne,</p>
<p>Krystyna Gruchała</p>	<p>Rokity (gm. Czarna Dąbrówka), jezioro 100 m, rzeka, las 50 m, wędkowanie 100 m, jazda konna, tereny łowieckie, ognisko, rowery w gospodarstwie, gastronomia – 5 km, przystanek autobusowy, sklep, żywność wiejska, kwatera sezonowa, Park Krajobrazowy „dolina Słupi”, 2 pokoje, 4 miejsca, oddzielne kuchnia i łazienka, wyżywienie całodzienne, szlak turystyczny,</p>
<p>Ewa Kosińska</p>	<p>Jasień (gm. Czarna Dąbrówka); jezioro – 300 m, las – 100 m, wędkowanie – 300 m, jazda konna – 8 km, tereny łowieckie, ognisko, gastronomia, przystanek autobusowy, sklep, kwatera sezonowa, Park Krajobrazowy „Dolina Słupi”, 4 pokoje, 8 miejsc noclegowych, oddzielne łazienka i kuchnia, dostępne dla zwierząt, szlak turystyczny,</p>
<p>Genowefa Kopacz</p>	<p>Jezioro 800 m, las 100 m, wędkowanie 800 m, jazda konna 5 km, tereny łowieckie, ognisko, dworzec kolejowy 12 km, przystanek autobusowy, sklep, kwatera sezonowa, Park Krajobrazowy „Dolina Słupi” – 7 km, oddzielne kuchnia i łazienka, wyżywienie całodzienne</p>
<p>Gospodarstwo agroturystyczne</p>	<p>Bytów, 10 miejsc, całoroczne, samodzielne mieszkania, łowienie ryb w stawie, j. niemiecki</p>
<p>Gospodarstwo agroturystyczne</p>	<p>Bytów, 9 miejsc, całoroczne, sauna oraz domek letniskowy w Parku Krajobrazowym „Dolina Słupi”</p>
<p>Gościniec Boruja</p>	<p>Rekowo (gm. Bytów) 10 miejsc, całoroczny, ścieżki przyrodnicze, wędkowanie gratis, polowanie, bryczka, j. niemiecki i angielski</p>
<p>Gospodarstwo agroturystyczne</p>	<p>Rekowo (gm. Bytów) 6 miejsc, całoroczne, 2 ścieżki przyrodnicze, trasy rowerowe, 5 jezior z kąpieliskami</p>
<p>Gospodarstwo agroturystyczne</p>	<p>Rekowo (gm. Bytów) 5 miejsc, maj-październik, dwie wytyczone ścieżki przyrodnicze, stół do tenisa stołowego,</p>
<p>Gospodarstwo agroturystyczne</p>	<p>Rekowo (gm. Bytów) 10 miejsc, całoroczne, 2 ścieżki przyrodnicze, trasa rowerowa</p>
<p>Gospodarstwo agroturystyczne</p>	<p>Bory (gm. Bytów) 6 miejsc, kwatera całoroczna w leśniczówce</p>
<p>Gospodarstwo agroturystyczne</p>	<p>Pomysk Wielki (gm. Bytów) 13 miejsc, całoroczne, ceny negocjowane, po sezonie taniej, j. niemiecki i kaszubski</p>
<p>Gospodarstwo agroturystyczne</p>	<p>Pomysk Wielki (gm. Bytów) 4 miejsca, całoroczne, niższe ceny po sezonie, szlaki turystyczne,</p>
<p>Gospodarstwo agroturystyczne</p>	<p>Świątkowo (gm. Bytów)</p>

Domki letniskowe	Nad jez. Jeleń (gm. Bytów) 36 miejsc, domki 4-osobowe z pełnym wyposażeniem
Domki letniskowe	12 miejsc, domki nad jez. Gubisz w Mądrzechowie (gm. Bytów), boisko do koszykówki, wypożyczalnia rowerów i sprzętu pływającego,
Domki letniskowe	Rekowo (gm. Bytów), 6 miejsc, sezonowo, plaża i kąpielisko,
Domki letniskowe	Rekowo (gm. Bytów), 6 miejsc, sezonowo, plaża i kąpielisko,
Domki letniskowe	Rekowo (gm. Bytów), 67miejsc, sezonowo, plaża i kąpielisko,
ARKADIA – gos. agr.	Osieki (gm. Borzytuchom), zlokalizowane w starej gorzelnii, 4 pokoje, rowery, planowana jazda konna
Państwo Jandula	Przyborze (gm. Kołczygłowy)
„Zacisze”	Wojsk (gm. Lipnica), 3 pokoje, 6 miejsc
Zofia Olik	Brzeźno Szlacheckie (gm. Lipnica), 2 pokoje, pole namiotowe, jazda konna
Maria Czapiewska	Borowy Młyn (gm. Lipnica), 2 pokoje, 4 miejsca
„Gwiazda”	Borowy Młyn (gm. Lipnica), dom wypoczynkowy z dwoma pokojami, pole namiotowe
Jacek Chroboczek	Glišno Wielkie (gm. Lipnica), 2 pokoje, 4 miejsca, pole namiotowe
Elżbieta i Marian Żmuda-Trzebiatowscy	Mielno (gm. Lipnica) 5 pokoiów, 10 miejsc
Piotr Gierszewski	Trzebielsk (gm. Lipnica), 1 pokoiów, 2 miejsca
Wiesława i Czesław Klajst	Wierzchocina (gm. Lipnica), 2 pokoje, 4 miejsca
Bronisław Żmuda-Trzebiatowski	Łąkie (gm. Lipnica), 3 pokoje, 8 miejsc
Wacław Gliszczyński	Gołzewo (gm. Parchowo), 5 pokoiów, 15 miejsc, 3 łazienki, kuchnia, możliwość korzystania z całodziennego wyżywienia oraz zakupu artykułów a gospodarstwa
Janina Marmołowska	Gołzewo (gm. Parchowo), 5 pokoiów, 10 miejsc, 3 łazienki, kuchnia z pełnym wyposażeniem, stolówka, możliwość korzystania z obiadów, śniadanie i kolacja we własnym zakresie, możliwość zakupu artykułów z gospodarstwa
Jakub Błaszowski	Sylczno (gm. Parchowo), 4 pokoje, 8 miejsc, 2 łazienki, 2 kuchnie, możliwość korzystania z obiadów oraz zakupu artykułów z gospodarstwa
Grażyna Kapiszka	Nowa Wieś, domek – 2 pokoje, kuchnia, łazienka, wyżywienie we własnym zakresie – sezonowe
Zbigniew Baran	Parchowo – Leśniczówka, 2 pokoje, 6 miejsc, kuchnia, łazienka,, możliwość korzystania z wyżywienia oraz zakupu artykułów z gospodarstwa
Zofia Pruszk	Jamno (gm. Parchowo), 5 pokoiów, 10 miejsc, 2 łazienki, 2 kuchnie, bez wyżywienia
Halina Wirkus	Parchowo, 3 pokoje, 7 miejsc, łazienka, kuchnia, bez wyżywienia
Irena Wenta	Chośnica (gm. Parchowo), 2 pokoje, 6 miejsc, kuchnia, łazienka, istnieje możliwość

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork
2003–2004 r.

Barbara i Tadeusz Cysewscy	Sominy (gm. Studzienice), zabytkowy drewniano-murowany dom, do dyspozycji jest pięć pokoi, cztery łazienki oraz małe mieszkanie wakacyjne na poddaszu z kuchnią, łazienką i tarasem. Istnieje możliwość skorzystania z posiłków przygotowanych przez panią domu. Goście mogą skorzystać z przejażdżki bryczką.
Danuta i Edward Górcy	Sominy (gm. Studzienice), pobyt w dwóch pokojach gościnnych ze wspólną łazienką lub wynajęcie samodzielnego mieszkania wakacyjnego z łazienką w zabytkowej "checzy" z pruskiego muru. Gospodyni proponuje całodzienne wyżywienie - dania typowo kaszubskie. Dla zwolenników aktywnego wypoczynku właściciele proponują m. in. wypożyczenie łódki.
Bogusław Szroeder	Kłęczno (gm. Studzienice), 2 pokoje 2-osobowe, 1 pokój 3-osobowy, 1 pokój 4-osobowy. Wyżywienie na miejscu, kuchnia do dyspozycji. Łazienki (1 wanna, 1 prysznic, 3 toalety). Odległość od lasu 100 m, od jeziora 100 m. Możliwość przyjazdu ze zwierzętami. Na miejscu punkt gastronomiczny i barek oraz pole namiotowe. Przystań wodna z możliwością wypożyczenia sprzętu, kąpielisko. Organizacja spływów kajakowych do zabytkowego młyna, ognisk i spotkań z kaszubskimi zespołami ludowymi.
Teresa Sikorska	Studzienice, 4 pokoje 2-osobowe. Wyżywienie na miejscu, kuchnia do dyspozycji. Łazienki, wanna, prysznic, 3 toalety. Odległość od lasu 20 m, od jeziora 100 m. Możliwość przyjazdu ze zwierzętami. Specjalnością gospodyni są wyśmienite dania z ryb.
Małgorzata Talecka	Sominy (gm. Studzienice), Gospodarstwo agroturystyczne położone 80 m od jeziora dysponuje 5 pokojami 2-osobowymi. Do dyspozycji 2 łazienki i wyposażona kuchnia pozwalająca na przygotowanie posiłków.
Witold Szewel	Kłęczno (gm. Studzienice), gospodarstwo położone ok. 200 m od jeziora, zakwaterowanie w 3 pokojach 2 i 4-osobowych. Do dyspozycji kuchnia i łazienka. Można skorzystać z obiadów przygotowanych przez gospodynię. Położenie gospodarstwa gwarantuje wypoczynek w ciszy.
Marian Drozdowski	Przewóz (gm. Studzienice), położony na polanie śródleśnej dom, w odległości od jeziora ok. 400 m. Trzy sypialnie dwuosobowe z aneksem kuchennym, łazienką w sumie 140 m ² powierzchni. Do dyspozycji kominek, sprzęt RTV, staw z rybami. Zimą zapewnione narty biegowe.
Bogusław Ciemiński	Pólczo (gm. Studzienice), trzypokojowe mieszkanie dla 6 osób, z łazienką, aneksem kuchennym. Dom położony jest 300 m od jeziora i 100 m od lasu. Wyżywienie we własnym zakresie. Do wykorzystania łódka, rowery. Można powędrować w akwenie gospodarza.
Maria Radamm	Sominy http://www.freewebs.com/sominy (gm. Studzienice), położony między jeziorami. <i>Trzy mieszkania dla 3-4 osób, każde duży pokój z aneksem kuchennym plus łazienka, 70zł/doba, pobyt do trzech dni 100zł/doba.</i> <i>Jedno mieszkanie dla 8-12 osób, duży pokój z kominkiem oraz aneksem kuchennym/</i>

	<p>2), trzy sypialnie (2,3,5 możliwość przestawienia łóżek wg.życzenia) plus łazienka, 20zł osoba/doba, pobyt do trzech dni 30zł osoba/doba.</p> <p>Jedno <u>mieszkanie</u> dla 4 osób, dwa pokoje, kuchnia, łazienka, 80zł/doba, pobyt do trzech dni 120zł/doba.</p> <p>Informatia: http://www.freewebs.com/sominy/preise.html</p>
Irena Stoltman	Sominy (gm. Studzienice), położony między dwoma jeziorami dom. 4 pokoje 2, 3, 4-osobowym z dwiema łazienkami. Do wykorzystania rower wodny.
Gospodarstwo agroturystyczne	Dolno (gm. Trzebielino),
Marian Depka Prondziński	Trzebiatkowa (gm. Tuchomie), siedem miejsc, łazienka, pełne wyżywienie
Jerzy Mondry Dombrowski	Tuchomko (gm. Tuchomie), 6 miejsc, pełne wyżywienie, łazienka
Klemens Leman	Piaszno (gm. Tuchomie), sześć miejsc, pełne wyżywienie, pole biwakowe, wieża widokowa, kurhany i kamienne kręgi
Marian Trzeciński	Kramarzyny (gm. Tuchomie), 6 miejsc, niepełne wyżywienie, łazienka
Ewa Wirkus	Ciemno (gm. Tuchomie), 4 miejsca, wyżywienie, łazienka
J.J.Brusczy	Wałdowo, Grądzień 4 / j.niemiecki,rosyjski / 4 pokoje 2,3,4 osobowe, łazienka, kuchnia z wyżywieniem na miejscu, prywatne stawy – łowienie w cenie pokoju, 100 metrów do lasu z możliwością polowania, organizacja spływów kajakowych.
Maria Czerwińska	Głodowo 11 przy drodze krajowej nr 20,4 pokoje – 2 łazienki. Z możliwością całodziennego wyżywienia- czynne cały rok
„AGRO – Vita” L.Kaplan	Wołcza Mała 7 – 3 km od Miastka. Niezależny dom: 1 pok.3 os., 2 pokoje 4 osobowe, łazienki, prysznic, wyżywienie na miejscu, odległość do lasu – 100 m, prywatny staw-wędkowanie, plac zabaw, rowery, miła rodzinna atmosfera, ognisko, grillowanie, wieczory przy kominku, wspólne biesiadowanie.
J.Kiedrowski	Głodowo 10 a, Noclegi – 2 pokoje 2 osobowe, wyżywienie we własnym zakresie, rowery do wypożyczenia – czynne sezonowo.
„Bocianie Gniazdo” J.Wilusz	Trzcinnio 18, Dom nad jeziorem z dużym ogrodem wypoczynkowym, 2 pokoje 2 osobowe z łazienkami , duży salon, całodziennne wyżywienie, suszarnia do grzybów, możliwość towarzyszenia myśliwym podczas polowania.
„Agro – Szczupak” T.Sztobnicka	Przęsin 26b/3 – 2 km od Miastka przy drodze krajowej nr 20, 3 pokoje 4 osobowe, 1 p.3 osobowy, łazienka, salon wypoczynkowy z telewizorem, wyżywienie na miejscu, plac zabaw, parking, możliwość polowania, prywatne łowiska wędkarskie, oddzielne mieszkanie z 3 osobowym pokojem, kuchnią i łazienką
„Gacówka” Gaca B.F.	Turowo 16, 5 pokoi 3 i 4 osobowych z łazienkami, wyżywienie na miejscu, własny staw – wędkowanie w cenie pokoju, miejsce na ognisko, przejażdżki bryczką i w

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork
2003–2004 r.

	siodle.
Rudnik H.	Głodowo 18 a, 2 pokoje 4 osobowe, 2 sypialnie, pokój dzienny, łazienki, wędkowanie na jeziorze / 150 m /po wykupieniu zezwolenia, łódka w cenie pokoju. Czynne : Maj – Październik
„Przepiórcza Farma”	Trzcinnio 20, pokoje 2 i 3 osobowe z łazienkami, osobna kuchnia. Pole namiotowe i własne kąpielisko z pomostem (łódki, rowery). Hodowla przepiórek, bażantów, kuropatw i strusi

Powiat chojnicki

Nazwa	Adres, opis położenia, warunki
Hotele	
Hotel „Polonia”	ul. Dworcowa 30, Chojnice, tel. 052 – 397 36 30 (22 70) fax 052 – 397 22 67
Hotel „Olimp”	ul. Kościarska 29, Chojnice, tel. 052 – 397 36 29
Hotel „Turystyczny”	ul. Myśliboja 5, Chojnice, tel. 052 – 397 51 85
Hotelik „Piast”	Pl. Piastowski 23, Chojnice, tel. 052 – 397 94 20
Hotelik „Domena”	ul. Człuchowska 62, Chojnice, tel. 052 395 03 00,
Mini Hotel	ul Dębowa 5, Chojnice, tel. (052) 397 84 33
Hotel Bellevue	ul. Długa 23, Charzykowy, tel. 052 - 398 81 52
Hotel „Royal”	ul. Ostrowskiego 17, Czersk, tel. 052 - 398 42 76
Motel „Stary Młyn”	ul. Chojnicka 47, Łąg, tel. 052 – 398 68 58
Hotel BRUSY	ul. Armii Krajowej 1, 89-632 Brusy
Pensjonaty / Kwatery wiejskie/ leśniczówki	
Gmina Chojnice	
PENSJONATY	
„Bessertówka”	Charzykowy, ul. Turystyczna 9, tel. 052 – 398 81 65
„D’Artagnan”	Charzykowy, ul. Długa 34, tel. 052 – 398 84 07, tel./fax. – 398 82 56
„Pod Różą”	Charzykowy, ul. Długa 33, tel. 090 34 96 40 (tel. 398 81 59)
„Realbud”	Kraków sp. z o. o., Drzewicz, tel./fax 052 – 398 11 01
„Kachlinówka”	Zbeniny 6, tel. 052 – 398 56 71, 052 – 398 56 72
Gmina Brusy	
LEŚNICZÓWKI	
D. Kryst	Widno 7, 89 – 606 Swornegacie, tel. 398 17 83
I. Szurlej	Widno 1, 89 – 634 Leśno, tel. 398 17 84

M. Daniłko	Leś. Czernica, 89 – 631 Męcikał, tel. 398 16 94
W. Adameczyk	Leś. Leśno, tel. 398 17 70
Gmina Czersk	
„U Wyrowińskich” -pensjonat	ul. Odrodzenia 19, 89 – 642 Rytel, tel. 398 52 89
C. Łapiński	Leś. Jeziorko, 89 – 650 Czersk, tel. 398 51 25
Ośrodki wypoczynkowe	
Gmina Chojnice	
Ośrodek Kolonijno – Wczasowy	Babilon 2, tel./fax 052 – 39 880 42
Ośrodek Wypoczynkowy „Jaś”	Babilon 3, tel. 398 80 75
„Motor”, Ośrodek Związku Zawodowego Pracowników Drogownictwa,	Bachorze, tel./fax 052 – 398 80 08
Ośrodek Wypoczynkowy Banku Gospodarki Żywnościowej o/w Bydgoszczy	Charzykowy, tel. 052 – 32 246 31
Ośrodek Wypoczynkowy Zakładu Energetycznego Bydgoszcz S.A	Charzykowy, tel. 052 – 39 745 81, 052 – 37 423 33
Ośrodek Wypoczynkowy Szkolenia Wodnego i Zawodowego Kierowców,	Charzykowy, tel. 052 – 39 881 42
Ośrodek Wypoczynkowy „Łukomie”	Charzykowy, ul. Wzgórze 3, tel. 052 – 398 84 09
Ośrodek Wypoczynkowy NBP	Charzykowy, ul. Długa 73, tel. 052 – 398 82 58
Ośrodek Wypoczynkowy „Wega”	Charzykowy, ul. Turystyczna 43, tel. 052 - 397 11 09, 052 – 39 881 74
Ośrodek Wypoczynkowy ChKŻ	Charzykowy, ul. Rybacka, tel. 052 – 398 81 20
Ośrodek Wypoczynkowy LKS	Charzykowy, ul. Rybacka, tel. 052 – 398 81 60
Ośrodek Wypoczynkowy PKP	Charzykowy, ul. Jeziorna 76c, tel. 052 – 397 45 91 w. 460
Ośrodek Wypoczynkowy „Kameralny”	Charzykowy, ul. Wczasowa 1, tel. 052 – 397 11 09, 052 – 398 81 50
Ośrodek Wypoczynkowy „Kaszub”,	Charzykowy, ul. Długa 75, tel. 052 – 398 80 15
Ośrodek Kolonijno-Wczas., Szkoła Podstawowa	Charzykowy, ul. Szkolna 1, tel. 052 – 398 81 04
Ośrodek Wypoczynkowy LOK ,	Charzykowy, ul. Turystyczna 36, tel. 052- 398 80 15
Edyta Magolewska-Płotka,	Charzykowy, ul. Długa 7, tel. 052 – 39 880 05
Ewa Duraj	Charzykowy, ul. Długa, tel. 052 – 39 881 30
Ośrodek Wypoczynkowy „Drzewicz”	Drzewicz, p. H, U Soszko, Swornegacie, tel./fax. 052 398 12 20, tel.kom 0603 743 943
Ośrodek Wypoczynkowy Okręgowego Urzędu Miar w	Funka, tel. 052 – 32 206 06

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork
2003–2004 r.

Bydgoszczy	
Ośrodek Wypoczynkowy „Funka”	Funka, tel. 052 – 39 880 07; tel. kom. 0502 517 555
Harcerskie Centrum Edukacji Ekologicznej	Funka, tel./fax 052 – 39 880 09
Ośrodek Wypoczynkowy Ministerstwa Sprawiedliwości,	Małe Swornegacie 89-608, tel. 052 – 39 812 36
Ośrodek Wypoczynkowy „Przystań”	Małe Swornegacie, tel. 052 – 39 812 36
Ośrodek Wypoczynkowy „Ew-wa”	Swornegacie, ul. Jeziorna, tel. 052 – 39 811 30
Ośrodek Wypoczynkowy „Psia Góra”	ul. Podgórna 12, Swornegacie, tel. 052 – 39 811 60
Ośrodek Wypoczynkowy Stancji Wodnej PTTK	Swornegacie, tel. 052 – 39 812 26; 052 – 39 811 38
Ośrodek Kolonijno - Wczasowy, Szkoła Podstawowa	Swornegacie, ul. Szkolna 5, tel. 052 – 39 811 26
Gmina Brusy	
OW ZHP Gdynia	Męcikał, Czernica, 89 – 632 Brusy
OSW AMW Gdynia	Męcikał, Czernica, 89 – 632 Brusy, tel. 398 16 75
Gospodarstwa agroturystyczne	
Nazwa / właściciel	Adres, opis położenia, warunki
Gmina Chojnice	
Stowarzyszenie Agroturystyczne „Sworacy”	Swornegacie 89-608, ul. Jeziorna 5, tel./fax 052 – 39 814 34
Edyta Magolewska-Plotka	Charzykowy, ul. Długa 7, tel. 052 – 39 880 05
Ewa Duraj	Charzykowy, ul. Długa, tel. 052 – 39 881 30, 052 – 39 886 19
Adam Jazdzewski	Kamionka 1, tel. 052 – 39 814 14
„Wigwam”; Anna i Stanisław Gostomczyk	Kokoszka 89-608, tel. 052 – 39 811 61
„Na Cyplu”; Mirosława i Franciszek Stoltman	Kokoszka 89-608, tel. 052 – 39 814 27
„Pod Pługiem”; Anna Czernicka	89-608 Owink 2, tel. 052 – 39 812 56
„U Ewy i Marka”; Ewa i Marek Rudnikowie	89-608 Owink 4, tel. 052 – 39 812 15
Jerzy Borzyszkowski	89-608 Płesno 5, tel. 052 – 39 811 40
Ryszard Rynkowski	89-608 Płesno, tel. 052 – 39 811 41
„Łączka”; Halina Frankenstein	Swornegacie 89-608, ul. Międzymostowa 19, tel. 052 – 39 812 39
„4 Świerki”; Bożena i Jerzy Chwiałkowsy	Swornegacie 89-608, ul. Jeziorna 5, tel. 052 – 39 814 34
„Brzozowe Zacisze”; Róża Schada-Borzyszkowska	Swornegacie 89-608, ul. Szkolna 11, tel. 052 – 39 811 12
„U Karola”; Karol Szulc	Swornegacie 89-608, tel. 052 – 39 811 73

„Pod Lasem”; Paweł Trapp	Swornegacie 89-608, ul. Szkolna 13, tel. 052 – 39 811 15
Jadwiga i Bronisław Jankowscy	Swornegacie 89-608, ul. Jeziorna 10, tel. 052 – 39 811 66
Teresa Plewińska	Swornegacie 89-608, ul. Szeroka 4, tel. 052 – 39 811 18
Agnieszka i Jakub Kuczyńscy	Swornegacie 89-608, ul. Willowa 16, tel. 052 – 39 814 66
Barbara i Rajmund Rybińscy	Swornegacie 89-608, ul. Leśna 4, tel. 052 – 39 812 60
Edmund Meyer	Swornegacie 89-608, ul. Jeziorna 1, tel. 052 – 39 811 51
„Pod Sosną”; Zbigniew Chrapkowski	Swornegacie 89-608, ul. Sosnowa 3, tel. 052 – 39 811 34 tel. kom. 0608 249 875
Urszula i Stanisław Szulc	Swornegacie 89-608, ul. Leśna 8, tel. 052 – 39 812 65
Donata Gierszewska	Swornegacie 89-608, ul. Mestwina 7, tel. 052 – 39 811 13
Mirosława i Piotr Kak	Swornegacie 89-608, ul. Wąska 9, tel. 052 – 39 814 25
Jan i Lucyna Wróblewscy	Swornegacie 89-608, ul. Szeroka 2, tel. 052 – 39 812 64
„Cichy Zakątek”; Maria i Zdzisław Wydrych	Swornegacie 89-608, ul. Leśna 6, tel. 052 – 39 811 02
Andrzej Kubiak	Swornegacie 89-608, ul. Mestwina 2, tel. 052 – 39 811 29
Zofia i Edward Stosik	Swornegacie 89-608, ul. Leśna 2, tel. kom. 0603 199 802
Stefan Cistowski	Swornegacie 89-608, ul. Okrężna, tel. 052 – 39 812 06
„Ciecz”; Zofia i Grzegorz Wiśniewscy	Swornegacie 89-608, ul. Mostowa 11, tel. 052 – 39 812 49
Teresa i Janusz Plewińscy	Swornegacie 89-608, ul. Szeroka 4, tel. 052 – 39 811 18
„U Antka”; Aniela i Antoni Borzyszkowscy	89-608 Zbrzyca 10, tel. 052 – 39 812 66
Gmina Brusy	
A.Treder	Skoszewo 12, 89-634 Leśno, tel. 398 20 61
K. Mikołajczyk	Skoszewo 13, 89-634 Leśno, tel. 398 20 59
E.Januszewski	Męcikał , Nad Brdą 37
L.Kaszubowski	Skoszewo 89-634 Leśno, tel. 398 17 67
Z. Wielewski	Rolbik Młyn, tel. 398 17 24
L.Szymlek	Klonawa 21, 89-634 Leśno, tel. 554 19 36
F. Piekarski	Czapiewice wyb. 7, 89 – 632 Brusy, tel. 398 32 32
B. i Z. Las	Skoszewo, 89 – 634 Leśno, tel. 398 20 62
Zaborski Pensjonat Agroturystyczny	Leśno wyb., 89 – 634 Leśno, tel. 554 18 18

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork
2003–2004 r.

I.Leszczyńska	Kaszuba 5, 89-634 Leśno, tel. kom 0600 022 622
Henryk Głowczewski	Peplin, 89-634 Leśno
Gmina Czersk	
Zagroda „Na bagnach” M. I B. Jankowscy -	89 – 504 Legbąd, tel. 398 89 93
R. Ciuk	Złotowo wyb. Pod Strugę 17, tel. 398 90 92, tel. kom. (0605) 114 852
J. Marczevska	Bagna 5, 89 – 504 Legbąd, tel. 395 55 38
L. Wnuk	Dąbki 14, 89 – 650 Czersk, tel. 398 44 22
„Ściernisko” S. Miecznik	Żukowo, 89 – 642 Rytel, tel. 395 54 36, tel. kom. (0606) 217 639
Kwatery wiejskie w Rytlu	Punkt inf. Kawiarnia „Kaprys” w Rytlu
Gmina Konarzyny	
S. Lemańczyk	Konarzynki, tel. (0-59) 833 10 68
Kosikowski	Ciecholewy 19, tel. (0-59) 833 19 26
Karandyszewska	Konarzynki 2, tel. (0-59) 833 46 43

Powiat kartuski	
Nazwa	Adres, opis położenia, warunki
Hotel KORMAN	Kartuzy, ul. 3 Maja, tel. 685-34-00, apartamentów i pokoi, basen, sauna, Restauracja Złota Jesień, położony przy drodze wylotowej z Kartuz na Gdynię
KANIA LODGE	Sitna Góra, tel. 090-50-27-41 (pensjonat/motel)
BURCZYBAS	Dzierżążno, tel. 681-26-56 (pensjonat/motel)
SOBÓTKA	Ręboszewo, tel. 681-38-40 (pensjonat/motel)
ELDORADO	Brodnica Dolna 1, tel. 684-52-81 (pensjonat/motel)
MARIA	Borowo, ul. Długa 26, tel. 681-35-39 (pensjonat/motel)
KOWALÓWKA	Borkowo, ul. Kartuska 73, tel. 685-84-08 (pensjonat/motel)
JOANNA	Borowo, ul. Wyzwolenia 4 a, tel. 681-34-52 (pensjonat/motel)
Schronisko Młodzieżowe	Kartuzy, ul. Wzgórze Wolności, tel. 681-18-17, sezonowe
Schronisko Młodzieżowe	Brodnica Górna, tel. 684-52-24, sezonowe
Turus	Borowo, ul. Gdańska 43, tel. 681-26-63, camping nad Jeziorem Karlikowskim, pomost, przystań kajakowa?
Camping nr 4	Dzierżążno, tel. 681-26-56
U CZÓRLIŃSZCIEGO	Chmielno, ul. Gryfa Pomorskiego 63, tel. 684-22-78, Hotel
U WŁADKA	Chmielno, ul. Świętopełka 4, tel. 684-22-65, PENSJONAT

ŚWIT	Chmielno, ul. Grodzisko 1, tel. 684-22-38, ośrodek wypoczynkowy
PERELKA	Chmielno, ul. Grodzisko 3, tel. 684-22-71, ośrodek wypoczynkowy
RELAKS	Chmielno, ul. Grodzisko 8, tel. 684-22-33, ośrodek wypoczynkowy
KREFTA	Chmielno, ul. Grodzisko 10, tel. 684-22-34, ośrodek wypoczynkowy
DANUSIA	Zawory, Chmielno, tel. 684-22-00, ośrodek wypoczynkowy
OW Politechniki Wrocławskiej	Chmielno, ul. Grodzisko 6, tel. 684-22-67, ośrodek wypoczynkowy
ELF	Czapielski Młyn, 83-324 Brodnica Górna, tel. 684-52-85, ośrodek wypoczynkowy
Szkolne Schronisko Młodzieżowe PTSM	Chmielno, ul. Gryfa Pomorskiego 33, tel. 684-23-22, ośrodek wypoczynkowy
Szkolne Schronisko Młodzieżowe	Łączyńska Huta, tel. 684-50-02, ośrodek wypoczynkowy
Camping TAMOWA	Zbigniew Bładowski, Zawory, Chmielno, tel. 684-25-35, ośrodek wypoczynkowy
CARITAS	Warzenko, tel. 552-80-12, ośrodek wypoczynkowy
GOVI	Gowidlinko, tel. 685-68-05, 341-82-28, ośrodek wypoczynkowy
DAJANA	Gowidlinko, tel. 685-65-75, 620-41-78, ośrodek wypoczynkowy
RANCHO KAZIMIERZÓWKA	Kamienicki Młyn, tel. 681-93-69, ośrodek wypoczynkowy
Zajazd KASZUBSKI	Sierakowice, ul. Lęborska 27, tel. 681-60-31, ośrodek wypoczynkowy
KARCZMA KASZUBSKA	Gowidlino, ul. Kartuska 34, tel. 685-62-10, ośrodek wypoczynkowy
Zajazd JEZIORANKA	Ostrzyce, Goręczyno, tel. 684-17-83, pensjonat
OSTRZYCKI	Ostrzyce, Goręczyno, tel. 684-17-89, pensjonat
U STOLEMA,	Ostrzyce 196, Somonino, tel. 684-17-77, 684-18-77
GOŚCINIEC PELPLIŃSKI	Ostrzyce, Goręczyno, tel. 684-16-90, pensjonat
NAD RADUNIĄ	Ostrzyce, Goręczyno, tel. 684-16-62, pensjonat
OSTRZYK	Ostrzyce, Goręczyno, tel. 684-16-87, ośrodek wypoczynkowy, camping, pole namiotowe
JEZIORANKA	Ostrzyce, Goręczyno, tel. 684-17-83, ośrodek wypoczynkowy
ZIELONY MŁYN	Ostrzyce, Goręczyno, tel. 684-16-86, ośrodek wypoczynkowy
STOLEMEK	Ostrzyce, Somonino, tel. 684-17-77, 684-18-77, camping, pole namiotowe
HUBERTÓWKA	Wieżyca, tel. 684-38-96, Prywatny Dom Wczasowy
U ZBÓJA	Gołubie, tel. 684-36-57, Ośrodek Wczasów Zdrowotnych
MODROK	Łączyno, tel. 684-32-51, ośrodek wypoczynkowy
NAUTA	Krzeszna, tel. 684-38-20, ośrodek wypoczynkowy

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork
2003–2004 r.

OW Gdańskiej Stoczni Remontowej	Stężyca, tel. 684-33-91, ośrodek wypoczynkowy
OW Zespołu Elektrociepłowni Gdańsk S.A.	Krzeszna, tel. 684-38-15, ośrodek wypoczynkowy
POD WIEŻYCĄ	Wieżyca, tel. 684-38-69, ośrodek wypoczynkowy
RUSAŁKA	Pierszczewko, tel. 684-38-91, ośrodek wypoczynkowy
SKORPION	Zgorzale, tel. 684-34-69, ośrodek wypoczynkowy
START	Zgorzale, tel. 684-32-53, ośrodek wypoczynkowy
WALD TOUR, przedsiębiorstwo turystyczne	Gołubie, ul. por. Dambka 4, tel./fax 684-37-39, tel. 684-37-87, ośrodek wypoczynkowy
STOCZNIA GDYNIA S.A.	Wieżyca, tel. 684-38-26, ośrodek wypoczynkowy
	Krzeszna, tel. 684-38-30, ośrodek wypoczynkowy
PODRÓŻNIK	Sulęcyno, tel. 684-40-31, ośrodek wypoczynkowy
SMS	Sulęcyno, Al. Zwycięstwa 23, tel. 684-40-24, ośrodek wypoczynkowy
LEŚNY DWÓR	Sulęcyno, ul. Żeromskiego 15, tel. 684-40-60, ośrodek wypoczynkowy
MAUSZ	Ostrów, tel. 684-40-09, ośrodek wypoczynkowy
SI BAŁTYK	Kłodno, tel. 684-40-58, ośrodek wypoczynkowy
WYPOCZYNEK U MIETKA	Kłodno, tel. 684-40-98, ośrodek wypoczynkowy
KOMERS	Żakowo, tel. 684-40-56, ośrodek wypoczynkowy
Chata BARYŁA	Zdunowice, tel. 684-41-07, ośrodek wypoczynkowy
Camping nr 51	Sulęcyno, tel. 684-40-54
KOWALÓWKA	Borkowo, ul. Kartuska 73, tel. 685-84-08, pensjonat
OLEŃKA	Tuchom 93, tel. 552-80-76, ośrodek wypoczynkowy
Gospodarstwa agroturystyczne	
Nazwa / właściciel	Adres, opis położenia, warunki
Hanna Stolarek - Bohnke	Ostrzyce, Droga Kaszubska, 83-311 Goręczyno; położone w dolinie otoczonej lasami nad Jeziorem Ostrzyckim, na terenie Kaszubskiego Parku Krajobrazowego; cztery 2- i 5-cio osobowe pokoje z łazienkami, kuchenkami i sprzętem RTV, otoczone ogrodem wypoczynkowym; dostępność kortów tenisowych, wypożyczalni sprzętu wodnego i rowerów terenowych;
Bogusław Dullak	Jeziorna 34, 83-341 Gowidlino; położenie we wsi Gowidlino, blisko Jeziora Gowidlińskiego; okolica sprzyja wędkowaniu, jeździe rowerowej i sportom wodnym; siedem pokoi 2-, 3- i 4-osobowych z łazienkami; pokój wypoczynkowy z TV, kuchnia z pełnym wyposażeniem; gospodyni przygotowuje codziennie całodzienne wyżywienie;

	wieczorami dla gości organizowane są imprezy taneczne;
Regina Matuszczak	Nowalczyso 167, 83-342 Kamienica Królewska; 'Leśniczówka' położona w centrum dużego kompleksu Lasów Mirachowskich na Kaszubach na terenie Kaszubskiego Parku Krajobrazowego. Doskonałe miejsce dla szukających ciszy i spokoju, spragnionych kontaktu z naturą i szukających odosobnienia - nie tęskniących za widokiem ludzi. Wszystko to jest osiągalne w doskonałych warunkach, bez wyrzeczeń cywilizacyjnych i w dodatku z wyśmienitą 'domową' kuchnią. Miejsce wykorzystywane także do pracy twórczej i naukowej.
Gabriela i Robert Koleczyński	83-311 Goreczyno, ul. Kasztelańska 9; Drewniany dworek kryty strzechą kaszubską, położony na skraju lasu, nad jeziorem. Komfortowo wyposażony: sala grillowa, bar kawowy, sala bilardowa, sala do tenisa stołowego, sala konferencyjna (kino domowe), sala TV. Na terenie posesji specjalne miejsce na palenie ogniska lub grillowanie. Gospodarze oferują wszelkie dania kuchni regionalnej i staropolskiej, z pieczeniem dzika i prosiaka włącznie. Organizują wycieczki po Kaszubach wozami drabiniastymi i bryczkami.
Teresa Brzezińska	Sznurki 115; 83-324 Brodnica Górna; W tradycyjnym gospodarstwie rolnym w miesiącach maj - wrzesień na turystów czekają 4 pokoje: 3 czteroosobowe i 1 dwuosobowy. Gospodyni oferuje całodzienne wyżywienie, istnieje też możliwość samodzielnego przygotowania posiłków. Kwatera położona niedaleko lasu, w gospodarstwie można wypożyczyć rowery i sprzęt wodny oraz wędkować.
Maria i Andrzej Kostuch	ŁABĘDŹ ul. Wichrowe Wzgórze 13, 83-333 Chmielno; Chmielno to jedna z najładniejszych miejscowości Szwajcarii Kaszubskiej. Dom tej gościnnej rodziny leży nad Jeziorem Kłodno. Dwa pokoje mają balkony z widokiem na jezioro. Goście mogą korzystać z wyposażonej kuchni, mimo że gospodarze oferują pełne wyżywienie (dania kaszubskie). W okolicy są doskonałe trasy rowerowe i szlaki kajakowe z łańcuchem Jezior Raduńskich. W pobliskim Muzeum Neclów podziwiać można pracę garncarzy, a w miejscowym domu kultury obejrzeć występy kaszubskiego zespołu folklorystycznego. Do dyspozycji gości gratis łódki oraz rowery.
Maryla Szalewska	Ostrzyce, ul. Droga Kaszubska 29, 83-311 Goreczyno; Kwatera agroturystyczna położona w centrum wsi - Pokoje Gościnne „U Maryli”. Gospodarze prowadzą gospodarstwo rolne roślinne i zwierzęce (trzoda, krowy, konie, kury). Dla gości przygotowano osobny budynek hotelowy z 11 pokojami dla 35 osób, duży ogród z grillem, ogniskiem, placem zabaw dla dzieci i boiska, bezpieczny parking. Gospodarze polecają smaczną kuchnię domową z regionalnymi potrawami. Zimą istnieje możliwość organizowania kuligów z ogniskiem. Piękny teren do biegów narciarskich. Właściele zapraszają rodziny, grupy zorganizowane, Zielone Szkoły.
Gmina Chmielno – kwatery agroturystyczne	Chmielno – łącznie 9 kwatery
	Przewóz – 3 kwatery
	Zawory – 3 kwatery

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork
2003–2004 r.

	Bukowinki – 1 kwatera
	Borzestowo – 1 kwatera
	Lampa – 1 kwatera
	Garcz – 1 kwatera
Gmina Chmielno – kwatery prywatne	Chmielno – 22 kwatery
	Zawory – 5 kwater
	Garcz – 2 kwatery
	Miechucino – 2 kwatery
	Lampa – 1 kwatera
	Reskowo – 1 kwatera
Gmina Kartuzy – kwatery prywatne	Łapalice – 2 kwatery
	Brodnica Dolna – 1 kwatera
	Kiełpino – 1 kwatera
Gmina Przodkowo – kwatera agroturystyczna	Przodkowo – 1 kwatera
Gmina Sulęczyno – kwatery agroturystyczne i prywatne	Sulęczyno – 13 kwater
Gmina Żukowo – kwatera agroturystyczna	Żukowo – 1 kwatera
Gmina Sierakowice – kwatery agroturystyczne	Sierakowice – 4 kwatery
	Gowidlino – 5 kwater
	Kamienica Królewska – 9 kwater
	Kamienica Młyn – 1 kwatera
	Karłowo – 1 kwatera
	Łączki – 1 kwatera
	Miechucino – 1 kwatera
Gmina Sierakowice – kwatery prywatne	Sierakowice – 7 kwater
	Gowidlino – 6 kwater
	Kamienica Królewska – 1 kwatera
	Miechucino – 1 kwatera
	Borzestowo – 1 kwatera
Gmina Somonino – kwatery agroturystyczne	Ostrzyce – 6 kwater
	Starkowa Huta – 1 kwatera
Gmina Stężycza – kwatery agroturystyczne	Gołubie – 1 kwatera
	Krzyszna – 1 kwatera

	Przyrowie – 1 kwatery
	Szybark – 1 kwatery
	Zgorzale – 1 kwatery

Powiat kościerski	
Nazwa	Adres, opis położenia, warunki
Miasto Kościerzyna	
Zajazd „Gryf”	ścierzyna, ul. Ogrodowa 4, tel. 686-31-55
Zajazd „Nadia Grunau”	83-400 Kościerzyna, ul. Norwida 33A, tel. 686-26-16, 686-66-95
Kwatery prywatne	
Pokoje do wynajęcia	ścierzyna, ul. Sienkiewicza 1, tel. 686-62-77
Pokój gościnny – apartament Zieliński Mieczysław	ul. Jeziorna, 83-400 Kościerzyna, tel. 0609 572 240
Motel	
Maszk	ul. Drogowców, 83-400 Kościerzyna, tel. 686-23-58 (giga therm)
Gmina Kościerzyna	
Hotele	
„Niedźwiadek”	Wdzydze Kiszewskie, 83-406 Wąglikowice, tel. 686-13-13, liczba miejsc 126, pokoje w hotelowcu: 2-osobowe (31), 3-osobowe (2), x-osobowe (8 apartamentów), umywalka, prysznic, toaleta w pokoju; restauracja, kawiarnia, parking, wypożyczalnia sprzętu sportowego, wodnego, kąpielisko i przystań dla jachtów; pokoje w domkach letniskowych: x-osobowe (8), umywalka, prysznic, toaleta; ponadto do dyspozycji gości kort tenisowy, boiska sportowe, sauna, rożen, garaże, bilard, rowery, jazda konna, możliwość przyjazdu ze zwierzętami; hotel organizuje dyskoteki, dancingi, kursokonferencje.
„Gołuń”	Gołuń, 83-406 Wąglikowice, tel/fax 686-11-88, tel. 686-11-87, liczba miejsc 120, www.hotel-golun.com.pl , e-mail: golun@hotel-golun.com.pl , pokoje 2-osobowe, 3-osobowe, x-osobowe (apartament), umywalka, prysznic, toaleta w pokoju, restauracja, kawiarnia, parking, wypożyczalnia sprzętu sportowego i wodnego, rowerów kąpielisko, przystań, ponadto do dyspozycji gości garaże, rożen, sauna, kort tenisowy, boiska sportowe, bilard, możliwość zorganizowania kursokonferencji.
„Garczyn”	83-407 Łubiana, tel. 686 28 86, e-mail: garczyn@hoga.pl , liczba miejsc 272; pokoje w hotelowcu 2-osobowe, 3-osobowe, umywalka, prysznic, toaleta w pokoju; jadalnia, kawiarnia, parking, wypożyczalnia sprzętu sportowego i wodnego, kąpielisko; pokoje w domkach letniskowych 3-osobowe, x-osobowe (4), prysznic w hotelowcu, toaleta w domku; ponadto do dyspozycji gości: świetlica, boiska sportowe, kort tenisowy.

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork
2003–2004 r.

Domy Wypoczynkowe	
„Helena”	Wdzydze Kiszewskie, 83-406 Wąglikowice, tel. 686-13-08, liczba miejsc 25, pokoje 2-osobowe, 3-osobowe, x-osobowe (12), umywalka w pokoju, prysznic, toaleta na korytarzu, jadalnia, parking, wypożyczalnia sprzętu sportowego, rowerów, bojerów, ponadto do dyspozycji gości świetlica, rożen, garaż, możliwość przyjazdu ze zwierzętami.
„Gabriela”	Wdzydze Kiszewskie, 83-406 Wąglikowice, tel. 686-13-23, liczba miejsc 38, pokoje 2-osobowe, 3-osobowe, x-osobowe (12), umywalka w pokoju, prysznic, toaleta na korytarzu, jadalnia, parking, wypożyczalnia sprzętu sportowego, rowerów, bojerów, ponadto do dyspozycji gości świetlica, rożen, garaż, możliwość przyjazdu ze zwierzętami.
„Danuta”	Wdzydze Kiszewskie, 83-406 Wąglikowice, tel. 686-12-92, liczba miejsc 34, pokoje 2-osobowe, 3-osobowe, x-osobowe (12), umywalka w pokoju, prysznic, toaleta na korytarzu, jadalnia, parking, wypożyczalnia sprzętu sportowego, rowerów, bojerów, ponadto do dyspozycji gości świetlica, rożen, garaż, możliwość przyjazdu ze zwierzętami.
„Zacisze”	Wdzydze Kiszewskie, 83-406 Wąglikowice, tel. 686-12-28, liczba miejsc 50, pokoje 2-osobowe, 3-osobowe, x-osobowe (4), umywalka w pokoju, prysznic, toaleta na korytarzu, jadalnia, parking, wypożyczalnia sprzętu sportowego, rowerów, ponadto do dyspozycji gości świetlica, boiska sportowe, kort tenisowy.
Ośrodki wypoczynkowe	
„Portus I”	Gołuń, 83-406 Wąglikowice, tel. 686-12-12, liczba miejsc 215, pokoje w domkach letniskowych, 2-osobowe, 3-osobowe, x-osobowe (4), umywalka prysznic, toaleta w domku, jadalnia, kawiarnia, parking, wypożyczalnia sprzętu sportowego, wodnego, rowerów, kąpielisko, przystań, ponadto do dyspozycji gości biblioteka, świetlica, kort tenisowy, boiska sportowe; możliwość przyjazdu ze zwierzętami.
„Portus II”	Gołuń-Wdzydze, 83-406 Wąglikowice, tel. 686-12-70, liczba miejsc 224, pokoje w hotelowcu 2-osobowe, 3-osobowe, x-osobowe (4), umywalka w pokoju; prysznic, toaleta na korytarzu; jadalnia, kawiarnia, parking, wypożyczalnia sprzętu sportowego i wodnego, kąpielisko, przystań; pokoje w domkach letniskowych: 2-osobowe, 3-osobowe, x-osobowe (4), umywalka, prysznic, toaleta w domku; ponadto do dyspozycji gości kort tenisowy, biblioteka, boiska sportowe, rożen, świetlica, bilard, rowery, kuchnia, jazda konna, możliwość zorganizowania kursokonferencji i przyjazdu ze zwierzętami.
Ośrodek Wypoczynkowo-Hotelowy „Debrzyno”	83-406 Wąglikowice, tel/fax 686-72-04, 686-70-48, www.baustal.com.pl/debrzyno , e-mail: debrzyno@baustal.com.pl , liczba miejsc 200; pokoje w hotelowcu 2-osobowe, 3-osobowe, x-osobowe (apartamenty), umywalka, prysznic, toaleta w pokoju; jadalnia, kawiarnia, parking, wypożyczalnia sprzętu sportowego i wodnego, kąpielisko, przystań; pokoje w domkach letniskowych 3-osobowe, x-osobowe, wolnostojące sanitariaty; ponadto do dyspozycji gości: świetlica, siłownia, kort tenisowy, boiska sportowe, rożen, możliwość przyjazdu ze zwierzętami, ośrodek organizuje dyskoteki, dancingi,

	kursokonferencje.
„Czarlina”	Czarlina, 83-406 Wąglikowice, tel. 686-11-91, liczba miejsc 224, pokoje w hotelowcu: 2-osobowe, x-osobowe (4), umywalka, prysznic, toaleta w pokoju, jadalnia, kawiarnia, parking, wypożyczalnia sprzętu sportowego i wodnego, kąpielisko, przystań; pokoje w domkach letniskowych: x-osobowe (4,5), umywalka, prysznic, toaleta w domku, ponadto do dyspozycji gości świetlica, boiska sportowe, kręgielnia, możliwość zorganizowania kursokonferencji i przyjazdu ze zwierzętami.
Ośrodek Szkoleniowo -Wypoczynkowy „Relax”	Stawiska, 83-431 Stary Bukowiec, tel/fax 686-41-72, tel. 686-25-96, www.relax.bim.net.pl , e-mail: relax@bim.net.pl , liczba miejsc 157, pokoje w hotelowcu: 1-osobowe, 2-osobowe, 3-osobowe, x-osobowe (apartamenty), umywalka, prysznic, toaleta w pokoju, jadalnia, kawiarnia, parking, wypożyczalnia sprzętu sportowego, wodnego, rowerów, kąpielisko, przystań, ponadto do dyspozycji gości świetlica, boiska sportowe, kort tenisowy, garaże, siłownia, sauna, rożen, biblioteka,, ośrodek organizuje dyskoteki, dancingi, kursokonferencje, możliwość przyjazdu ze zwierzętami; kemping.
„Kormoran”	Sycowa Huta, 83-406 Wąglikowice, tel. 686-29-65, 601-983-515, liczba miejsc 208, pokoje w hotelowcu: 2-osobowe, 3-osobowe, x-osobowe (apartamenty), umywalka, prysznic, toaleta w pokoju, jadalnia, kawiarnia, parking, wypożyczalnia sprzętu sportowego i wodnego, kąpielisko, przystań; pokoje w domkach letniskowych: 3-osobowe, x-osobowe (4), umywalka, prysznic, toaleta w domku; ponadto do dyspozycji gości świetlica, boiska sportowe, kort tenisowy, sauna, bilard, ośrodek organizuje dyskoteki, dancing, kursokonferencje, możliwość przyjazdu ze zwierzętami.
„Worzalówka”	Lubiana, tel. 687-44-26, liczba miejsc 40, pokoje w domkach letniskowych 2-osobowe, umywalka, prysznic, toaleta w domku; kawiarnia, parking, wypożyczalnia sprzętu sportowego i wodnego, kąpielisko, przystań, ponadto do dyspozycji gości świetlica, kort tenisowy, boiska sportowe, siłownia, kuchnia ośrodek organizuje dyskoteki, dancingi, kursokonferencje, możliwość przyjazdu ze zwierzętami.
„Szarlota”	Szarlota, 83-400 Kościerzyna, tel. 686-42-91, 686-77-55, 686-25-92 www.szarlota.com.pl , e-mail: szarlota@szarlota.com.pl , liczba miejsc 413, pokoje w hotelowcu 2-osobowe, 3-osobowe, x-osobowe (4), umywalka w pokoju, prysznic, toaleta na korytarzu; jadalnia, kawiarnia, parking, wypożyczalnia sprzętu sportowego i wodnego, kąpielisko, przystań; pokoje w domkach letniskowych 3-osobowe, x-osobowe (4), prysznic w hotelowcu, toaleta w domku; ponadto do dyspozycji gości: świetlica; możliwość przyjazdu ze zwierzętami, ośrodek organizuje dyskoteki, dancingi, kursokonferencje.
„Mała Szarlota”	Szarlota, 83-400 Kościerzyna, tel. 686-42-90, liczba miejsc 114, pokoje w domkach letniskowych 2-osobowe, 3-osobowe, x-osobowe (5), umywalka, prysznic, toaleta w domku; jadalnia, kawiarnia, parking, wypożyczalnia sprzętu sportowego, wodnego, rowerów, kąpielisko, przystań; ponadto do dyspozycji gości: siłownia, bilard, kort tenisowy, boiska sportowe, sauna, rożen, biblioteka; możliwość przyjazdu ze zwierzętami; ośrodek organizuje dyskoteki, dancingi, kursokonferencje.

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork
2003–2004 r.

Studencka Spółdzielnia Pracy	Rybaki, 83-400 Kościerzyna, tel. 686-26-01, 686-44-54, liczba miejsc 112, pokoje w domkach letniskowych: 2-osobowe, 3-osobowe, x-osobowe (4), umywalka, prysznic, toaleta w domku; jadłodajnia, kawiarnia, parking, wypożyczalnia sprzętu wodnego i sportowego, kąpielisko, przystań; ponadto do dyspozycji gości świetlica, boiska sportowe, kort tenisowy, biblioteka, ośrodek organizuje dyskoteki, dancingi, kursokonferencje, możliwość przyjazdu ze zwierzętami.
„AS”	Wdzydze Kiszewskie, 83-406 Wąglikowice, tel. 602 66 86 37, liczba miejsc 24, pokoje w domkach letniskowych, x-osobowe (6), umywalka, prysznic, toaleta w domku, parking, wypożyczalnia sprzętu sportowego, wodnego, kąpielisko, ponadto do dyspozycji gości kort tenisowy, boiska sportowe, rożen, telewizja.
„Leśny”	Gołuń, 83-406 Wąglikowice, tel. 686-28-69, liczba miejsc 52
UT „Kaszuby”	Gołuń, 83-406 Wąglikowice, tel. 686-11-80, 686-27-60, liczba miejsc: 32, pokoje w domkach letniskowych, 2-osobowe, x-osobowe (5), wolnostojące sanitariaty, parking, ponadto do dyspozycji gości pole namiotowe, boiska sportowe, możliwość przyjazdu ze zwierzętami.
Ośrodek Wypoczynkowy „Sudomie”	Łubiana, 83-407 Łubiana, tel. 686-43-87, liczba miejsc: 120, pokoje w domkach letniskowych: 3-osobowe, umywalka, prysznic, toaleta w domku; jadłodajnia; kawiarnia, parking, wypożyczalnia sprzętu sportowego i wodnego, kąpielisko, świetlica.
„Skorzewo”	Skorzewo, 83-322 Stężycza, tel. 686-43-63, 686-37-39, liczba miejsc: 156, pokoje w domkach letniskowych 3-osobowe, x-osobowe (4), umywalka w domku, wolnostojące sanitariaty; jadłodajnia, kawiarnia; parking, wypożyczalnia sprzętu sportowego i wodnego, kąpielisko, przystań; ponadto do dyspozycji gości: świetlica, boiska sportowe; możliwość przyjazdu ze zwierzętami; ośrodek organizuje dyskoteki, dancingi, kursokonferencje.
Kempingi	
ABC	Wdzydze Kiszewskie, 83-406 Wąglikowice, tel. 686-13-04, liczba miejsc: 350, pokoje w domkach letniskowych, x-osobowe (4), wolnostojące sanitariaty, parking, ponadto do dyspozycji gości stołówka kempingowa.
Kemping nr 158	Wdzydze Kiszewskie, 83-406 Wąglikowice, tel. 090 674 994, liczba miejsc: 410, pokoje w domkach letniskowych 3-osobowe, x-osobowe, wolnostojące sanitariaty, restauracja, kawiarnia, wypożyczalnia sprzętu sportowego, wodnego, kąpielisko i przystań, ponadto do dyspozycji gości świetlica, bilard.
Pola namiotowe	
„U Edwarda”	Szarłota, 83-400 Kościerzyna, tel. 686-55-69, 686-30-76, liczba miejsc: 312, pokoje w domkach letniskowych x-osobowe (4), umywalka w domku, wolnostojące sanitariaty; Wypożyczalnia sprzętu sportowego i wodnego; ponadto do dyspozycji gości: boiska sportowe, kuchnia; możliwość przyjazdu ze zwierzętami.

Gmina Dziemiany	
Hotel „JANTA”	83-425 Dziemiany, ul. Wyzwolenia 29, tel.688-01-47, tel/fax 688-05-47, www.maxmedia.pl/hoteljanta , pokoje w hotelowcu 20 pokoi 2-3-osobowe, umywalka, prysznic, toaleta w pokoju, parking, restauracja.
OW Przedsiębiorstwa Gospodarki Mieszkaniowej Gdańsk-Wrzreszcz – Zakład Budżetowy	Dziemiany ul. Leśna, 83-425 Dziemiany, tel. 688-00-10, ośrodek pracowniczy
Gmina Karsin	
Ośrodki wypoczynkowe	
„Czarnowodzianka”	Borsk, 83-441 Wiele, tel. 588-22-22
C.T.O. „Lipa”	Wdzydze Tucholskie – Lipa, tel. 687-32-45
CZSHP „Leśna Przystań”	Borsk, tel. 687-31-44
„Eltur”	ele, tel. 687-35-82
„Jasnochówka”	Borsk, tel. 687-34-88
„Largo”	Borsk, tel. 687-31-87
„Stocznia Północna”	83-441 Wiele, tel. 687-34-24, liczba miejsc: 300, pokoje w hotelowcu 3-osobowe, umywalka, prysznic, toaleta w pokoju; jadalnia, kawiarnia, parking, wypożyczalnia sprzętu sportowego i wodnego; pokoje w domkach letniskowych 4-osobowe, 6-osobowe, umywalka, prysznic, toaleta w domku; parking; boiska sportowe.
„Elmor”	Wiele, 83-441 Wiele, tel. 687-34-60, 697-35-82, pokoje w hotelowcu: 8 pokoi 3-osobowych, 2 mieszkania 5-osobowe, umywalka w pokoju, prysznic, toaleta na korytarzu; jadalnia, kawiarnia, parking, wypożyczalnia sprzętu sportowego i wodnego, przystań; pokoje w domkach letniskowych: 50 domków 3-osobowych, 4 domki 4-osobowe, umywalka, 5 domków z prysznicem i toaletą; ponadto do dyspozycji gości: siłownia, boiska sportowe; ośrodek akceptuje karty kredytowe.
Pensjonaty	
Gmina Kościerzyna	
Elżbieta Żelichowska	83-406 Wdzydze Kiszewskie 41/43, tel. 686-13-08, 686-12-92. Położony w odległości 50 m od jeziora, 30 m od lasu.
Gmina Karsin	
„Gościńiec”	Wdzydze Tucholskie 40, tel. 687-31-36, liczba miejsc 40, pokoje w hotelowcu 1-5-osobowe, umywalka, prysznic, toaleta w pokoju; jadalnia, parking, wypożyczalnia sprzętu wodnego; ponadto pensjonat oferuje kort tenisowy, saunę, solarium, mały basen dla dzieci.
„Pogodna Jesień”	Wiele, ul. Kościarska 7, 83-441 Wiele; pokoje w hotelowcu: 13 pokoi, 2-osobowe, 3-osobowe, x-osobowe (4,5), umywalka, prysznic, toaleta w pokoju; restauracja, parking; ponadto do dyspozycji gości świetlica, siłownia, bilard, kuchnia, telewizja, pensjonat organizuje dyskoteki, dancingi.

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork
2003–2004 r.

Gmina Liniewo	
„Neptun”	Orle 35, 83-420 Liniewo, tel. 687-94-15, fax 687-94-30, e-mail: neptun@lowisko-piaseczno.pl , artur@lowisko-piaseczno.pl ; 8 komfortowo urządzonych pokoi, sala restauracyjna mieszcząca 25 osób z barem oraz salą bilardową, sauna, jacuzzi, basen z podgrzewaną wodą (wydzielony brodzik dla małych dzieci), plac zabaw dla dzieci, badminton, tenis stołowy, piłki, rowery.
„Dwór Bajbuza”	Garczyn 61, 83-420 Liniewo, tel. 687-80-99, 0 600-332-301, 0 502-573-603, liczba miejsc 20; dworek o powierzchni mieszkalnej 300 m ² , 5 pokoi w tym apartament z kominkiem, każdy z pokoi posiada własną łazienkę; dworek dysponuje salono – jadalnią ze starodawnym kominkiem, barkiem, kącikiem bilardowym, oddzielnym pokojem telewizyjnym, otwarty basen kąpielowy z filtrowaną wodą. Organizuje: szkolenia dla grup 20-osobowych, bisiady rodzinne, imprezy okolicznościowe, małe wesela, sylwestry, zabawy i wszelkie imprezy okolicznościowe. Atrakcje do imprez: paintball, spływy kajakowe, szkoła przetrwania w lesie, grille – pieczenie strusia oraz dziczyzny.
„Struś”; Katarzyna i Marian Michnowscy	Garczyn 58, 83-420 Liniewo, tel. 687 93 16; 2 domki letniskowe o powierzchni 80 m ² każdy; domek posiada: 3 sypialnie 2-osobowe, łazienkę z prysznicem, aneks kuchenny, jadalnię, salonik z TV, taras zadaszony. Atrakcje pobytowe: możliwość rozbicia namiotów, grill, ogniska, kąpiele w pobliskich jeziorach, wędkowanie, zbieranie runa leśnego, spacer po okolicy, bezpośredni kontakt z przyrodą i egzotycznymi zwierzętami, możliwość zorganizowania kuligu i pieczenie dzika.
Gmina Lipusz	
Baza noclegowa	
OW PŻM	Gostomko, 83-407 Łubiana
Pokoje Gościnne	Tuszkowy 7, 83-424 Lipusz, tel. 686-03-00
Gmina Stara Kiszewa	
Ośrodki Wypoczynkowe	
Dom Wczasów Dziecięcych	Wygonin, 83-430 Stara Kiszewa, tel. 687 63 67
Baza Harcerska – Wygonin	83-430 Stara Kiszewa, tel. 687 66 08
Gospodarstwa agroturystyczne	
Nazwa	Adres, opis położenia, warunki
Gmina Kościerzyna	
Mieczysław Cieszyński	Wieprznica 9/1, 83-407 Łubiana, tel. 686-46-79. Gospodarstwo zlokalizowane w odległości 50 m od lasu i 200 m od jezior Wieprznickiego i Garczyn. Przyjmuje gości także w Sylwestra. Wokół gospodarstwa bardzo dobrze utrzymane podwórko na zabawy dla dzieci. Staw rybny, w którym można łowić ryby w bardzo atrakcyjnych cenach. Przystań dla spływów kajakowych. Poza tym gospodarstwo oferuje pieczenie chleba, smaczną regionalną kuchnię, grill i ognisko.
Maria Jażdżewska	Szarłota 6, 83-400 Kościerzyna, tel. 686-23-57

Irena Hetmańska	Kaliska 34b, 83-400 Kościerzyna, tel. 686-29-93. Obiekt usytuowany 300 m od jeziora. Przy jeziorze dla gości rower wodny. Przy domu znajduje się ogród rekreacyjny z placem zabaw dla dzieci, goście mogą łowić ryby w stawie.
Kazimierz Kąkol	Rotenbark 26, 83-400 Kościerzyna, tel. 686-58-23. Kwatera położona jest blisko lasu, oddalona o 500 m od jeziora Osuszyno. Przy domu oczko wodne, duży ogród z placem zabaw dla dzieci. Możliwość wędkowania oraz udziału w pracach polowych (sianokosy).
Jerzy Hinc	Skorzewo 156, 83-322 Stężycza, tel. 686-44-48
Elzbieta Dering	Dobrogoszcz 18, 83-400 Kościerzyna. Tel. 686-26-02. Lokalizacja 150 m od jeziora i 300 m od lasu.
Edmund Dering	Dobrogoszcz 17, 83-400 Kościerzyna, tel. 686-37-89. Lokalizacja 150 m od jeziora i 150 m od lasu.
Andrzej Niklas	Dobrogoszcz 3, 83-400 Kościerzyna, tel. 686-23-59. Lokalizacja 100 m od jeziora i 500 od lasu.
Renata Wardyn	Dobrogoszcz 1, 83-400 Kościerzyna, tel. 686-29-97
Danuta Mańska	Dobrogoszcz, 83-400 Kościerzyna, tel. 686-26-02. kwatera położona we wsi Dobrogoszcz, 6 km od Kościerzyny, przy trasie Gdańsk – Kościerzyna. Jezioro o krystalicznie czystych wodach (I klasy czystości) w odległości 200 m od domu oraz piaszczysta plaża z łagodnie opadającym brzegiem stwarza doskonale warunki do kąpieli i odpoczynkiem nad wodą – wypożyczalnia sprzętu wodnego. Właścicielka poleca domowe obiady, nabiał, warzywa z przydomowej szklarni i ogródka. Miejsce wypoczynku w przydomowym ogrodzie, plac zabaw dla dzieci – piaskownica, huśtawka, miejsce do gry w kosza, na ognisko i grill. Rowery do dyspozycji gości.
Mariola Kruszyńska	Skorzewo, 83-400 Kościerzyna, ul. Peplińskiego 48, tel. 686-35-87
Janina Lipska	Skorzewo, 83-400 Kościerzyna, ul. Peplińskiego 48, tel. 686-37-53. Kwatera położona w malowniczej okolicy przy lesie w odległości 500 m od jeziora Wrzecionko i 3 km od najbliższego miasta Kościerzyna. Gospodarstwo posiada własny staw gdzie można łowić ryby. Ma także miejsce na grilla i ognisko. Możliwość spędzenia czasu również na raneczku.
„U Marylki” Ryszard Krystoforski	Skorzewo Wybudowanie125, 83-400 Kościerzyna, tel. 686-73-82. Budynek położony w lesie, 80 m od jeziora.
Zofia Migowska	Kościerska Huta 23, 83-400 Kościerzyna, tel. 686-29-87. Dom i domek nad jeziorem. Do atrakcji gospodarstwa należą: jezioro w odległość 40m, dwa rowery wodne, deska surfingowa, możliwość zorganizowania grilla lub ogniska.
Halina Rogińska	Kaliska Wyb. 34a, 83-400 Kościerzyna, tel. 686-71-56, 505 54 71 18. Kwatera położona w sercu Kaszub we wsi kaliska, oddalona o 5 km od miasta Kościerzyna, 50 km od Gdańska. Otoczona licznymi lasami i jeziorem Dobrogoszcz (200 m) – jedno z nielicznych jezior z wodami I klasy czystości. Przy domu znajduje się ogród z miejscem na wypoczynek, placem zabaw dla dzieci. Dla gości przygotowano 5

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork
2003–2004 r.

	pokoju gościnnych. W gospodarstwie możliwość całodziennego wyżywienia jak również samodzielnego przygotowania posiłków. W miejscu możliwość wypożyczenia rowerów.
Brygida Gliszczyńska	Sycowa Huta 14, 83-406 Wąglikowice, tel. 686-72-63. Tradycyjne gospodarstwo rolne z osobnym wejściem dla gości. Można postawić namiot. Do jeziora 100 m, do lasu 100 m. Osobna kuchnia, wypożyczalnia rowerów, grill, łódka. Możliwość wędkowania, zbioru i przerobu owoców leśnych.
Jan Majkowski,	Juszki, 83-406 Wąglikowice, tel. 686-43-68, 686-24-27. Kwatera zlokalizowana 8 km od Kościerzyny, 200 m od jeziora Melistego, na skraju wioski.
Marian i Grażyna Broca	83-406 Wąglikowice 56/2, tel. 686-51-28. Lokalizacja 3000 m od jeziora, 20 m od lasu i 6000 m od gastronomii.
Andrzej Kruszewski	Juszki 10, 83-406 Wąglikowice, tel. 686-70-67. 4 domki i 1 chałupa. Lokalizacja 20 m od jeziora, 10 m od lasu i 700 m od gastronomii.
Urszula Peplińska	83-406 Wąglikowice 60, tel. 686-11-94. Gospodarstwo położone w bardzo malowniczym miejscu w środku lasu pomiędzy dwoma jeziorami. Oferty specjalne gospodarstwa to grill, ognisko, grzybobranie, łowienie ryb, możliwość udziału w pracach polowych.
Krzysztof i Halina Norek	83-406 Wąglikowice 50b, 686 12 96. Kwatera zlokalizowane w odległości 2500 m od jeziora, 50 m od lasu, 4000 m od gastronomii, na obszarze Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego. W gospodarstwie możliwość rozbicia namiotu.
Teresa i Mieczysław Kościelscy	83-406 Wąglikowice, te. 686-12-91. W pobliżu gospodarstwa znajdują się jeziora, rzeka i lasy (zbieranie grzybów i jagód). Możliwość udziału w pracach polowych.
Sabina i Jarosław Kopp-Ostrowscy	83-406 Wąglikowice, tel. 686-11-82
„U Barbary” – Barbara Datta	Czarlina 4, 83-406 Wąglikowice, tel. 600 535 055. Gospodarstwo nad jeziorem w pobliżu lasu. Przyjmuje Zielone Szkoły, organizuje pieczenie barana, prosiaka. Do atrakcji należy: grill, ognisko, wspólne biesiadowanie. Oferta specjalna to: zimowiska, Sylwester
Alicja Gierszewska	83-400 Kościerzyna, Dobrogoszcz, tel. 686-23-59. Lokalizacja 150 m od jeziora, 250 m od lasu, 5000 m od gastronomii.
„Wczasy Rodzinne” Maria i Adam Jaszewscy	Dębogóry 23, 83-423 Wielki Klincz, tel. 686-16-98. Lokalizacja 100 m od jeziora, 200 m od lasu.
Stefania Baca	Kłobuczyno 72, 83-315 Szymbark,
Dorota Jakubowska	Kościerska Huta 22, 83-400 Kościerzyna, te. 686-58-50. Lokalizacja 60 m od jeziora, 100 m od lasu.
Władysław Jaworski	Ul. Graniczny Młyn 1, 83-423 Wielki Klincz, tel. 686-14-15. Gospodarstwo położone nad rzeką Wierzycą. Posiada dwa stawy rybne. W pobliżu las.
Bogumił Gołuński	Zabrody 2, 83-442 Borsk, tel. 68-35-91

„Maciej” – Urszula Jaremczak	Zabrody 4, 83-442 Borsk, tel. 680-99-74. Lokalizacja 100 m od jeziora, 10 m od lasu, 1000 m od gastronomii.
Gmina Dziemiany	
Gabriela Dąbrowska	83-425 Dziemiany, ul. Potulicka 11, tel. 688-00-61
Maria Marszewska	83-425 Dziemiany, ul. Wyzwolenia 8, tel. 688-00-81
Iwona Sikorska	83-425 Dziemiany, ul. Górna 1a, tel. 688-00-81
Janina Sprawka	83-425 Dziemiany, ul. Sengera 14, tel. 688-00-54
Danuta Rudowicz	Dąbrówka k/ Piechowic, 83-425 Dziemiany, tel. dom 706-27-94, tel. praca 033/056-74-589, tel. (058) 688-14-36
Janusz Repiński	Dąbrówka k/ Piechowic, 83-425 Dziemiany, tel. 688-14-36
Dworek „Zielone Wzgórze”	Dąbrówka Wielka 9, 84-219 Roztazino, tel. 572-88-99, 0-601-665-479. dworek z zabytkowym parkiem znajduje się w malowniczej wsi Dąbrówka koło jeziora Lubowidz, 3 km od trasy A6: Gdańsk – Łębork. Dookoła piękne lasy, stawy pełne ryb, raj dla grzybiarzy i zielarzy, liczne trasy rowerowe i spacerowe. Na terenie parku mieści się boisko do gry w siatkówkę, altana z miejscem na ognisko i grillowanie oraz plac zabaw dla dzieci. Do dyspozycji gości świetlica z TV, biblioteka, stół do gry w tenisa stołowego, 5 pokoi przestrzennych w tym apartament, łazienki, aneks kuchenny, możliwość zamówienia posiłków domowych. Mile widziane zwierzęta. Odległość do przystanku PKP: 4 km, PKS: 4 km.
Gmina Karsin	
U. Z. Studziński	83-441 Wiele, ul. Wicka Rogali 25, tel. 687-33-45. Odległość od jeziora 400 m, od lasu 500 m.
M. Bonik	83-441 Wiele, ul. Ks. Płk. Wryczy 27, tel. 687-35-01
I. Miloch	83-441 Wiele, ul. Ks. Wryczy 44, tel. 687-35-06. Gospodarstwo zlokalizowane w odległości 800 m od jeziora i 800 m od lasu.
K. Narloch	83-442 Borsk Wdzydze Tucholskie, tel. 687-31-72. Gospodarstwo położone w odległości 30 m od jeziora, 400 m od lasu.
S. Florek	Dąbrowa 4, tel. 687-34-65
B. Dąbrowska	83-442 Borsk
Z. Miloch	Wdzydze Tucholskie., tel. 687-35-60
T. Miloch	Wdzydze Tucholskie., tel. 0605 334-402
H. Pepliński	Wdzydze Tucholskie., tel. 687-32-24
U. Zielińska	Wdzydze Tucholskie., tel. 687-32-35
B. Zabrocka	Wdzydze Tucholskie., tel. 687-38-06
K. Drąg	„Jarzębinka”, Wiele. ul. Derdowskiego 15b, tel. 687-334-50, 687-33-52, 0-602-305-330. Gospodarze oferują wypoczynek w pokojach 2,3 i 4 osobowych. Do dyspozycji gości piękny 50 m ² holl z kominkiem, aneks z pełnym wyposażeniem. W szkole

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork
2003–2004 r.

	pełno wymiarowa sala gimnastyczna, boisko do piłki nożnej i siatkowej. Plaża strzeżona, brzegi piaszczyste, kąpielisko szczególnie dla dzieci, plac zabaw dla dzieci, lasek sosnowy. Warunki mieszkaniowe bardzo dobre szczególnie dla grup. Pokoje z i bez łazienki. Dodatkowo 4-osobowe mieszkanie z dwiema sypialniami, pokojem wypoczynkowym, aneksem kuchennym, z widokiem na jezioro. Na miejscu grill, nad jeziorem miejsce na ognisko. Całodzienne wyżywienie. Suszarnia to udogodnienie dla miłośników grzybobrania
Z. Miętka	83-441 Wiele, ul. W. Rogali 10, tel. 687-34-93. Lokalizacja gospodarstwa – 300 m od jeziora, 500 m od lasu, 100 m od gastronomii.
Stefan Lewiński	Biała Góra 5, 83-441 Wiele, tel. 687-35-28, 0-503-691-597. Tradycyjne gospodarstwo rolne. Budynek w całości przeznaczony dla gości. Położony w ustronnym miejscu na wzniesieniu z pięknym widokiem na wodę i las. Cisza, spokój, przestronny plac z grillem i miejscem na wypoczynek. Możliwość wędkowania, jazdy konnej i rozbicia namiotu. Kwatera ta zdobyła II miejsce w konkursie Woj. Na najlepszą zagrodę agroturystyczną Złota Wiecha '98 oraz wyróżnienie w konkursie agroturystycznym Zielone Lato '98. Odległość do jeziora 50 m, do lasu 50 m.
Barbara Sałata	83-441 Wiele – Przydół 1, tel. 687-32-31. Lokalizacja 1000 m od jeziora, 10 m od lasu. Do dyspozycji gości plac zabaw dla dzieci, grill, możliwość zorganizowania ogniska z folklorem ludowym. Na życzenie gości wędzenie pstrąga.
Iwona i Ludwik Blok	Wdzydze Tucholskie 15, 83-425 Borsk, tel. 688-21-37, 0 607 315 710. Położone w sercu Parku Krajobrazowego nad samym brzegiem jeziora Wdzydze. W pobliżu można rozbić namiot. Miejsce na ognisko i grillowanie (w razie niepogody – zadaszanie).
Barbara Chechłowska	Gościniec „Kaszub”, Wdzydze Tucholskie 40, 83-442 Borsk, tel. 687-31-36, 346-16-11, 0-604-880-644. Obiekt położony jest na skraju wsi, na terenie Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego. W okóło duże obszary leśne i liczne jeziora. Do jeziora Wdzydze największego na Pojezierzu Kaszubskim, 250 m. Na wyspach jeziora Wdzydzkiego znajduje się rezerwat bobrów. W okolicy liczne atrakcje turystyczne. Piękne trasy na wycieczki rowerowe i piesze. Atrakcyjny region dla amatorów wędkowania i grzybobrania. Można przyjechać ze zwierzętami. Pokoje 2-5-osobowe, dodatkowo mieszkanie 2-pokojeowe przygotowane dla 7 osób.
E. Kolacka	Górki-Malary 3, 83-442 Borsk
A. Sojka	Ul. Derdowskiego 23, Wiele
Helena Kowalczyk	Wiele, ul. Wryczy 80, tel. 687-33-52, www.helena.da.ru . Odległość do jeziora 400 m, do lasu 2000 m. Możliwość rozbicia namiotu.
Ludwika Kroplewska	Ul. Ks. Wryczy 40, 83-441 Wiele, tel. 687-35-02. Gospodarstwo położone w odległości 300 m od jeziora, 500 m od lasu i 20 m od gastronomii.
Gmina Liniewo	
Kulas Janina	Małe Liniewo 29, 83-420 Liniewo, tel. 687 80 98, liczba miejsc 10
Józef Filipczuk	Garczyn 57, 83-420 Liniewo, tel. 687 61 29, liczba miejsc 22

Anna Myszk	Wielgłowy, ul. Peplińska 1, adres kontaktowy: Tczew, ul. Chłopska 6, te. 531-21-09, 0-606-377-994. Wiata turystyczna służyć ma grupom zorganizowanym np. (wycieczki szkolne), spotkania stowarzyszeń, klubów, zakładów pracy; chcącym odpocząć na polu biesiadnym: pieczenie kiełbasek, przejażdżki bryczką, zimą kuligi, przejażdżki konne. Organizować można zabawy zakładowe lub uroczystości rodzinne. Wyżywienie we własnym zakresie. Pobyt bez noclegów. Aneks kuchenny i toalety do dyspozycji gości. Możliwość postawienia przyczep kempingowych. Mile widziane zwierzęta (psy, koty). Odległość od przystanku PKP: 2 km, PKS: 1 km.
Gmina Nowa Karczma	
Józef Męczykowski	Grabówko 41/1, 83-403 Grabowo, tel.687-72-09
Mieczysław Męczykowski	Grabówko 41, 83-403 Grabowo, tel.687-72-08
Zenon Słowik	83-403 Grabowo Kościerskie 44, tel. 0-505-307-416. Kwatera położona wśród łąk i pól nad brzegiem rzeki Wierzyca – 700 m za wsią. Gospodarstwo posiada duży ogród wypoczynkowy (huśtawka, piaskownica). Oferuje wieczory przy ognisku. Możliwość rozbicia namiotu. Można też uczestniczyć w pracy przy sianokosach i żniwach.
Stanisław Wsyecki	Liniewko, 83-420 Liniewo, tel. 686-90-99
Internat przy Powiatowym Zespole Szkół w Lubaniu	83-422 Nowy Barkoczyn, tel. 688-20-49
Gmina Stara Kiszewa	
Alicja Wacholc	Lipy 2, 83-430 Stara Kiszewa, tel. 687-65-14 (8 miejsc noclegowych). Wieś Lipy otoczona jest lasem pełnym jagód i grzybów, licząca około 12 domostw typowo rolniczych. Odległość do lasu 300 m do jeziora 3 km, sklepu 300 m, restauracji 7 km. Gospodarze oferują 5 pokoi 2-osobowych z łazienkami, zarybione stawy, wiatę z murowanym grillem, ogromny ogród, urządzenia rekreacyjne, tarasy słoneczne, boisko sportowe, rowery, sad, przejażdżki bryczka, kontakt ze zwierzętami (kaczki, kury, konik). Powierzchnia gospodarstwa przydomowego – 5 ha, ogrodzone. Mile widziane rodziny z dziećmi. Można przyjechać ze zwierzętami, postawić namiot. Gospodyni serwuje obiady, istnieje możliwość samodzielnego przygotowania posiłków.
Kaszubowska Gabriela	83-430 Stara Kiszewa, ul. Kościerska 33a, tel. 687-65-40 (5 miejsc noclegowych)
Arciszewski Henryk	Górne Maliki 19, 83-430 Stara Kiszewa, tel. 687-65-02 (4 miejsca noclegowe). Leśne ranczo – gajówka zajmująca się hodowlą koni, położona jest na polanie leśnej na północnym skraju Borów Tucholskich. Malowniczy krajobraz Szwajcarii Kaszubskiej z urzekającymi przełomami rzeki Wierzyca, kilka jezior, stanowią bliskie sąsiedztwo gospodarstwa. Na parterze domu mieści się stylowa sala kominkowa z bilardem, na piętrze – pokoje gościnne. Zarybiony staw, treningowe pole golfowe, rozległe trawniki, grill, tenis stołowy, rowery, luneta astronomiczna stanowią uzupełnienie oferty turystycznej.
Marek Sychowski „Dwa Kasztany”	Pałubin 25, 83-430 Stara Kiszewa, tel. 344-40-40, 090-54-24-15

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork
2003–2004 r.

Gmina Lipusz	
Jolanta Prabucka	Szklana Huta 17, 83-424 Lipusz, tel. 687-46-95. Gospodarstwo położone w odległości 400 km od jeziora, w pobliżu lasu. Istnieje możliwość zorganizowania ogniska.
Elwira Rolbiecka	83-424 Lipusz, Tuszkowy 4, te. 688-03-00. Gospodarstwo zlokalizowane 500 m od jeziora, 400 m od lasu, 5000 m od gastronomii.

Powiat lęborski	
Nazwa	Adres, opis położenia, warunki (lokalowe, gastronomiczne, dostępność sprzętu turystycznego, itp.)
Lębork	
Hotel „Vega”	www.hotel-vega.pl Lębork, ul. 10 Marca 9, 50 miejsc noclegowych, pokoje 1-2-3-osobowe z łazienkami, 1 apartament, restauracja – pełne wyżywienie, parking strzeżony.
Motel „Tina”	Lębork, ul. Kusocińskiego 54 (przy osiedlu Sportowa, koło stadionu, 75 miejsc noclegowych, kompleks drewnianych domków 5-7 osobowych, z łazienką i kuchnią, ogółem 69 pokoi (28 pokoi 1-osobowych, 13 pokoi 3-sobowych), bar restauracyjny, parking.
Pokoje gościnne przy Karczmic Rycerskiej	Lębork, ul. Al. Wolności 9, 10 pokoi 2-osobowych, standard: łazienka, TV, restauracja.
„Zajazd Kaszubski”	4 km od Lęborka, przy drodze nr 6 w kierunku na Gdynię, położony nad jeziorem Lubowidz, 20 miejsc noclegowych (10 pokoi 2-osobowych, 1 pokój 3-osobowy) standard – łazienka, TV, telefon, restauracja, parking strzeżony.
Łeba	
Hotel „Gołąbek”	Łeba, ul. Wybrzeża 10, standard: ***
Hotel „Neptun”	Łeba, ul. Sosnowa 1, standard: ***
Hotel „Wodnik”	Łeba, ul. Nadmorska 10, wysoki standard usług.
Hotel Port Jachtowy	Port Jachtowy w Łebie ul. Jachtowa 1, tel. (+4859)866 1735 ok. 30 miejsc.
Ośrodek wypoczynkowy „Mazowsze”	Łeba, ul. Nadmorska 115-17, ośrodek rehabilitacyjny.
Pensjonaty	Admiral, ul. Tysiąclecia 2 tel. (+48 59) 866 26 51 Aga, ul. Szkolna 5 tel. (+48 59) 866 15 40 Agra, ul. Wojska polskiego 17 tel. (+48 59) 866 16 49 Alba, ul. Teligi 3 tel. (+48 59) 866 12 96 Aleksandra, ul. Powstańców Warszawy 29 tel. (+48 59) 866 23 50 Amanda, ul. Brzozowa 5 tel. (+48 59) 866 11 62 Ambre, ul. Westerplatte 10 tel. (+48 59) 866 26 01 Andoria, ul. Krótka 3 tel. (+48 59) 866 24 63 Angela, Plac Dworcowy 2a tel. (+48 59) 866 26 47 Celmar, Al. Wojska Polskiego 17 tel. (+48 59) 866 13 61 Baron, ul. 1 Listopada 5b tel. (+48 59) 866 16 52

	<p>Bryza, ul. Wojska Polskiego 2 tel. (+48 59) 866 14 42 Dalia, ul. Topolowa 1 tel. (+48 59) 866 12 64 Fonika, ul. Sportowa 3 tel. (+48 59) 866 11 86 Fuks, ul. Sienkiewicza 2 tel. (+48 59) 866 14 54 Gaja, ul. Okrzei 1a tel. (+48 59) 866 12 61 Głan, ul. Kościuszki 51a tel. (+48 59) 866 18 13 Halina, ul. Nadmorska 8 tel. (+48 59) 866 13 33 Izabella, ul. Brzozowa 2 tel. (+48 59) 866 15 41 Jagienka, ul. Szkolna 2 tel. (+48 59) 866 26 71 Jodelka, ul. Teligi 28 tel. (+48 59) 866 13 79 Karawela, ul. Westerplatte 4a tel. (+48 59) 866 12 58 Klif, ul. Mieszka I 4 tel. (+48 59) 866 12 58 Koma, ul. Westerplatte 21 tel. (+48 59) 866 10 89 Magnat, ul. Zawiszy Czarnego tel. (+48 59) 866 28 25 Magnolia, ul. Szkolna 2 tel. (+48 59) 866 14 36 Midas, ul. Paderewskiego 2 tel. (+48 59) 866 27 22 Mira, ul. Sportowa 3 tel. (+48 59) 866 14 39 Muszelka, ul. Sportowa 2 tel. (+48 59) 866 29 37 K. Jezierska, ul. Nadmorska 4a tel. (+48 59) 866 15 86 Pioter, ul. Zawiszy Czarnego 5 tel. (+48 59) 866 19 33 Pod Krokodylem, ul. Turystyczna 7 tel. (+48 59) 866 21 05 Tomar, ul. Brzozowa 5a tel. (+48 59) 866 11 91 Tryl, ul. Szkolna 4 tel. (+48 59) 866 142 9 Venus, ul. Tysiąclecia 4 tel. (+48 59) 866 11 49 Krystyna, Nowęcín 57, (gmina Wícko) tel. (+48 59) 866 21 27</p>
<p>schroniska</p>	<p>Szkoła Podst. nr 3, Lębork, ul. Kossaka 103 (lipiec - sierpień) tel. (+48 59) 862 19 05 Schronisko młodzieżowe w Łebie, ul. Leśna 2 tel. (+48 59) 866 13 23 Ośrodki wczasowe w Łebie Alka, ul. Brzozowa tel. (+48 59) 866 12 84 Arkun, ul. Wróblewskiego 11 tel. (+48 59) 866 24 19 Beskid, ul. Brzozowa 20 tel. (+48 59) 866 12 93 Chemar, ul. Nadmorska 16 tel. (+48 59) 866 11 22 Damroka, ul. Nad Ujściem tel. (+48 59) 866 18 56 Defum, ul. Teligi 46 Dom Turystyczny, ul. Kościuszki 66 tel. (+48 59) 866 13 24 Dwór, Nowęcín 23 tel. (+48 59) 866 16 15 Fonika, ul. Sportowa 3 tel. (+48 59) 866 12 71 Fregata, ul. Brzozowa 24 tel. (+48 59) 866 17 73 Górník, ul. Nadmorska 11 tel. (+48 59) 866 15 73 Hutnik, ul. Nadmorska 12 tel. (+48 59) 866 13 41 Kapitański 1, ul. Abrahama tel. (+48 59) 866 18 77 Kapitański 2, ul. Wróblewskiego tel. (+48 59) 866 13 23 Kowelin, ul. Nad Ujściem tel. (+48 59) 866 14 40 Koral, ul. Nadmorska tel. (+48 59) 866 14 18 Krzysztof, ul. Turystyczna 17 tel. (+48 59) 866 11 59 Lech, ul. Brzozowa 18 tel. (+48 59) 866 13 42 Mazowsze, ul. Nadmorska 15/17 tel. (+48 59) 866 18 70 Metalurg, ul. Westerplatte 18 tel. (+48 59) 866 17 73 Milicz, ul. Tysiąclecia 25a</p>

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork
2003–2004 r.

	Narew, ul. Sportowa 5 tel. (+48 59) 866 11 43 Poltegor, ul. Nadmorska 11a tel. (+48 59) 866 14 56 Posejdon, ul. Brzozowa 26 tel. (+48 59) 866 13 64 Relaks, ul. Nadmorska 13 tel. (+48 59) 866 12 50 Słowniec, ul. Nadmorska 19 tel. (+48 59) 866 14 41 Sudety, ul. Kościuszki 19a tel. (+48 59) 866 12 71 Szarotka, ul. Nadmorska 19 tel. (+48 59) 866 12 51 Wiselka, ul. Westerplatte tel. (+48 59) 866 12 44
Campingi	Ambre, ul. Nadmorska 9 tel. (+48 59) 866 14 74 Chaber, ul. Turystyczna 2 tel. (+48 59) 866 24 35 Intercamp, ul. Turystyczna 3 tel. (+48 59) 866 12 06 Leśny, ul. Turystyczna 3 tel. (+48 59) 866 13 80 Przymorze, ul. Nadmorska 9 tel. (+48 59) 866 13 04 Rafael, ul. Turystyczna tel. (+48 59) 866 19 72 Relaks, ul. Brzozowa 26 tel. (+48 59) 866 13 64
Gmina Nowa Wieś Lęborska	
Zajazd Kaszubski	Jamy 2, nad Jeziorem Lubowidz (noclegi, gastronomia)
Manhatan	Pogorzelice 43, przy trasie krajowej Gdańsk – Szczecin (j.w.)
Gmina Cewice	
Noclegi w miejscowości Kamieniec	Ośrodek Rekreacyjno-Wypoczynkowy Ochotniczej Służby Ratunkowej - Kamieniec
Gmina Wicko	
Noclegi w miejscowości Poraj	„Pałac”, Pęska Teodora 84-352 Wicko
Noclegi w miejscowości Charbrowo	Domki Turystyczne Kazimierz Chmielewski - Charbrowo 33, (059)8611150
Noclegi w miejscowości Nowęcín	Hotel Soplica - Przedsiębiorstwo Turystyczne "DWÓR" , ul. Jeziorna 2, tel. 0-59) 866 16 15, tel/fax 59) 866 19 47, hotel@soplica.com.pl , pokoje 1, 2, 3 osobowe oraz w apartamentach, TV Sat, telefon, radio, lodówka, łazienka, pełne wyżywienie Dom Wczasowy „Baltic” – Łebska 124 8662325 Domki Turystyczne J. Kraupe, K. Nałudka – Łebska 9; (0-44) 632-35-49 Domki Turystyczne Kazimierz Nałudka – Łebska 9; tel. 633-62-97 Ośrodek Kolonijno-Wczasowy „ANIA” – Kolonijna 1; 866-21-32 Ośrodek Kolonijno-Wczasowy „ROMA” – Kolorowa 5, 866-26-75 Ośrodek Kolonijny - Wczasowa 13; 866-23-37 Ośrodek Wczasowy „Amazonka” - Św. Huberta 8, 8661615 Pokoje Gościnne Aleksander Juda - Łebska 24, 8662718 Pokoje Gościnne Andrzej Grabowski - Wczasowa 11, 8662496 Pokoje Gościnne Artur Jarosiński - Wczasowa 19, 8661979 Pokoje Gościnne Bożena Mazanowska - Wczasowa 17, 8661192 Pokoje Gościnne Bożena Romanik - Relaksowa 27, 8662055 Pokoje Gościnne Czesław Obaliński - Łebska 52, 8662064 Pokoje Gościnne Edward Radłowski - Kolorowa 3, 8662696 Pokoje Gościnne Elżbieta Ruchniewicz - Wczasowa 5, 8662382

	<p>Pokoje Gościnne Gabriela Raszkiewicz - Relaksowa 35, 8662153</p> <p>Pokoje Gościnne Irena Dźwigieli - Kolorowa 4, 8662422</p> <p>Pokoje Gościnne Irena Trojańczyk - Łebska 30, 8662761</p> <p>Pokoje Gościnne Iwona Pruba - Krótka 1, 8662112</p> <p>Pokoje Gościnne Jadwiga Dobrowolska - Relaksowa 49, 8662094</p> <p>Pokoje Gościnne Janina Kondratowicz - Łebska 11, 8662200</p> <p>Pokoje Gościnne Joanna Kaczmarczyk - Kolorowa 5,</p> <p>Pokoje Gościnne Józef Mazurek - Łebska 96, 8662159</p> <p>Pokoje Gościnne Krystyna Opperman - Łebska 128, 8662127</p> <p>Pokoje Gościnne Leon Ulenberg - Łebska 90, 8661529</p> <p>Pokoje Gościnne Maria Jażdżyńska - Łebska 19, 8661805</p> <p>Pokoje Gościnne Marian Wiśniewski - Słoneczna 10, 8661064</p> <p>Pokoje Gościnne Mieczysław Czerwonka - Łebska 50, 8662568</p> <p>Pokoje Gościnne Regina Koleśnik - Jeziorna 12,</p> <p>Pokoje Gościnne Ryszard Polewczyński - Słoneczna 6, 8662289</p> <p>Pokoje Gościnne Teresa Gajkowska - Wczasowa 17, 8661043</p> <p>Pokoje Gościnne Teresa Zasadzińska - Łebska 26, 8661326</p> <p>Pokoje Gościnne Tomasz Gajewski - Łebska 126, 8662133</p> <p>Pokoje Gościnne Wiesław Chojaczak - Wczasowa 9, 8661963</p> <p>Pokoje Gościnne Wiesław Jończyk - Łebska 40, 8662959</p> <p>Pokoje Gościnne Wojciech Drywa - Łebska 138, 8662160</p> <p>Pokoje Gościnne Zygmunt Wilczyński - Wczasowa 7, 8662244</p> <p>Pole Namiotowe Olga Piper - Łebska 9</p>
Noclegi w miejscowości Sarbsk	Pole Namiotowe - Sarbsk 15, 905-420-64
Noclegi w miejscowości Żarnowska	<p>D.W. „Rezydencja” nad jeziorem Łebsko – Jeziorna 21a, 866-28-29</p> <p>Domki Letniskowie Aniela Kruszyńska – Jeziorna 41, 866-22-26</p> <p>Domki Letniskowie Jan Kuźel – Jeziorna, 866-26-86</p> <p>Domki Turystyczne Daniel Łapaciński – Polna 5, 866-24-97</p> <p>Pokoje Gościnne Jarosław Ostapkiewicz – Jeziorna 12</p> <p>Pokoje Gościnne Krystyna Olszewska – Jeziorna 30, 866-21-00</p> <p>Pokoje Gościnne Mariola Ostapkiewicz – Jeziorna 34</p> <p>Pokoje Gościnne Sebastian Barczewski – Jeziorna 13</p> <p>Pokoje Gościnne Wanda Krause – Jeziorna; 861-17-07</p> <p>Pokoje Gościnne Wiesława Pacek – Jeziorna 33; 866-21-77</p> <p>Zajazd „Bielik” Krystyna Wojnowska – Rolna 8; 866-20-13</p>
Lokalizacja gospodarstw agroturystycznych	
Nazwa / właściciel	Adres, opis położenia, warunki
Gmina Cewice	
Kazimierz Borsuk	Bukowina 18. Gospodarstwo znajduje się na obrzeżach wsi. Położone jest w pobliżu lasów i jeziora. Gospodarstwo oferuje cztery pokoje ze wspólną łazienką. Agroturyści mogą stołować się na miejscu.
Agnieszka Cebula	Kamieniec 1, 861-14-72. Położone jest w pobliżu lasów i jeziora. Gospodarstwo oferuje pokoje z łazienką

Kaszubski Pierścień. Program organizacji i rozwoju infrastruktury turystycznej na Kaszubach

Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork

2003–2004 r.

Gmina Wicko	
„ARKA NOEGO” Zofia Grunholc	Charbrowo 52, (059) 861-17-61
Renata Wiertel-Kowal	Charbrowo 52, (059) 861-11-87
„Zelona Dolina” W.R.Kot	Gąska 1, 861-19-84
Renata Dymowska	Łebieniec 14 (059) 866-19-89, – 4 pok .3 lub 2 os.
Franciszek Maciukiewicz	Nowęcín, ul. Św.Huberta 4, 866-18-74
M. Jakubowska	Sarbrsk 16/3, 8663195, 691-715-977
M. Staniszevska, M. Sochaj	Sarbrsk 27, 866-31-11
Krystyna Trawicka	Dymnica 4, 622-42-96
Dorota Ostapko	miejscovsóć Żarnowska, Lęborska 1, 866-10-44
M. Ostapko	miejscovsóć Żarnowska, Lęborska 1, 866-28-63
Janina Czuba	Wicko 84-352 Wicko. Pokoje z wyżywieniem
Zygmunt Itrych	Białogarda 84-352 Wicko. Pokoje z wyżywieniem
Regina Jarzab	Wicko. Zakwaterowanie bez wyżywienia
Gmina Nowa Wieś Lęborska	
„Pod gruszą” Krystyna i Józef Jacyniak	Krępa Kaszubska 5, 13 miejsc noclegowych, sezonowe
„U Helenki” Helena i Tadeusz Mrozewscy	Lubowidz 35, Gospodarstwo agroturystyczne czynne cały rok, znajduje się nieopodal Jeziora Lubowidz, 6 miejsc noclegowych
Bożena Gasperowicz	Łebień 67, 8 miejsc noclegowych, w tym 1 apartament
Dorota i Zdzisław Cichosz	Łebień 17/3, 4 miejsca noclegowe
Danuta i Franciszek Patelczyk	Łebień 1, do dyspozycji gości 5 pokoi z łazienkami
„Krępiano” Iwona i Dariusz Franków	Krępa Kaszubska 42, do dyspozycji gości pokoje 2, 3, 4-osobowe wyposażone w TV, łóżeczko dziecinne do użyczenia, kuchnia oraz łazienki.
„Orzeł” Ryszard Orliński	Lędziechowo 17A, własne łowisko: karp, lin, karaś złoty, jesiotr rosyjski, 7 miejsc noclegowych.
„ W sadzie” Halina Konkel	Redkowice 25 C, 6 miejsc noclegowych, w pobliżu kwatery znajdują się dwa zarybione stawy (100 m). W miejscowym parku znajduje się ścieżka spacerowa i rowerowa, plac zabaw i boisko do siatkówki.
„Zakątek pod lipami” Edwarda i Witold Kręcisz	Redkowice 22B, 6 miejsc noclegowych w pokojach dwu i czterosobowych z łazienkami, kuchnią, jadalnią. W pobliżu kwatery znajdują się dwa zarybione stawy (100 m). W miejscowym parku znajduje się ścieżka spacerowa i rowerowa, plac zabaw i boisko do siatkówki.
„Wiejska Chatka” Stanisława Florczyk	Redkowice 3, Do dyspozycji gości jeden pokój dwuosobowy z łazienką. W pobliżu kwatery znajdują się dwa zarybione stawy (100 m.) W miejscowym parku znajduje

	się ścieżka spacerowa i rowerowa, plac zabaw i boisko do siatkówki.
„Zielona Dolina” Teresa i Ryszard Lis	Żelazkowo 10/2, Do dyspozycji gości 8 miejsc noclegowych w dwóch pokojach czteroosobowych oraz łazienka. Właściciele oferują całodzienne wyżywienie na bazie produktów pochodzących z własnego gospodarstwa: mleko, twaróg, masło własnej produkcji, jajka, mięso, drób.
„Aronia” Andrzej Szweda	Żelazkowo 11, Do dyspozycji gości osiem miejsc noclegowych: jeden pokój dwuosobowy oraz dwa pokoje trzyosobowe z łazienkami, wyżywienie na bazie produktów z własnego gospodarstwa.
„Pod czereśniami” Gabriela Pawlicka	Redkowice 25A. Do dyspozycji gości: 1 pokój jednoosobowy, 1 dwuosobowy, 1 czteroosobowy oraz łazienka. W pobliżu kwatery znajdują się dwa zarybione stawy (100 m). W miejscowym parku znajduje się ścieżka spacerowa i rowerowa, plac zabaw i boisko do siatkówki.
„Pod klonami” Mieczysław Warmowski	Garczegorze 60 „B”, Gospodarstwo położone na skrzyżowaniu przy stacji paliw „LOTOS”, na drodze z Lęborka do Łeby. Oferuje kuchnię domową, noclegi w 1-2 osobowych pokojach z własnym węzłem sanitarnym. Ilość miejsc noclegowych w pokojach jednoosobowych -5, W pokojach dwuosobowych-10. Do dyspozycji gości- BAR- sala kominkowa, stół do ping-ponga.
Hanna i Piotr Dalecy	8 miejsc noclegowych, charakter gospodarstwa: stały

Załącznik nr 4

Zestawienie stadnin i ośrodków jeździeckich na obszarze Kaszubskiego Pierścienia

Powiat bytowski	
Nazwa	Adres, opis położenia, warunki
Zajazd Ułan W	Bytów, ul. Tartaczna 10 – koni
Ośrodek Kaszubski Bór	Sominy, urokliwie położony ośrodek słynący z obozów jeździeckich ok. 25 koni
Ośrodek Jeździecki FLIS	Czarna Dąbrówka – Leśniczówka Flisowo – 5 koni
Jazda Konna „U Olika”	Brzeźno Szlacheckie. 3 konie + kucyk
Klarowscy	Luboń (gm. Lipnica)
Państwo Baran	Leśniczówka Parchowo,

Powiat chojnicki	
Nazwa	Adres, opis położenia, warunki
„Baraniewo” Kazimierz Argasiński	Rytel, ul. Chojnicka 33 a, tel. (0-52) 18 52 45
„Milord” Tomasz Szydeł	Chojnice, ul. Parkowa, tel. 502 675 003, 501 122 467
Jazda konna – Kaproń	Topole k. Chojnic
„Kachlinówka” – Małgorzata Kachlicka	Zbeniny 29, tel. 398 56 71, fax. 398 56 72, kom. 604 291 742
Stadnina „Złotowo”	Wyb. Pod Strugę 17, 89-650 Czersk.
Stajnia Sportowo-Hodowlana CALIMERO	Małe Chelmy wyb. 15, 89-632 Brusy, tel. 692 440 859, e-mail: bcc1@wp.pl , http://strony.wp.pl/wp/malechelmy6/

Powiat kartuski	
Nazwa	Adres, opis położenia, warunki
ośrodek jazdy konnej	Egiertowo
	Egiertowo
	Wyczechowo – Osady
	Tuchomek
	Zdunowice Małe
	Sulęczyno
stadnina	Borkowo
Hubertówka	gm. Stężyca 6843896

KJ Kasztan	gm. Stężycza 6843883
------------	----------------------

Powiat kościerski	
Nazwa	Adres, opis położenia, warunki
Sekcja Jeździecka Arkan	Kościerzyna Wybudowanie, tel. 686-56-02, sekcja sportowa
Stajnia Paluch	Wierzysko, tel. 686-27-13, jazda wierzchem i bryczką
Hotel „Niedźwiadek”	Wdzydze Kiszewskie, 83-406 Waglikowice, tel. 686-13-13, jazda wierzchem i bryczką
DW „Helena”, „Gabriela”, „Danuta”	Wdzydze Kiszewskie, tel. 686-13-08, 686-12-92, rezerwacja 686-27-13, 686-42-58,
OW „Portus II”	Gołun-Wdzydze, tel. 686-12-70
Katarzyna Jaszewska	Skoczkowo k. Waglikowice, tel. 504-844-170
OW-H Debrzyno	Debrzyno, tel. 686-70-48, jazda wierzchem i bryczką, jazda na nartach za koniem
OW „Szarłota”	Szarłota k. Jeziora Osuszyno, tel. 686-42-91
OW „Mała Szarłota”	Szarłota k. Jeziora Osuszyno, tel. 686-42-90
Ośrodek Jeździecki „Pegaz”	Ul. Górna 3, Dziemiany, tel. 688-04-28
Hipoterapia i rekreacja konna w Zdojach	Lipusz-Zdroje 1
Henryk Arciszewski	Górne Maliki 19, tel. 687-65-02

Powiat lęborski	
Nazwa	Adres, opis położenia, warunki
Trasa jeździecka przy parku Chrobrego	Lębork, obszar parku Chrobrego i teren w rejonie rzeki Łeby
Stajnia Czubaryk	Lubowidz 5, tel. 861-28-93
Stajnia Miła	Nowa Wieś Lęborska, ul. Dworcowa 13b (miejsca noclegowe)
W.T.K „Soplica”	Franciszek Maciukiewicz Nowęcín 84-360 Łeba. Pokoje z wyżywieniem. Wczasy w siodle.
Ulinia Ośrodek Hippyiczny	Ulinia 84-352 Wicko Wczasy w siodle z możliwością zakwaterowania i wyżywienia.
Stajnia „Senny”	Jan Jurkiewicz Nowęcín 84-360 Łeba. Nocleg w domkach kampingowych i wyżywienie w pobliskim pałacu.